



การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม
ประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
**Teaching Practices According to the Prophet Muhammad's Approach for
Teacher in Tadika in Mueang District Narathiwat Province**

อับดุลเลาะ มะฆา
Abdulloh Makha

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Arts in Islamic Studies
Prince of Songkla University**

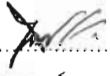
2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

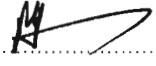
ชื่อวิทยานิพนธ์ การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษา
 อิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
 ผู้เขียน นายอับดุลเลาะ มะฆา
 สาขาวิชา อิสลามศึกษา


อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ





 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเตร์ สะอะ)


ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอูเซ็ง)

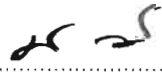

กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเตร์ สะอะ)


กรรมการ
 (อาจารย์ ดร.อับดุลฮากัม เอ็งเปีย)


กรรมการ
 (อาจารย์ ดร.อับดุลฮาดี สะบูดิง)



กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมมัดสกรี มั่นยูน)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น
 ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา



 (ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้างูสง)
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้เป็นผลมาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

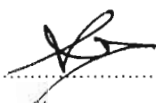
ลงชื่อ 
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาเดร์ สะอะ)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ 
(นายอับดุลเลาะ มะฆา)
นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยชิ้นนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ



(นายอุบลเลาะ มะฆา)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ชื่อวิทยานิพนธ์	การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษา อิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
ผู้เขียน	อับดุลเลาะ มะฆา
สาขาวิชา	อิสลามศึกษา
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนาและสามัญและประสบการณ์การสอน 3) เพื่อรวบรวมปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือครูผู้สอนในตาดีกา จำนวน 226 คน จากประชากรทั้งสิ้น 521คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าการทดสอบที และค่าทดสอบเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีเพศ ระดับการศึกษาสามัญ และประสบการณ์ในการสอนสอนต่างกัน มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดไม่แตกต่างกัน ส่วนครูผู้สอนที่มีอายุและระดับการศึกษาด้านศาสนามีการปฏิบัติการสอนตามแนวทาง นบีมุฮัมมัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในด้านรูปแบบการสอน พบปัญหาคือ ครูผู้สอนมักจะใช้รูปแบบการสอนรูปแบบเดียวคือการสอนเป็นรายกลุ่ม แนวทางแก้ไข คือครูผู้สอนควรสอนด้วยการใช้รูปแบบที่หลากหลาย ใช้รูปแบบการสอนรายคนและรายกลุ่มสลับกันไปและมีการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้เรียนเพื่อที่จะได้เข้าถึงปัญหาของแต่ละคน ในด้านวิธีสอน พบปัญหา คือ ครูผู้สอนไม่ได้ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย แนวทางแก้ไข คือ ครูผู้สอนควรศึกษาความรู้ด้านรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิค

การสอนของท่านปี และด้านเทคนิคการสอนของท่านปี พบปัญหา คือ ครูผู้สอนไม่ใช่สื่อ
ประกอบการเรียนการสอน แนวทางแก้ไขคือ ครูผู้สอนควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่
หลากหลายโดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของ
ผู้เรียน

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Thesis Title	Teaching Practices According to the Prophet Muhammad's Approach for Teacher in Tadika in Mueang District, Narathiwat Province
Author	Mr. Abdulloh Makha
Major Program	Islamic Study
Academic Year	2018

ABSTRACT

This research aims 1) to study teaching practices according to the Prophet Muhammad's approach for teacher in tadika in Mueang, District Narathiwat Province, 2) to compare the teaching practices According to the Prophet Muhammad's Approach for Teacher in Tadika 3) and to compile problems and suggest ways to improve the teaching practices According to the Prophet Muhammad's Approach for Teacher in Tadika in Mueang, District Narathiwat Province. A sample consists of 226 Teachers in Tadika in Mueang District, Narathiwat Province from totaling 521 of the population. Data was collected through questionnaires. The data was analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test, and multiple comparisons test of Scheffe

The research findings showed follows:

1. The level of teaching practices according to the Prophet Muhammad's Approach for Teacher in Tadika in Mueang District, Narathiwat Province was high.
2. The comparison results of teaching practices According to the Prophet Muhammad's Approach for teacher in Tadika in Mueang District, Narathiwat Province base on gender, general education and teaching experience were not different. However, it was found that teaching practices according to the Prophet Muhammad's Approach based on age and religious education level were significant different at .05 level.
3. The compilation of problems and suggestions for improving practices According to the Prophet Muhammad's Approach for Teacher are on the teaching model problem, teachers often use one model teaching that is lecturing method, for improving is teachers should use various teaching models and organize activities with students to know the problems of students. on the teaching method problem, teachers lack of using various for improving is teachers should learn Muhammad's teachings approach. and on the teaching technique problem, teachers seldom use teaching learning media, for improving is Teachers should use various instructional media Technologic media to attract the students.

عنوان البحث	عملية التعليم وفقا للمنهج النبوي لمدرسي المركز الدراسات الإسلامية (تاديكّا)
	في مديرية مغانج محافظة ناراتيوات
الباحث	عبدالله مأكّا
التخصص	الدراسات الإسلامية
العام الدراسي	1439 هجرية

مستخلص البحث

هذا البحث يهدف إلى :

- (1) دراسة عملية التعليم وفقا للمنهج النبوي لمدرسي المركز الدراسات الإسلامية (تاديكّا) في دائرة مغانج محافظة ناراتيوات
- (2) لدراسة وإعداد التطبيق العملي وفقا للمقصد النبوي لمدرسي مركز الدراسات الإسلامية (تاديكّا) في دائرة مغانج محافظة ناراتيوات وذلك تبعا للمستويات الآتية : الجنس ، العمر ، مستوى التعلم ، خبرة التدريس .
- (3) لجمع وعرض الإقتراحات وتحسين عملية التعليم وفقا للمنهج النبوي لمدرسي المذكر الدراسات الإسلامية (تاديكّا) في دائرة مغانج محافظة ناراتيوات وقد شمل البحث مجموعة من 226 مدرسا لعلوم الدين من أصل 521 شخص وطريقة جمع المعلومات والعينات عن طرق الاستبيانات على شكل سؤال وجواب، وفحص نقد المعلومات، وما يتعلق بالنسب المئوية، والمعدل المتوسط، والإحصائيات بمعيار موحد، والاختبارات بنظام t-test و الاختبارات بنظام F-test واختبار الثنائي وفق نظرية scheffe.

نتائج البحث :

- (1) عملية التعليم التي طبقت وفقا للمنهج النبوي لمدرسي مركز الدراسات الإسلامية (تاديكّا) ظهرت نتيجتها في الغالب على درجة جيد جدا .
- (2) نتيجة الدراسات والإعدادات حول طرق التدريس طبقا للمنهج النبوي لمدرسي المذكر الدراسات الإسلامية (تاديكّا) في دائرة مغانج محافظة ناراتيواتلا تختلف من حيث الجنس ومستوى التعلم الأكاديمي وخبرة التدريس ولكن تختلف من حيث عمر ومستوى التعلم الديني تدور حول مستوى 05.

3) الاقتراحات على المشاكل وطرق تحسين ممارسات التدريس للنبي محمد للمعلمين في أسلوب التدريس هو أن يجب على المعلمين أن يستخدموا أشكال مختلفة وتنظيم الأنشطة مع الطلاب للوصول إلى مشكلات كل طالب. و من حيث طرق التدريس يجب على المعلمين أن يدرسوا أساليب التدريس النبوي. ومن حيث تقنيات التدريس يجب على المعلمين أن يستخدم الآلات التعليمية متنوعة ، وخاصة آلات تكنولوجيا لجذب الطلاب.

กิตติกรรมประกาศ

บรรดาการสรรเสริญทั้งหมดเป็นเอกสิทธิ์ของอัลลอฮ์ผู้ทรงบริหารบาลแห่งสากลจักรวาล ขอความสันติสุขจงประสบแด่ท่านนบีมุฮัมมัดผู้ซึ่งเป็นผู้ชี้แนะแนวทางที่เที่ยงตรงและเป็นแบบอย่างที่ดีงามแก่มนุษยชาติ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความโปรดปรานและการอนุเมติจากอัลลอฮ์ และด้วยความช่วยเหลือจากอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาเดร์ สะอะ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าด้วยการให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจทานแก้ไขวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อะห์มัด ยีสุนทรง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุฮัมมัดสกรี มันยูนู และอาจารย์ ดร. अबดุลฮาكيم เอ็งเปีย ที่ได้เสียสละเวลาตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการวิจัย

ขอขอบคุณครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ท่านได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาเดร์ สะอะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเลาะ แวอุเซ็ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุฮัมมัดสกรี มันยูนู อาจารย์ ดร. अबดุลฮาكيم เอ็งเปีย และอาจารย์ ดร. अबดุลฮาดี สะบูดีง ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณบรรดาคณาจารย์ ภาควิชาอิสลามศึกษา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดระยะเวลาของการศึกษาในหลักสูตรนี้ และขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้มอบทุนอุดหนุนเพื่อการวิจัยครั้งนี้

และขอขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาโททุกท่าน ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมที่มิได้กล่าวมา ณ ที่นี้ที่คอยเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนอย่างดี ทำให้ผู้วิจัยมีความมานะบากบั่นในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอพรจากเอกองค์อัลลอฮ์โปรดทรงประทานความดีงาม ขอพระองค์ทรงอภัยในความผิดพลาดต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย ครอบครัว ตลอดจนคนละบุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอพระองค์โปรดทรงประทานความรัก ความเมตตาและความปลอดภัยแก่บุคคลดังกล่าวด้วยเทอญ

अबดุลเลาะ มะฆา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(5)
ABSTRACT.....	(7)
مستخلص البحث.....	(8)
กิตติกรรมประกาศ.....	(10)
สารบัญ.....	(11)
สารบัญตาราง.....	(13)
สารบัญภาพประกอบ.....	(15)
ตารางการปริวรรตอักษร.....	(16)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา.....	1
1.2 อัลกุรอ่าน อัลฮะดีษและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	20
1.4 คำถามการวิจัย.....	20
1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย.....	21
1.6 ขอบเขตของการวิจัย.....	21
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	22
1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	24
บทที่ 2 ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และการสอน.....	26
2.1 การจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา).....	26
2.2 การสอน.....	32
2.3 การสอนของท่านนบีมุฮัมมัด.....	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	69
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
3.2 แบบแผนการวิจัย.....	71
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	71
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
4.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	101
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	102
5.2 อภิปรายผล.....	104
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	107
บรรณานุกรม.....	108
ภาคผนวก.....	113
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	114
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	119
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม.....	121
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	127
ภาคผนวก จ นิพนธ์ต้นฉบับ (manuscript).....	136
ประวัติผู้เขียน.....	151

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	โครงสร้างเวลาเรียน.....	30
3.1	จำนวนศูนย์และครูผู้สอน จำแนกตามตำบล.....	69
3.2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำบล.....	70
4.1	แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ(percentage) ข้อมูลทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	76
4.2	แสดงค่าความถี่(Frequency)และค่าร้อยละ (percentage)ข้อมูลทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	76
4.3	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ(percentage) ข้อมูลทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษาด้านศาสนาและสามัญ.....	77
4.4	แสดงค่าความถี่(Frequency)และค่าร้อยละ(percentage) ข้อมูลทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์การสอน.....	78
4.5	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการปฏิบัติการสอน ตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตา ดีกา)ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้าน.....	78
4.6	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการปฏิบัติการสอน ตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ด้านรูปแบบการสอน.....	79
4.7	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการปฏิบัติการสอน ตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ด้านวิธีสอน.....	81
4.8	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการปฏิบัติการสอน ตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมืองจังหวัดนราธิวาสด้านเทคนิคการสอน.....	85
4.9	แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอน ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำแนกตามเพศ.....	88
4.10	แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์ การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำแนกตามอายุ.....	89

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.11	แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอน ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ด้านวิธีสอนตามตัวแปรอายุเป็น รายคู่ ด้วยวิธีของเซฟเฟ.....	90
4.12	แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอน ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ด้านเทคนิคการสอนตามตัวแปร อายุเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเซฟเฟ.....	90
4.13	แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอน ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านศาสนา.....	91
4.14	แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอน ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ด้านรูปแบบการสอนตามตัว แปรระดับการศึกษาด้านศาสนาเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ.....	92
4.15	แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอน ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ด้านวิธีสอนตามตัวแปรระดับ การศึกษาด้านศาสนาเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ.....	93
4.16	แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอน ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ด้านเทคนิคการสอนตามตัวแปร ระดับการศึกษาด้านศาสนาเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ.....	94
4.17	แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอน ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านสามัญ.....	94
4.18	แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอน ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำแนกตามประสบการณ์ การสอน.....	96
4.19	แสดงความถี่เกี่ยวกับข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหาและแนว ทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสตามความคิดเห็นของครูผู้สอน.....	96

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่		หน้า
2.1	ภาพองค์ประกอบการสอนที่ดี.....	35
2.2	ภาพแสดงการบรรยายในฮะดีษ.....	42

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตารางเปรียบเทียบพยัญชนะอาหรับ-ไทย
วิทยาลัยอิสลามศึกษา ฉบับปรับปรุง 2558

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ء , ا	อะลัฟ/ ฮัมซะฮฺ	อ ในกรณีเป็นพยัญชนะ และ อ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย
ب	บ่า	บ
ت	ต่า	ต
ث	ซ่า	ซ
ج	ญีม	ญ (จัญ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
ح	ฮ่า	ฮ
خ	ค่อ	ค
د	ดาล	ด
ذ	ซาล	ซ
ر	ร่อ	ร
ز	ซัย	ซ
س	ซีน	ส มีข้อยกเว้น เช่น มุซา อีซา ย่าซีน เป็นต้น
ش	ซีน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏอ้อ	ฏ
ظ	ศอ้อ	ศ
ع	อัยน	อ
غ	ฆัยน	ฆ
ف	ฟ่า	ฟ
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก
ل	ลาม	ล

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
م	มีม	ม
ن	นูน	น
ه	ฮ่า	ฮ ในกรณีเป็นพยัญชนะ และ ฮ์ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย
و	วาว	ว
ي	ยาอ์	ย
الفتحة	อัลฟัตฮะฮฺ อ่านสระข้างบน	ะ (ในกรณีมีตัวสะกด เช่น มัรวาน อาดีม ๓) ะ, เาะ อี ในกรณีมีตัวสะกด) ละสระในบางกรณี เช่น อะลี บะนี ๓)
الكسرة	อัลกัศเราะฮฺ อ่านสระข้างล่าง	ะ
الضمة	อัลฎุมมะฮฺ อ่านสระข้างหน้า	;
الفتحة الممدودة	อัลฟัตฮะฮฺ อัลมัมดูตะฮฺ	า (อ ในกรณีมีตัวสะกด เช่น อัลฟา ร็อบ๓)
الكسرة الممدودة	อัลกัศเราะฮฺ อัลมัมดูตะฮฺ	ะ
الضمة الممدودة	อัลฎุมมะฮฺ อัลมัมดูตะฮฺ	ะ
ال-الشمسية	อลีฟ ลาม อัจซิมชียะฮฺ	อัล-ตามด้วยพยัญชนะตัวแรกของคำต่อไป เช่น อัดดีน อัลฎ็อน
ال-القمرية	อะลีฟ ลาม อัลเกาะมะรียะฮฺ ยะฮฺ	อัล ตามด้วยคำต่อไปโดยไม่ต้องเว้นวรรค เช่น อัลกุรอาน อัลลอฮฺ อัลอิสลาม ๓
ة	ตาอ์มัรบูฎะฮฺ	ฮ์ เป็นเสียงเดียวกับ ฮฺ กรณีอ่านหยุดเป็นเสียง ฮ์ กรณีอ่านต่อเนื่องเป็นเสียง ต
ي	ยาอ์ มุค็อฟพะพะฮฺ	อ่านและสะกดตามการเขียน เช่นฟี
ي	ยาอ์ นิสบะฮฺ หรือ ยาอ์มุซัดตะฮฺ	สะกดยาอ์สองตัว เช่น ยยะ อัชชาฟีอียะฮฺ

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-อังกฤษ
ของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ا	อลีฟ	a
ب	บ่า	b
ء	ฮัมซะฮฺ	'a, 'i, 'u
ت	ต่า	t
ث	ซ่า	th
ج	ญีม	j
ح	हाँ	h
خ	ค่อ	kh
د	ดัล	d
ذ	ซาล	dh
ر	ร่อ	r
ز	ซาย	z
س	ซีน	s
ش	ชีน	sh
ص	ศอด	s
ض	ฎอด	d
ط	ฏอ	t
ظ	ซอ	z
ع	อัยน	'a, 'i, 'u
غ	ฆอยน	gh
ف	ฟ่า	f
ق	กอฟ	q
ك	กาฟ	k

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ل	ลาม	l
م	มีม	m
ن	นูน	n
هـ	ฮ่าฮ์	h
و	วาว	w
ي	ย่าฮ์	y
ة , ء	ตาฮ์	h,t
(الفتحة)	_ة , اِ , اَ	a ,ay, aw
(الفتحة الممدودة)	_ا	ā
(الكسرة)	_ي	i
(الكسرة الممدودة)	_ي	ī
(الضمة)	_و	u
(الضمة الممدودة)	_و	ū
ال-الشمسية		al-_ (al-Tirmidhiy)
ال-القمرية		al-_ (al-'Islāmiyah)
الكسرة المشددة		iyy
الضمة المشددة		uww

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ เป็นสามัญชนคนหนึ่งซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ﷻ ทรงคัดเลือกท่านมาเป็นนบี เราะซูลและเป็นครูผู้สอนให้แก่มนุษยชาติ ไม่ว่าพวกเขาเหล่านั้นจะนับถือศาสนาใด พูดภาษาใดหรือเชื้อชาติใดก็แล้วแต่ ทั้งหมดนั้นล้วนเป็นผู้ที่จะต้องน้อมรับคำสอนของท่านทั้งนั้น แม้ว่าท่านถูกส่งมาให้แก่ชนอาหรับเผ่ากูร็อยซ็ก็ก็ตามแต่ แต่คำสอนของท่านมันครอบคลุมสำหรับมนุษย์ทุกคน กลุ่มชนอาหรับนั้นถือเป็นชนชาติหนึ่งที่ไร้คุณธรรม จริยธรรม เป็นพวกที่ชอบสร้างความเสียหายบนหน้าแผ่นดินอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการเข่นฆ่ากัน เล่นการพนัน เสพของมีนเมา ก่อสงคราม เป็นต้น และเมื่อท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้มาสั่งสอนอบรมขัดเลลาจิตใจของพวกเขาเหล่านั้นด้วยความรู้วะหฺยูของอัลลอฮ์ﷻ สภาศักดิ์ม วิถีชีวิตความของพวกเขาก็เสื่อมโทรมกลับกลายเป็นสังคมแห่งความดี สังคมแห่งสันติภาพและสังคมแห่งการเรียนรู้สัจธรรมแห่งชีวิตของการเกิดมาบนอยู่โลกนี้ พระองค์อัลลอฮ์ﷻ ได้ทรงตรัสในอัลกรุอ่านว่า

﴿أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝

أَقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝﴾

(العلق : 5-1)

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิดและพระเจ้าของเจ้านั้น ผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้”

(อัลอะลัก : 1-5)

จากโองการดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นสุเราะฮ์แรกที่อัลลอฮ์ได้ทรงประทานลงมาให้แก่ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ โดยผ่านมลาอิกะฮ์ญิบรีล ซึ่งท่านเป็นดังครูของท่านนบีที่คอยสอนความรู้ที่มาจากอัลลอฮ์ﷻ (อัลกรุอ่าน) ให้แก่ท่านนบีตลอดระยะเวลา ประมาณ 23 ปี ซึ่งใน 5 โองการแรกของ

สุเราะฮ์อัลอะลัก ท่านนบีได้นำความรู้ (วะหฺยู) ดังกล่าวไปสอนให้แก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่าน เกี่ยวกับการรู้จักผู้ทรงสร้างมนุษย์ รู้ว่ามนุษย์นั้นถูกสร้างมาจากอะไร รู้ว่าใครคือผู้ทรงประทานความรู้ แก่เขา และเมื่อมนุษย์รู้ว่าอัลลอฮ์คือผู้ทรงสร้างมนุษย์ แน่ใจว่ามนุษย์จะรู้ถึงความกรุณาปราณี อันมากมายของพระองค์ และเขาก็จะน้อมรับข้อสั่งใช้และละทิ้งคำสั่งห้าม และจะกลายเป็นบ่าวที่ดี พระองค์ที่เปี่ยมด้วยความรู้อันถูกต้อง

การวะหฺยูอัลกุรอานในครั้งแรกนั้น อัลลอฮ์ได้ทรงส่งท่านมลาอิกะฮ์ญิบรีลมาเป็นครู คนแรกของท่านนบีมัด และท่านนบีได้เรียนรู้สุเราะฮ์อัลอะลัก โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ดังนี้

1. การอ่าน ท่านนบีได้เริ่มด้วยการอ่าน เพราะอัลลอฮ์ทรงวะหฺยูว่า จงอ่านเถิด
2. การฟัง ท่านนบีได้ฟังโองการที่มลาอิกะฮ์นำมาถ่ายทอดให้แก่ท่านนบี
3. การมีสมาธิ ในตอนแรกเริ่ม ท่านนบีไม่ทราบว่าเป็นอะไร เกิดความกลัวจนตัวสั่น และไม่มีสมาธิ มลาอิกะฮ์ญิบรีลจึงเข้าไปสวมกอด ท่านนบีรู้สึกสบายใจและมีสมาธิที่จะรับรู้และเรียนรู้
4. ใช้กระบวนการคิด เมื่อท่านนบีได้รับความรู้แล้วท่านได้ใช้กระบวนการคิด คิดไตร่ตรองว่าสิ่งที่ได้รับรู้เหล่านั้นแท้จริงคืออะไร

5. การรายงาน เมื่อท่านนบีกลับบ้าน ท่านได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปรายงานให้ภรรยาท่านฟัง

6. การอภิปราย ท่านนบีและภรรยาของท่านได้ร่วมกันอภิปรายในองค์ความรู้ที่ได้รับ
7. การสรุป ท่านนบีและภรรยาของท่านได้ร่วมกันสรุปเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับ
8. การลงมือปฏิบัติ ท่านได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการสรุปไปปฏิบัติจริง
9. การประเมิน ท่านนบีได้ประเมินจากการปฏิบัติของท่านเองว่ามีผลเป็นประการ

ใดบ้าง

10. การเผยแพร่ สุดท้ายท่านนบีได้นำความรู้ที่ถูกต้องเที่ยงตรงไปเผยแพร่แก่มนุษยชาติ (สุนทร ปิยะวสันต์ 2550 : 58-59) และท่านนบีก็ได้สั่งใช้ให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านนำคำสอนไปเผยแพร่ให้แก่ผู้คนต่อไป ดังที่ท่านนบีได้กล่าวไว้ว่า

((بلغوا عني ولو آية))

(أخرجه البخاري : 1275)

ความว่า “จงเผยแพร่ในสิ่งที่ได้มาจากฉัน แม้จะเป็นเพียงแค่ว่าเพียงหนึ่งอายะฮ์ก็ตาม”

(al-Bukhāriyy : 1275)

ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องเผยแพร่ความรู้ที่ได้เรียนรู้มาให้กับบุคคลอื่นต่อไป ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ถูกบัญญัติในอิสลามและครูในฐานะผู้ที่มีภูมิความรู้ จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้สืบทอดจากท่านนบี มุฮัมมัด โดยใช้รูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอนของท่านในการเผยแพร่ศาสนาและความรู้ต่อไป

ท่านอิหม่ามอัลฆะซาลี (al-Ghazālīy, 1986:1/66) ได้มีทัศนะที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เขาได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในขณะที่เขามีชีวิตอยู่ในโลกนี้และในโลกแห่งการตอบแทน (อาคิเราะฮ์) ไว้ในสามประการ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนนั้นรู้จักพระเจ้าและเขาสามารถที่จะทำตามคำสั่งใช้ของพระองค์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ และไม่เพิกเฉยหรือหลงใหลไปกับโลกแห่งวัตถุ
2. เพื่อให้ผู้เรียนนั้นมีคุณลักษณะที่ดีนำร่องทางด้านร่างกายและจิตใจ และปราศจากคุณลักษณะที่ไม่ดีต่างๆ
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความพอพระทัยจากอัลลอฮ์ﷻ และสามารถยกระดับสู่ความเป็นเลิศเท่าทันบรรดามลาอิกะฮ์ และมุกีรอร็อบบีน (คือบ่าวผู้ใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ﷻด้วยความศรัทธาและปฏิบัติในสิ่งที่พระองค์ﷻทรงสั่งใช้ และละเว้นจากสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามด้วยความบริสุทธิ์ใจ

อิหม่ามฆะซาลี (al-Ghazālīy, 1986 : 1/69) ได้กล่าวว่าไว้ว่า “ การสอน การให้การศึกษา การอบรมและการชี้แนะ คือหน้าที่หลักของผู้ที่มีความรู้และได้ปฏิบัติในสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วทำการสอนผู้อื่นเปรียบเสมือนพระอาทิตย์ที่ให้แสงสว่างแก่คนอื่นและตัวเองอย่างสว่างสดใส และเปรียบเสมือนน้ำหอมที่ไหลกลิ่นหอมแก่ผู้อื่นและตัวเองก็มีกลิ่นหอมติดตัวอยู่”

ในอัลกุรอาน อัลฮะดีษและอาษารีได้มีการกล่าวถึงความประเสริฐ และความสำคัญของการเป็นผู้สอนมนุษย์ ดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي

مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴾

(فصلت : 33)

ความว่า “และผู้ที่ใดเล่าจะมีคำพูดที่ดีเลิศยิ่งไปกว่าผู้เชิญชวนไปสู่ อัลลอฮ์และเขาปฏิบัติงานที่ดีและกล่าวว่าแท้จริงฉันเป็นคนหนึ่งในบรรดาผู้นอบน้อม”

(ฟุศลีต : 33)

﴿ ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُمْ
بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ
وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴾

(النحل: 125)

ความว่า “จงเรียกร้องสู่แนวทางแห่งพระเจ้าของสุเจ้าด้วยความ
สุขุมและการตักเตือนที่ดีและจงโต้แย้งพวกเขาด้วยสิ่งที่ดีกว่า
แท้จริงพระเจ้าของเจ้านั้นพระองค์ทรงรู้ดียิ่งถึงผู้ที่หลงจากทาง
ของพระองค์และพระองค์ทรงรู้ดียิ่งถึงบรรดาผู้ที่อยู่ในหนทางที่
ถูกต้อง”

(อันนัหฺล : 125)

ท่านนบีﷺได้กล่าวว่า :

((لأن يهدي الله بك رجلا واحدا خير لك من الدنيا وما فيها))

(أخرجه أحمد : 22821)

ความว่า “แท้จริงการที่ท่านได้เป็นเหตุให้คนหนึ่งคนใดได้รับทาง
นำ (ฮิยาเยฮฺ) จากอัลลอฮ์ﷻ นั้นดีเลิศกว่าโลกดุนยาสำหรับท่าน
และสิ่งที่อยู่ในโลกดุนยา”

(บันทึกโดย Ahmad : 22821)

และท่านนบีﷺได้กล่าวว่า :

((لا حسد إلا في اثنتين : رجل آتاه الله عزوجل حكمة فهو يقضي

بها ويعلمها الناس ، ورجل آتاه الله ما لافسلطه على هلكته في خير))

(أخرجه البخاري : 1343 ، مسلم : 1933)

ความว่า “ไม่อนุญาตให้มีความอิจฉา เกิดขึ้นนอกจากในสอง
ประการคือชายที่อัลลอฮ์ﷻ ได้ทรงประทานหิกมะฮฺให้แก่เขาแล้ว
เขาได้ใช้มันปฏิบัติในหนทางที่ถูกต้องและได้สั่งสอนมันแก่คนอื่น

และชายที่อัลลอฮ์^ﷻได้ทรงประทานทรัพย์สินแก่เขา แล้วเขาได้ใช้มันจนหมดในหนทางที่ดี”

(บันทึกโดย al-Bukhāriyy : 1343 และ Muslim : 1933)

และบางส่วนจากอาจารย์ที่ท่านอิหม่ามอะชาลี ได้กล่าวมาดังนี้

قال عمر : (من حدث حديثا فعمل به فله أجر من عمل ذلك العمل)

(الغزالي ، 1986 : 1/22)

อุมร์ได้กล่าว ความว่า “ผู้ใดได้รายงานแก่คนอื่นหนึ่งบทอะดีษ แล้วได้มีการปฏิบัติการสอนตามคำสอนของอะดีษนั้น แน่แน่นอนเขาจะได้รับผลบุญเท่ากับผลบุญของการปฏิบัติจากคำสอนนั้นด้วย”

(al-Ghazāliyy, 1986: 1/22)

قال الحسن : (لولا العلماء لصار الناس مثل البهائم أي أحم بالتعليم يخرجون الناس من حد البهيمة إلى الإنسانية)

(الغزالي ، 1986 : 1/22)

อัลหะสันได้กล่าว ความว่า : “ ถ้าไม่ใช่เพราะบรรดาผู้รู้มาสั่งสอนมนุษย์แล้ว แน่แน่นอนที่สุดพวกเขาจะกลายเป็นเสมือนสัตว์เดรัจฉาน กล่าวคือแท้จริงพวกเขา(ผู้รู้)ได้ทำการสอนมนุษย์ จนสามารถนำพาพวกเขาออกจากความเป็นสัตว์สู่ความเป็นมนุษย์ได้”

(al-Ghazāliyy, 1986. : 1/22)

ท่านอิหม่ามอะชาลี (al-Ghazāliyy, nd. : 1/24) ท่านได้กล่าวว่า “และสิ่งที่ประเสริฐที่สุดจากบรรดาสิ่งที่มีอยู่บนพื้นแผ่นดินคือกลุ่มมนุษย์ และสิ่งที่ประเสริฐที่สุดในตัวมนุษย์คือหัวใจ ครูผู้สอนได้ทุ่มเทชีวิต เพื่อให้หัวใจมนุษย์มีความสมบูรณ์ทำความสะอาดหัวใจและนำพาพวกเขาเพื่อใกล้ชิดอัลลอฮ์^ﷻด้วยเหตุนี้การสอนนั้นเป็นอภิปะระสุทธออัลลอฮ์^ﷻ และอีกด้านหนึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของอัลลอฮ์^ﷻบนพื้นแผ่นดิน แท้จริงอัลลอฮ์^ﷻได้ทรงเปิดใจผู้สอนด้วยความรู้ซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะของพระองค์ ฉะนั้นครูผู้สอนนั้นเปรียบเสมือนผู้ดูแลสิ่งที่มีราคาอันล้ำค่าที่สุดของอัลลอฮ์^ﷻ” และท่านได้กล่าวแนะผู้สอนเพื่อดำเนินการสอนด้วยวิธีต่างๆ ที่สามารถช่วย

ให้ผู้เรียนได้เข้าใจในความรู้อย่างชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และแสวงหาวิธีและเทคนิคการสอนเยี่ยงอย่างท่านนี้ และให้ปฏิบัติกับผู้เรียนเสมือนลูกของตนเอง (al-Ghazāliyy, 1986 : 1/69-70)

ชัยคุตาวุด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-ฟาฏอนีย์ (Syeikh Daud al-Fatoni. Nd. : 2,5) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในตำราบุษยะฮอัล-กุลาบ ว่า “ผู้สอนมีหน้าที่สอนให้ผู้เรียนมีความรู้เพื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติอิบาดาตและมุอามาลาตได้ถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์และเพื่อเป็นบ่าวที่โปรดปรานและรักยิ่งของอัลลอฮ์^ﷻ ผู้สอนต้องปลูกฝังถึงความสำคัญของการศึกษาแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความพากเพียรหมั่นที่จะศึกษาหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าค่ายผู้ที่ศึกษาหาความรู้ไม่ว่าเขาจะเป็นผู้สอนผู้เรียนหรือผู้ที่ให้ข้อชี้แนะแก่ผู้ที่ต้องการความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง” ในตำราอัล-บะฮญะฮ อัล-มัรฎิยะฮ ท่านได้กล่าวว่า “ผู้สอนมีหน้าที่ให้การชี้แนะแก่ผู้เรียนยิ่งเมื่อผู้เรียนต้องการการชี้แนะหรือขอให้ผู้สอนเขียนหรือแปลตำราเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งผู้สอนต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียน” (Syeikh Daud al-Fatoni, nd. : 38) และท่านได้กล่าวอีกว่า “ผู้สอนต้องให้ความรู้ความตระหนักแก่ผู้เรียนถึงวิชาที่ผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษา” (Syeikh Daud al-Fatoni, 1910 : 3)

อิหม่ามอัยซะฮ์ อิบัยฮ์ (al-Baihaqiyy, 1970 : 2/72) ได้กล่าวในบทกลอนของท่านเกี่ยวกับผู้ถ่ายทอดความรู้ว่า

“ฉันจะปิดบังความรู้ของฉันจากคนโง่ทั้งหลายเท่าที่สามารถจะทำได้และฉันจะไม่หว่านไข่มุกที่มีค่าให้กับแพะทั้งหลาย เพราะพวกเขาจะอยู่กับความโง่เขลาในขณะที่พวกเขามีความสามารถ (ในการเล่าเรียน) และแน่นอนฉันจะไม่คล้องไข่มุกนั้นให้กับสัตว์เลี้ยวทั้งหลาย ถ้าหากอัลลอฮ์^ﷻ ผู้ทรงเดชานุภาพด้วยความกรุณาของพระองค์ พระองค์ทรงทำให้ง่ายจนฉันได้พบกับผู้รู้และปวงปราชญ์ ฉันจะยังคงให้ประโยชน์และรับประโยชน์จากการเป็นมิตรกับพวกเขา ถ้าไม่เช่นนั้นมันจะถูกปิดบังและซ่อนเร้นไว้ที่ฉัน และใครมอบความรู้ให้คนโง่เขาได้ทำให้มันสูญเสีย และใครยับยั้งความรู้ศาสนาแก่ผู้ที่ต้องการมัน เขาสมควรได้รับบาปและบาปนั้นจะเพิ่มเมื่อเขาปิดบัง”

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้คำจำกัดความในมาตรา 4 ว่า ครู หมายถึงบุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้

ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการศึกษา
แห่งชาติ, 2545 ข : 4) และครูเป็นผู้จุดประกายการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เป็นผู้อำนวยความสะดวก
เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ครูต้องเป็นผู้แสวงหากิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสนองความสนใจและ
ความต้องการของผู้เรียน ดังพระบรมราชโองวาหของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 ก : คำนำ) ที่ว่า

“ครูนั้นควรจะได้ฝึกตนเองให้แตกฉานและแม่นยำชำนาญทั้งใน
วิชาความรู้และวิธีสอน เพื่อสามารถสอนวิชาทั้งปวงได้อย่าง
ถูกต้องกระจำแจ้งและสมบูรณ์ครบถ้วน อีกข้อหนึ่งจะต้องมีความ
สุจริตซื่อตรง สุภาพเรียบร้อย มีระเบียบวินัย ขยัน อดทน
และเมตตากรุณา ซึ่งจะต้องนำมาปฏิบัติให้เห็นชัดในหน้าที่โดย
สม่าเสมอ ศิษย์จะได้เห็น ได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งลึกซึ้งถึงความรู้
ของครูและความดีของครู แล้วมีศรัทธายึดถือ เชื่อฟังด้วยความ
เต็มใจ ก็จะทำให้งาน ให้การศึกษาที่แต่ละคนอุตสาหะทำมา
ด้วยความเหน็ดเหนื่อยนั้นดำเนินก้าวหน้าไปด้วยความราบรื่น
บรรลุผลอันสมบูรณ์ บริบูรณ์น่าพึงพอใจสมเจตนา”

คนที่เป็นผู้สอนคนอื่นบรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ เขาจะได้รับรางวัลตอบแทน
จากอัลลอฮ์อย่างต่อเนื่องหลังจากที่เขาได้จากโลกนี้ไป (เสียชีวิต) ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัดﷺได้กล่าวว่า

((إذا مات ابن آدم انقطع عمله إلا من ثلاث: صدقة جارية، أو
علم ينتفع به، أو ولد صالح يدعو له))
(أخرجه مسلم : 1631)

ความว่า “เมื่อมนุษย์ได้เสียชีวิตลง อะมัลของเขาจะถูกตัดขาดจาก
เขา เว้นแต่สามอย่าง คือ การบริจาคทานที่ยั่งยืน หรือความรู้ที่
ได้รับประโยชน์จากมันและลูกที่ดีที่ขอคอาอิ์ให้กับเขา”

(บันทึกโดย Muslim : 1631)

ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ถือได้ว่าเป็นครูที่ดีเลิศของการศึกษาอิสลามและเป็นบรมครูที่
สั่งสอนมนุษยชาติที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุด เพราะเป็นผู้ที่อัลลอฮ์ﷻทรงเลือกท่านเพื่อมาสั่งสอน

แก่นุชายชาติและพระองค์ได้ให้การศึกษาแก่ท่านนบีมุฮัมมัดﷺอย่างเป็นเลิศ ดังที่ท่านนบีﷺได้กล่าวไว้ว่า

((إنما بعثت معلما))

(أخرجه ابن ماجه : 229)

ความว่า “แท้จริงแล้วฉันถูกส่งมาเพื่อเป็นครู”

(บันทึกโดย Ibn Mājah : 229)

รูปแบบการสอนของท่านนบิวิธิการสอนและเทคนิคการสอนของท่านนั้นมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับบริบทของผู้เรียน ซึ่งท่านนบีﷺไม่ได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาในการสอนมาจากสถาบันใดๆ แต่ท่านนบีสามารถใช้จิตวิทยาในการสอนให้แก่ลูกศิษย์ของท่านนั้นก็คือ เศาะหาบะฮ์ﷺของท่านได้เป็นอย่างดี ซึ่งท่านจะเลือกช่วงเวลาที่ดี และสถานการณ์ที่อำนวยความสะดวกในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺ เพื่อพวกเขาจะได้มีความสนใจและตั้งใจในบทเรียนที่ท่านสอนและไม่เกิดการเบื่อหน่ายในการเรียน

มีรายงานจากท่านญาบิร บิน สะมุเราะฮ์ﷺ เล่าว่า

((كان رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يطيل الموعظة يوم الجمعة))

((إنما هن كلمات يسيرات))

(أخرجه ابوداود : 1107)

ความว่า “ท่านเราะฮ์สูลﷺไม่ได้ดักเตือน (อ่านคุฎบะฮ์) ใช้นานยาวนานในวันศุกร์ โดยการให้คำดักเตือนค่อนข้างสั้น”

(บันทึกโดย Abu Dawud : 1107)

จากฮะดีษข้างต้นชี้ให้เห็นว่าท่านท่านนบีมุฮัมมัดﷺได้อ่านคุฎบะฮ์ดักเตือนเศาะหาบะฮ์ﷺในวันศุกร์ เป็นการดักเตือนที่ใช้นานไม่นานมาก เพราะเราะฮ์สูลเกรงว่าบรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺของท่านจะรู้สึกเบื่อหน่ายในการฟังคุฎบะฮ์ที่ใช้นานเกินไป และอาจจะทำให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺไม่ได้รับประโยชน์จากการฟังคุฎบะฮ์

การเรียนการสอนที่ใช้รูปแบบการสอน วิธิการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลายเป็นแบบอย่างที่ดีที่มาจากท่านนบีﷺซึ่งท่านได้สอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺของท่านโดยใช้รูปแบบการสอน วิธิการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย อาทิเช่น การสอนเป็นรายบุคคล การสอนเป็นรายกลุ่ม การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบสาธิต การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบ

ใช้คำถาม การสอนแบบดรัมมิ่งและดรัมมิ่ง การสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน การใช้สื่อ ประกอบการเรียนการสอน การสร้างความสนใจ เป็นต้น นับเป็นรูปแบบการสอน วิธีการสอนและ เทคนิคการสอนที่คู่ควรแห่งการนำมาเป็นแบบอย่างในการเรียนการสอนของครูผู้สอนทุกคน เพราะ ท่านนบีﷺถือได้ว่าเป็นครูต้นแบบแห่งมนุษยชาติที่สมบูรณ์แบบที่สุด

การปฏิบัติการสอนเป็นปัจจัยหลักของครูผู้สอนในการจะถ่ายทอดความรู้ผู้เรียน หากครูผู้สอนขาดความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอน อาจจะทำให้การจัดการเรียนสอนนั้นไม่บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ หรืออาจจะทำให้ผู้เรียนนั้นไม่เข้าใจ หรือสับสนเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน ซึ่งอาจจะนำพาสู่การปฏิบัติที่ผิดพลาดของผู้เรียนก็เป็นได้ ดังนั้น ครูผู้สอนควรที่จะศึกษาเรียนรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนของผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีที่สุดของ มนุษย์ นั่นก็คือท่านนบีมุฮัมมัดﷺ โดยการนำรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านมา ประยุกต์ใช้ในการสอนของครูผู้สอนเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้ผู้เรียน ต่อไป

การจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ถือเป็น สถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาต่อสังคมมุสลิมมา ยาวนานมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการสั่งสอนลูกหลาน เพื่อให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคมและประชาชาติในอนาคต

ในปี 2558 และปี 2559 ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ทั้ง 67 ศูนย์ ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ได้รับรางวัลตาดีกาการันตี โดยได้มีการพิจารณาคัดเลือกหลายด้าน ด้วยกัน คือ ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนและด้านความสัมพันธ์ชุมชน ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ยังพบว่ามีการสอนที่หลากหลายทางด้านความรู้ ความสามารถและ ประสบการณ์ ในบางตาดีกามีครูผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศและในประเทศ กระทั่งบาง ตาดีกามีครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี บางศูนย์มีครูผู้สอนในระดับปริญญา ตรีเกือบทุกคน และยังมีครูผู้สอนไม่ได้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา¹ และยังพบว่ามีการสอนใน ตาดีกาที่ยังคงสอนแบบเดิม ๆ ที่ไม่ค่อยจะมีความหลากหลายในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้ง รูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านนบีﷺที่ครูผู้สอนปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับ ใดบ้างก็ยังไม่รู้ ซึ่งในความหลากหลายในด้านสถานภาพ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ของครูผู้สอน ในตาดีกานั้นจะสามารถรับรองได้มากน้อยแค่ไหนว่าครูผู้สอนเหล่านั้นได้ปฏิบัติการสอนตามแนวทาง

¹ ข้อมูลศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) สํารวจ ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2559 สข.อ.เมืองนราธิวาส

ของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ และได้นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นในด้านรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในด้านรูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ผู้วิจัยยังพบว่าไม่มีงานวิจัยชิ้นใดที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นและมีความสอดคล้องกับแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ มากที่สุดและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อครูผู้สอนทุกคนในอนาคตอีกด้วย

1.2 อัลกุรอาน อัลฮะดีษและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 อัลกุรอาน

1.2.1.1 ความสำคัญของการสอน

อัลลอฮ์ﷻได้ทรงตรัสเกี่ยวกับการสอนในคัมภีร์อัลกุรอานของพระองค์ไว้มากมายดังที่ได้ปรากฏในอายะฮ์ต่อไปนี้

﴿ رَبَّنَا وَأَبْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ ءَايَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ

الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٢٩﴾

(البقرة : 129)

ความว่า “ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าของพวกข้าพระองค์โปรดส่งเราะสุลคนหนึ่งคนใดจากพวกเขาเองไปในหมู่พวกเขา ซึ่งเขาจะได้อ่านบรรดาโองการของพระองค์ให้พวกเขาฟังและจะได้สอนคัมภีร์และความมุ่งหมายแห่งบัญญัติให้พวกเขาทราบ และซັกฟอกพวกเขาให้สะอาด แท้จริงพระองค์ทรงไว้ซึ่งเดชานุภาพและปรีชาญาณ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์:129)

﴿ كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا
وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ
تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴾

(البقرة : 151)

ความว่า “ดังที่เราได้ส่งเราะสูลผู้หนึ่ง (มุฮัมมัด) จากพวกเจ้าเองมา
ในหมู่พวกเจ้า ซึ่งเขาจะอ่านบรรดาโองการของเราให้พวกเจ้าฟัง
และจะทำให้พวกเจ้าสะอาดบริสุทธิ์และจะสอนคัมภีร์และความรู้
เกี่ยวกับข้อปฏิบัติให้แก่พวกเจ้า และจะสอนพวกเจ้าในสิ่งที่พวก
เจ้าไม่เคยรู้มาก่อน”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ: 151)

﴿ وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴾

(آل عمران : 48)

ความว่า “และพระองค์ก็จะทรงสอนเขาซึ่งการเขียนและความรู้
อันถูกต้องและสอนอัตเตารอตและอัลอินญีล”

(อาละอิมรอม: 48)

﴿ مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنَّبُوءَةَ ثُمَّ يَقُولَ
لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِّي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّيْنَ بِمَا
كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴾

(آل عمران : 79)

ความว่า “ไม่เคยปรากฏแก่บุคคลใดที่อัลลอฮ์ทรงประทานคัมภีร์
และข้อตัดสินและการเป็นนบีแก่เขา แล้วเขากล่าวแก่ผู้คนว่าท่าน
ทั้งหลายจงเป็นบ่าวของฉันอื่นจากอัลลอฮ์ หากแต่(เขาจะกล่าวว่า)
ท่านทั้งหลายจงเป็นผู้ที่ผูกพันกับพระเจ้าเกิดเนื่องจากการที่พวก
ท่านเคยสอนคัมภีร์และเคยศึกษาคัมภีร์มา”

(อาละอิมรอม:79)

﴿ لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ
يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ ۚ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١٦٤﴾ ﴾

(آل عمران : 164)

ความว่า “แน่นอนอย่างยิ่ง อัลลอฮ์นั้นทรงมีพระคุณแก่ผู้ศรัทธา
ทั้งหลายโดยที่พระองค์ได้ทรงส่งเราะสูลคนหนึ่งจากพวกเขาเองมา
ในหมู่พวกเขาโดยที่เขาจะได้อ่านบรรดาโองการของพระองค์ให้
พวกเขาฟัง และจะทำให้พวกเขาสะอาดและจะสอนคัมภีร์ และ
ความรู้เกี่ยวกับข้อปฏิบัติในบัญญัติศาสนาแก่พวกเขาด้วย และ
แท้จริงเมื่อก่อนนั้นพวกเขาเคยอยู่ในความหลงผิดอันชัดแจ้ง”

(อาละอิรอม : 164)

﴿ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ عَلَيَّ بَشِيرًا مِّن
شَيْءٍ قُلْ مَن أَنزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى
لِّلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا وَعُلِّمْتُم مَّا
لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَا ءَابَاؤُكُمْ قُلِ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ
يَلْعَبُونَ ﴿٩١﴾ ﴾

(الأنعام : 91)

ความว่า “และพวกเขามีได้ให้ความยิ่งใหญ่แก่อัลลอฮ์ตามควรแก่
ความยิ่งใหญ่ของพระองค์ จงรำลึกขณะที่พวกเขา กล่าวว่า อัลลอฮ์
มิได้ทรงประทานสิ่งใดแก่ปุถุชนคนใดจงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า
ผู้ใดเล่าที่ได้ทรงประทานลงมา ซึ่งคัมภีร์ที่มุขานำมาเป็นแสงสว่าง
และคำแนะนำแก่มนุษย์ ซึ่งพวกเขาได้บันทึกไว้ในกระดาด โดยที่
จะได้เปิดเผยมันและก็ปกปิดมันไว้มากมายและพวกเขาเจ้าถูกสอนใน
สิ่งที่ทั้งพวกเขา และบรรพบุรุษของพวกเขาได้รู้มาก่อน จงกล่าว

เกิด (มุฮัมมัด) ว่า (ผู้ทรงประทาน) คืออัลลอฮ์นั่นเอง แล้วจึงปล่อยพวกเขาสนุกร่วมกันในการวิพากษ์วิจารณ์ของพวกเขาต่อไป”

(อัล-อันอาม : 91)

﴿ هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴾

(الجمعة : 2)

ความว่า “พระองค์ทรงเป็นผู้แต่งตั้งเราะสุลขึ้นคนหนึ่งในหมู่พวกผู้ไม่รู้จักหนังสือจากพวกเขาเองเพื่อสาธยายอายาตต่าง ๆ ของพระองค์แก่พวกเขาและทรงทำให้พวกเขาผุดผ่องและทรงสอนคัมภีร์และความสุขุมคัมภีร์ภาพแก่พวกเขา และแม้ว่าแต่ก่อนนี้พวกเขาอยู่ในการหลงผิดอย่างชัดเจนก็ตาม”

(อัล-บุมอะฮฺ: 2)

จากอายะฮ์อัลกุรอานข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า การสอนในอิสลามมีความสำคัญในลำดับต้น ๆ เพราะเป็นภารกิจหลักหรือหน้าที่หลักของบรรดาเราะสุลที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงส่งมาให้แก่มนุษยชาติเพื่อสั่งสอน อบรมบ่มนิสัยมนุษย์ทุกคนให้มีความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะความรู้ในเรื่องศาสนา ซึ่งจะเป็นความรู้ที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ ที่พระองค์ทรงประทานวะฮยูมาให้ท่านนบีเพื่อท่านจะได้นำมนุษยชาติออกจากความมืดมนแห่งอวิชชาสู่แสงสว่างแห่งอิสลาม ซึ่งจะก่อให้เกิดความสันติสุขบนโลกคุณยານี้และความสุขสบายอันนิรันดร์ในโลกอาคิเราะฮฺ และการสอนของเราะสุลนั้นยังเป็นนิอมะฮฺ (ความโปรดปราน) ของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงประทานให้แก่มนุษย์อีกด้วย

1.2.2 อัลฮะดีษ

1.2.2.1 ความประเสริฐของการสอน

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวเกี่ยวกับความประเสริฐของการสอนไว้มากมาย ดังปรากฏในฮะดีษต่อไปนี้

((عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال: (مثل ما بعثني الله به من الهدى والعلم كمثل الغيث

الكثير أصاب أرضاً، وكان منها نقيه قبلت الماء فأنبت الكلاً والعشب الكثير ، وكانت منها أحادب أمسكت الماء ، فنفع الله بها الناس فشربوا وسقوا وزرعوا ، وأصاب منها طائفة أخرى إنما هي قيعان لا تمسك ماءً ولا تنبت الكلاً فذلك مثل من فقه في دين الله ونفعه ما بعثني الله به فعلم وعلم ، ومثل من لم يرفع بذلك رأساً ، ولم يقبل هدى الله الذي أرسلت به))

(أخرجه البخاري : 175)

ความว่า “จากอบีมุฮาอ็ลลอซอะรียะรียะ รายงานว่าท่านนบีﷺ ได้กล่าวว่า “อุทาหรณ์ที่อัลลอฮ์ﷻทรงแต่งตั้งมาเพื่อทางนำและวิชาการนั้นประดุจดั่งน้ำฝนมากมายที่โปรยลงมาบนพื้นพิภพ ซึ่งบางแห่งดินร่วนซุย เก็บน้ำไว้ได้ และเป็นที่ยกน้ำออกงามแก่พืชพันธุ์ทั้งหลายเจริญงอกงาม และบางส่วนเป็นดินแข็งไม่ร่วนซุยเก็บน้ำไว้ได้ แต่ไม่ทำให้พืชพันธุ์เจริญงอกงาม อัลลอฮ์ﷻทรงให้มนุษย์ได้รับประโยชน์จากดินแปลงนี้ ซึ่งใช้เป็นแหล่งน้ำดื่ม รดน้ำต้นไม้ และทำเกษตรอื่นๆ และมีอีกเป็นดินแข็งและราบเรียบไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้และไม่ทำให้พืชพันธุ์เจริญงอกงาม การที่ดินมีหลายชนิดนี้ ประหนึ่งผู้มีความเข้าใจศาสนาของอัลลอฮ์ﷻและสิ่งที่อัลลอฮ์ﷻทรงแต่งตั้งฉันมา ก็เพื่อการนั้นได้เกิดประโยชน์แก่เขา เขามีความรู้ไปสั่งสอนอบรม และประหนึ่งคนที่ไม่เคยหัวรั้งใดๆ ไม่ยอมรับแนวทางของอัลลอฮ์ﷻซึ่งฉันถูกแต่งตั้งมา”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy : 175)

((عن أبي أمامة، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن الله وملائكته وأهل السماوات والأرض حتى النملة في جحرها وحتى الحوت ليصلون على معلمي الناس الخير))

(أخرجه الترمذي : 3685)²

ความว่า “จากอบีอุมามะฮะ รายงานว่า ท่านนบีﷺ ได้กล่าวว่า แท้จริงอัลลอฮ์ﷻ บรรดามะลาอิกะฮ์ ชาวฟากฟ้าทั้งหลายและ

² อัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นอะดิษเศาะหิหฺ

แผ่นดิน แม้กระทั่งมดที่อยู่ในรังและปลาที่อยู่ในน้ำต่างขอพรให้แก่
ผู้ที่สอนความดีให้แก่ผู้คน”

(บันทึกโดย tirmidhiyy : 3685)

((من دعا إلى هدى كان له من الأجر مثل أجور من تبعه لا
ينقص ذلك من أجورهم شيئا ومن دعا إلى ضلالة كان عليه من

الإثم مثل آثام من تبعه لا ينقص ذلك من آثامهم شيئا))

(أخرجه مسلم : 2674)

ความว่า “ผู้ใดเชิญชวนสู่แนวทางที่ถูกต้อง เขาจะได้รับผลบุญตอบ
แทนเท่ากับผลบุญของผู้ที่ได้ปฏิบัติตามเขาโดยไม่มีอะไรลดหย่อน
กว่ากันเลยและผู้ใดเชิญชวนสู่แนวทางที่หลงผิดเขาจะได้
ผลตอบแทนเท่ากับบาปของผู้ที่ได้ปฏิบัติตามโดยไม่มีอะไร
ลดหย่อนกว่ากันเลย”

(บันทึกโดย Muslim : 2674)

((والله لأن يهدي الله بھداك رجلا واحدا خير لك من حمر
النعم))

(أخرجه أبو داود : 3176)

ความว่า “ข้าขอสาบานด้วยอัลลอฮ์แท้จริงแล้วอัลลอฮ์ผู้ทรงให้
อิตายะฮ์แก่เขาด้วยการที่เขาได้ชี้แนะแก่ผู้ชายคนหนึ่งเป็นสิ่งที่ดียิ่ง
สำหรับเขามากกว่าอูฐสีแดงอีก”

(บันทึกโดย Abu Dāud : 3176)

((الدال على الخير كفاعله))

(أخرجه الترمذي : 2594)

ความว่า “ ผู้ที่ชี้แนะในสิ่งที่ดีงามเขานั้นเปรียบดังผู้ที่กระทำมัน
(ความดี) ด้วยตัวเอง”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiyy : 2594)

จากชะตีสข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การสอนนั้นมีความประเสริฐมากมาย นั่นก็คือผู้ที่สอนผู้คนนั้นจะอยู่ในหมู่ผู้ที่ได้รับทางนำและวิชาการจากท่านเราะสูลﷺ และพวกเขายังเป็นบุคคลที่ประเสริฐที่สุด คือเขาจะได้รับผลบุญตอบแทนเท่ากับผลบุญของผู้ที่ได้ปฏิบัติตามเขาโดยไม่มีอะไรลดหย่อนกว่ากันเลย อีกอย่างสิ่งต่างๆ ทั้งในปากฟ้าและแผ่นดินต่างขอภัยโทษให้แก่ผู้ที่สอนมนุษย์ และยังเป็นสิ่งที่ดียิ่งสำหรับเขามากกว่าอูฐสีแดงเสียอีก

1.2.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตามแนวทางของนบีﷺ ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนองานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอน ในการพัฒนาครูผู้สอนในตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของครูผู้สอนอายุเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การสอน ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการปฏิบัติของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

วีรพัฒน์ แจ่งศิริ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษาพบว่า

“1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาตามหลักสูตรฟัรฎูฮีน ประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส ตามความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า กลุ่มที่เห็นว่าผู้สอนปัจจุบันมีบทบาทและทำหน้าที่ได้เหมาะสม โดยมีความเห็นว่า ให้ความสำคัญด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การปฏิบัติศาสนกิจเบื้องต้นและการอ่านอัลกุรอานที่ถูกต้อง มากกว่าด้านอื่นๆ ส่วนกลุ่มที่เห็นว่าไม่เหมาะสม เห็นว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปัจจุบันนี้มีมากมาย ประกอบกับวิชาความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ได้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องพัฒนาตนเองด้านต่างๆ 2. ผลการศึกษาสภาพ ปัจจุบันของระดับการปฏิบัติการของผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาตามหลักสูตรฟัรฎูฮีน ประจำมัสยิดตามความคิดเห็นของผู้สอนและนักเรียนพบว่า ระดับการปฏิบัติการของการจัดการเรียนรู้ ของผู้สอน 5 ด้าน 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการใช้สื่อ 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 5) ด้านผลผลิต โดยรวมมีการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง และ 3. แนวทางทางการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 สังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส มีดังนี้

1) ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาวิธีการสอน การจัดการกิจกรรม การเรียนรู้ที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรและผู้สอนทุกคนต้องพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพทางการสอน ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

2) ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ ผู้สอนควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำสื่อการเรียนรู้ และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ สนใจ เกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้มากขึ้น มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดหาแหล่งเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้และสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย

3) ด้านการวัดและประเมินผล ควรส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) และมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามสภาพจริง

4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประธานศูนย์และผู้สอน ควรแสวงหาความร่วมมือจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชุมชน ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริม สนับสนุนด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความหลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์

5) ด้านผลผลิตและด้านคุณลักษณะสำคัญของครูผู้สอน ควรให้มีการนิเทศการสอนของครูเพื่อช่วยเหลือ ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน และเพื่อให้เกิดผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ และควรมีแนวทางการประกันคุณภาพภายในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารศูนย์ฯและควรมีการส่งเสริมพัฒนาผู้สอนให้มีคุณลักษณะสำคัญและคุณสมบัติพื้นฐานให้สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมแห่งบทบัญญัติของศาสนาอิสลามที่ได้กำหนดไว้”

มูฮำหมัด วาแม (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูล ﷺ ของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

“1. ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูล ﷺ ของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูลของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ที่มีเพศวิชาที่สอน วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูล ﷺ ไม่ต่างกัน ส่วนครูสอนศาสนาอิสลามที่มีอายุ และขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูล ﷺ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูล ด้านวิธีการสอนของท่านเราะฮูล ﷺ คือควรจัดอบรมสัมมนาแก่ครูผู้สอนในหัวข้อวิธีการสอน และด้านเทคนิคการสอนของท่านเราะฮูล ﷺ คือควรจัดอบรมสัมมนาครูผู้สอนศาสนาในการสร้างเครื่องมือสื่อประกอบการเรียนการสอน”

ยุทธนา เกื้อกุล (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง วิทยาการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ผลการศึกษาพบว่า “รูปแบบการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ได้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การสอนเป็นรายบุคคลและการสอนเป็นรายกลุ่ม วิธีสอนของท่านนบีมุฮัมมัด มีความโดดเด่นและมีความหลากหลาย ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีสอนที่สำคัญ ได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยาย วิธีสอนแบบสาธิต วิธีสอนแบบอภิปราย วิธีสอนแบบฝึกฝนและปฏิบัติ วิธีสอนแบบใช้คำถาม วิธีสอนแบบตักเตือน วิธีสอนแบบตักเตือนและตักเตือน วิธีสอนแบบอุปมาอุปไมย วิธีสอนแบบเล่าเรื่องและวิธีสอนโดยการแสดงเป็นแบบอย่าง เทคนิคการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและมีความหลากหลายเช่นเดียวกัน ซึ่งประกอบไปด้วยเทคนิคที่สำคัญได้แก่ เทคนิคการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน เทคนิคการให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล เทคนิคการสร้างความสนใจ เทคนิคการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน เทคนิคการสร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียน เทคนิคการสอนแบบหยอกล้อ เทคนิคการสอนโดยการเจียบและยอมรับ เทคนิคการสอนโดยการสาบานยืนยัน เทคนิคการสอนแบบเน้นย้ำ และเทคนิคการสอนตามกาลเทศะ และผลจากการศึกษาพบว่า ท่านนบีมุฮัมมัด มีได้จำกัดวิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจงในการสอนแต่ละครั้งของท่าน แต่ท่านจะใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละบทเรียนและตามสถานการณ์ที่หลากหลาย ดังนั้นวิทยาการสอนของท่านจึงเป็นวิทยาการสอนที่สมบูรณ์และได้ถ่ายทอดจวบจนมาถึงปัจจุบัน”

ซอลฮุดดีน จารู (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประวัติการสอนในมัสยิดและโรงเรียนสอนอัลกุรอาน : ศึกษากรณีวิเคราะห์ตัวอย่างการสอนของท่านนบี แก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ “ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การสอนที่ปรากฏในสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด นั้นทันสมัย และนำสมัยและวิธีสอนของท่านแก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ ได้ถูกเผยแพร่มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการสอนนั้นเป็นอะมานะฮ์ที่ยิ่งใหญ่หลังจากที่ท่านได้เสียชีวิต สรุปผลการศึกษาประวัติการสอนทำให้รู้ว่า การสอนของท่านนบีมุฮัมมัด แก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ เป็นตัวอย่างที่ดีและเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนในสังคมปัจจุบัน การสอนในสมัยของท่านนบีนั้นมีการจัดระบบที่ดี เพราะการสอนของท่านนั้นมีความครอบคลุม และเจตนากรณีในการสอนสามารถสร้างปัจเจกบุคคลและสังคมตามแนวทางที่ดีในทุก ๆ ด้านของชีวิต ท่านนบีสามารถสอนเศาะหาบะฮ์ ให้ปฏิบัติและสร้างมารยาทให้ตัวเองและสังคมได้ตามหลักการของอิสลาม และยังได้มีการสอนในมัสยิดแก่บรรดาผู้สูงอายุอีกด้วย และยังเป็นสถานที่สอนอัลกุรอานแก่เด็ก ๆ ซึ่งเป็นวิธีการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลายสำหรับบรรดาเศาะหาบะฮ์ ท่านนบีนั้นมีความเข้าใจในหลักการสอน และจัดการเรียนการสอนแก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ สู่แนวทางที่ดียิ่ง การวิจัยเกี่ยวกับการสอนนี้มิได้เป็นแค่ผลงานของผู้วิจัยเพียงเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ต้องการศึกษาค้นคว้าอีกด้วย”

สปีอัน แยนนา (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า

“1. ระดับการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เปิดสอนสองระบบจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมละครายด้านอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบ ปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ต่างกันในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ด้านศาสนาและสามัญ ช่วงระดับการปฏิบัติการสอน และประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน และ3. ปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาใน 5 ด้านพบว่า 1) ครูบางคนไม่ตระหนัก และไม่ให้ความสำคัญต่อคุณธรรมจริยธรรมในการสอน แนวทางแก้ไขคือ ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับศาสนา ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ครูไม่มีนิเทศการสอนที่ดี ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบเดิมๆ ไม่ใช่เทคนิค และวิธีการสอนที่หลากหลาย แนวทางแก้ไขคือ ควรจัดให้มีการอบรมด้านเทคนิคและ วิธีการสอนอิสลามศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ แนวทางแก้ไขคือ ควรจัดสรรงบประมาณด้านอิสลามศึกษาให้เท่ากับโรงเรียนอื่นๆที่พัฒนาแล้ว 4) ครูไม่ค่อยอุทิศตนให้กับนักเรียน แนวทางแก้ไข คือ ครูควรได้รับการปลูกฝังในเรื่องการเสียสละ และควรดูแลเอาใจใส่ในนักเรียน เหมือนลูกของตนเอง และ 5) ครูไม่สามารถใช้วิธีการวัดและประเมินผลการสอนที่แท้จริงและ หลากหลาย แนวทางแก้ไขคือ ควรจัดให้มีระบบการวัดและประเมินผลการสอนอิสลามศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ”

อิสมาแอ สาเมาะ และคณะ (2554) ได้ทำศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีคุณภาพของโรงเรียนมัธยมอัลกุรอานพงสตา อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ผลของการวิจัยพบว่า “ในอดีตบทบาทการปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของชุมชนไม่ได้มีการกำหนดไว้ เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมตามข้อเสนอแนะในการประชุมในเวทีของการวิจัยต่างๆ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ครูผู้สอนได้ปฏิบัติตามคุณลักษณะตามที่ศูนย์กำหนดได้ทุกประการ 98% ของการปฏิบัติของครูผู้สอนจากคุณลักษณะดังกล่าวทำให้ครูผู้สอนเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการสอนที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น มีการทุ่มเทในการสอนเพื่อให้นักเรียนได้ผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดอย่างจริงจังและการทำงานที่มีความรับผิดชอบต่อนักเรียนที่ได้รับมอบหมายและมีความสามัคคีในการทำงานมากขึ้น”

จากการศึกษาอัลกุรอาน ฮะดีษและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นนั้น สรุปได้ว่าการปฏิบัติการสอนมีความประเสริฐและเป็นหัวใจสำคัญของครูผู้สอนในการที่จะการพัฒนาผู้เรียน ครอบครัว องค์กรต่างๆ สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นก่อนดำเนินการสอนสมควรอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะสอน และมีความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้

ให้แก่ผู้เรียน นั่นคือรู้และเข้าใจศาสตร์แห่งการสอน ซึ่งการสอนนั้นควรสอดคล้องกับแนวทางการสอนของนบีมุฮัมมัดﷺให้มากที่สุด เพื่อที่การเรียนการสอนนั้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติการสอนตามแนวทางท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

1.3.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาด้านศาสนาและสามัญและประสบการณ์การสอน

1.3.3 เพื่อรวบรวมปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

1.4 คำถามการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีคำถามการวิจัยที่สำคัญดังนี้

1.4.1 ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีระดับการปฏิบัติสอนตามแนวทางท่านนบีมุฮัมมัดﷺ เป็นอย่างไร

1.4.2 การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาศาสนาและสามัญและประสบการณ์การสอนมีความแตกต่างกันไหม

1.4.3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีอะไรบ้าง

1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติการสอนตามแนวทางท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

1.5.1 ทำให้รู้และเข้าใจรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ เพื่อที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง

1.5.2 ทำให้รู้ระดับการสอนตามแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

1.5.3 ทำให้รู้ถึงความแตกต่างของระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูสอนในศูนย์การศึกษา อิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา และสามัญและประสบการณ์การสอน

1.5.4 ทำให้รู้และเข้าใจปัญหาและแนวทางแก้ไขของครูผู้สอนเกี่ยวกับการสอน

1.5.5 เป็นแนวทางการพัฒนาการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ให้ความรู้แก่นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.5.6 เป็นการเพิ่มความรู้อ ความสามารถและประสบการณ์ให้แก่ผู้วิจัย

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการปฏิบัติการสอนตามแนวทางท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา กลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่จะศึกษาไว้ดังนี้

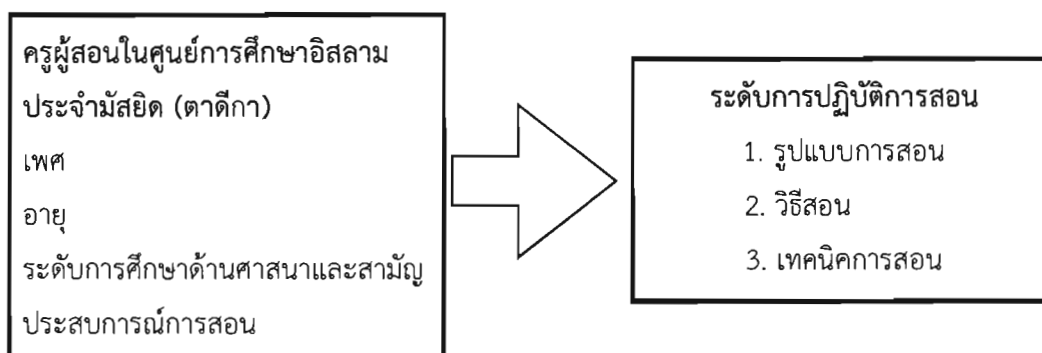
1.6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือรูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ

1.6.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำนวน 521 คน จากตาดีกา 67 ศูนย์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ครูผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำนวน 226 คน

1.6.3 กรอบแนวคิดการวิจัย



กรอบแนวคิดในส่วนของตัวแปรตามนั้น ได้จากผลการวิจัยของยูทรีนา เกื้อกุลในวิทยานิพนธ์ เรื่องวิทยาการการสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ (ยูทรีนา เกื้อกุล, 2550 : 5)

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ ดังนี้

1.7.1 การปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย จะใช้อักษรที่เทียบโดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และตารางปริวรรตอักษร อาหรับ - อังกฤษ ของสมาพันธ์หอสมุดรัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกา

1.7.2 การแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอ่านเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะยึดคัมภีร์อัลกุรอ่าน พร้อมความหมายของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย ที่พิมพ์โดยศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอ่านแห่งนครมะดีนะฮ์ มุเนาวาเราะฮ์

1.7.3 การตีฟัสีร (หนังสืออธิบายอัลกุรอ่าน)จะใช้ควบคู่กับข้อตกลงเบื้องต้น 1.7.2 เช่น หนังสือตีฟัสีรกุรอ่าน เล่ม 1-8 เขียนโดยเมาลานา ซัยยิดอับดุลอะลา เมาดูดี แปลโดยบรรจง บินกาชันและตีฟัสีรอิบнулกาซีร์ เป็นต้น

1.7.4 การอ้างอิงอัลกุรอ่านจะใช้มาตรฐานการอ้างอิงโดยระบุชื่อสุเราะฮ์และลำดับอายะฮ์ เช่น (อัล-ฟาติหะฮ์ : 2) หมายถึง สุเราะฮ์อัล-ฟาติหะฮ์ อายะฮ์ ที่ 2

1.7.5 การอ้างอิงอัลฮะดีษจะระบุชื่อผู้บันทึกฮะดีษ และหมายเลขฮะดีษ เช่น (บันทึกโดย al-Bukhāriyy : 153)

1.7.6 การอ้างอิงแหล่งข้อมูลในเนื้อหาจะใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี (Author-Date) โดยจะระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์และเลขหน้าที่ใช้อ้างอิงในเครื่องหมายวงเล็บ (.....)

1.7.7 การอธิบายเพิ่มเติมในเนื้อหาจะใช้วิธีการอ้างอิงแบบเชิงอรรถ (Footnote)

1.7.8 การแปลตำราหนังสือและเอกสารต่างๆที่เป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะแปลความหมายโดยภาพรวมและจะคงรักษาความหมายของข้อความเดิมอย่างสมบูรณ์ที่สุด

1.7.9 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1.7.9.1 สัญลักษณ์ ٱ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “สุบฮานะฮฺวอะอะลา” ซึ่งมีความหมายว่า “อัลลอฮ์ผู้ทรงมหาดปรีสุทธิ์” เป็นคำที่ใช้กล่าวยกย่องและสรรเสริญ พระองค์ อัลลอฮ์หลังจากที่ได้เอ่ยนามของพระองค์

1.7.9.2 สัญลักษณ์ ٱ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “ศอลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแด่ท่าน” เป็นคำที่ใช้กล่าวยกย่องท่านนบีมุฮัมมัดหลังจากที่ได้เอ่ยนามของท่าน

1.7.9.3 สัญลักษณ์ ٱ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “อะลัยฮิสสะลาม” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงประทานความสันติแด่ท่าน” เป็นคำที่ใช้กล่าวยกย่องท่านนบีต่างๆ หลังจากที่ได้เอ่ยนามของท่าน

1.7.9.4 สัญลักษณ์ ٱ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮุนนุ” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงพึงพอพระทัยแก่เขา” เป็นคำที่ใช้กล่าวให้เกียรติเศาะหาบะฮ์หลังจากที่ได้เอ่ยนามของพวกเขา

1.7.9.5 สัญลักษณ์ ٱ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮุนนุ” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงพึงพอพระทัยแก่พวกเขา” เป็นคำที่ใช้กล่าวให้เกียรติบรรดาเศาะหาบะฮ์หลังจากที่ได้เอ่ยนามของพวกเขา

1.7.9.6 เครื่องหมาย วงเล็บปีกกาจะใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน

1.7.9.7 เครื่องหมาย ((.....)) วงเล็บคู่จะใช้สำหรับตัวบทอัลฮะดีษ

1.7.9.8 เครื่องหมาย (.....) วงเล็บเดี่ยวจะใช้สำหรับการเขียนการอ้างอิง และการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

1.7.9.9 เครื่องหมาย “ ” อัญประกาศจะใช้สำหรับการแปลอัลกุรอาน อัลฮะดีษ ชื่อหนังสือและคำพูดของคนสำคัญ

1.7.9.10 เครื่องหมาย ... จุดไข่ปลา 3 จุด ใช้ละข้อความที่ไม่จำเป็นหรือไม่ต้องการกล่าวถึง เพื่อแสดงว่าตัดตอนข้อความนั้นมาบางส่วน

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

การปฏิบัติการสอนตามแนวทางของนบี หมายถึง การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตามแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ทั้งในด้านรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน ซึ่งเป็นแนวทางที่ท่านได้อบรมสั่งสอนบรรดาเคาะหะบะฮ์ของท่าน

ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ประสบการณ์การสอน หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงานในศูนย์ฯ

รูปแบบการสอน แผนการสอนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นระบบและจัดองค์ประกอบของการสอนเป็นรูปแบบการสอนรายคนและรายกลุ่ม เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

วิธีสอน ขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

วิธีสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบการพูดบอกเล่า อธิบายเนื้อหาหรือเรื่องราวต่างๆให้แก่บรรดาผู้เรียน

วิธีสอนแบบสาธิต เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนได้แสดงเป็นตัวอย่างให้บรรดาผู้เรียนได้ดูพร้อมกับ อธิบายรายละเอียดต่างๆตามขั้นตอนที่ชัดเจนพร้อมกับสังเกตการณ์ปฏิบัติของผู้เรียนในสิ่งที่ผู้สอนได้สาธิตให้แก่ผู้เรียน หากผู้เรียนปฏิบัติไม่ถูกต้อง ผู้สอนก็จะชี้แนะและตักเตือนผู้เรียนให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง

วิธีสอนแบบอภิปราย เป็นวิธีที่ผู้สอนได้ใช้สอนบรรดาผู้เรียนในรูปแบบของการร่วมสนทนา ซักถามระหว่างผู้สอนและบรรดาผู้เรียน โดยการสนทนาดังกล่าวทำให้บรรดาผู้เรียนเกิดความคิดที่แตกฉานให้แก่คิดมุมมองที่ดีและให้ประโยชน์แก่พวกเขาเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

วิธีสอนแบบใช้คำถาม วิธีสอนแบบใช้คำถามเป็นวิธีสอนที่เป็นการโต้ตอบระหว่างผู้สอนกับบรรดาผู้เรียนในหัวข้อหรือประเด็นหลักต่างๆที่สำคัญโดยผู้สอนเป็นผู้ถามและบรรดาผู้เรียนเป็นผู้ตอบ ส่วนข้อมูลหรือคำตอบที่ได้รับจากบรรดาผู้เรียนก็จะเป็นองค์ความรู้ในบทเรียนดังกล่าว

วิธีสอนแบบตรึงและตรึง เป็นวิธีสอนที่ครูผู้สอนมีการส่งเสริม สนับสนุน ให้แก่ผู้เรียนนั้นได้ตระหนักถึงสิ่งที่จะได้รับจากสิ่งที่ตั้งถาม และเพื่อให้ผู้เรียนนั้นแสวงหาความโปรดปรานจากพระผู้เป็นเจ้า และเป็นวิธีสอนที่ครูผู้สอนมีการตักเตือนให้แก่ผู้เรียนพึงระวังในสิ่งที่ไม่ดี หรือผลที่ตามมาจากการกระทำสิ่งที่ไม่ดี รวมถึงสิ่งอัลลอฮ์ทรงความโกรธกริ้ว

เทคนิคการสอน กลวิธีต่างๆที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน วิธีการสอนหรือดำเนินการสอนใดๆเพื่อช่วยให้การสอนมีคุณภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

เทคนิคการสอนโดยสร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียน เป็นเทคนิคการสอนที่ครูผู้สอนใช้คุณลักษณะที่ดีให้แก่ผู้เรียน เป็นการแสดงกิริยาท่าทางที่สุภาพ อ่อนโยนสุขุม โอบอ้อมอารี

พูดจาไพเราะ รู้จักเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นดังมิตร มีความยุติธรรมระหว่างผู้เรียน และเข้าใจถึงความ ต้องการและปัญหาต่างๆของผู้เรียน

เทคนิคการให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นเทคนิคการสอนที่ ผู้สอนได้ ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบรรดาผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางด้าน สติปัญญา อุบนิสัย การเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

เทคนิคการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน เป็นเทคนิคการสอนที่ผู้สอนได้ใช้ อบรม สั่งสอนบรรดาผู้เรียน เพื่อให้เกิดความง่ายตายและไม่เกิดอุปสรรค โดยดำเนินไปที่ละขั้นตอน ซึ่งผู้สอนได้นำเสนอสิ่งที่สำคัญมากที่สุดก่อนขึ้นเป็นเรื่องหลัก ต่อมาก็ได้สอนเรื่องย่อยในแต่ละเรื่อง ตามลำดับขั้นตอนความสำคัญ เพื่อต้องการให้ผู้เรียนได้เห็นภาพที่ชัดเจนและทำให้ง่ายในการท่องจำ และทำความเข้าใจ

เทคนิคการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน เป็นเทคนิคการสอนที่ผู้สอนได้ใช้ อบรมสั่งสอน บรรดาผู้เรียนเพื่อให้พวกเขาสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น และได้เห็นภาพพร้อมด้วย คำอธิบายในเวลาเดียวกัน เช่น การขีดเขียนบนกระดาน การใช้วัสดุอุปกรณ์ หรือสิ่งของ การเคลื่อนไหวและแสดงออกโดยใช้ท่าทางประกอบ เป็นต้น

เทคนิคการสร้างความสนใจ เป็นเทคนิคการสอนที่ผู้สอนกระตุ้นให้บรรดาผู้เรียนเกิด ความกระตือรือร้นและสนใจในบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในขณะนั้น โดยผู้สอนมีเทคนิคต่างๆเพื่อสร้างความสนใจให้บรรดาผู้เรียนสนใจในสิ่งที่ผู้สอนกำลังนำเสนอและถ่ายทอดให้พวกเขาได้รับฟัง เช่น การตั้งคำถาม การเล่าเรื่อง การใช้น้ำเสียง การเปลี่ยนแปลงอิริยาบถต่างๆ การหยอกล้อ และการเน้น ย้ำในเรื่องที่สำคัญ เป็นต้น

บทที่ 2

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และการสอน

การวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส” ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการสอนและศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) โดยผู้วิจัยได้รวบรวม เรียบเรียงเนื้อหาสาระสำคัญและสรุปประเด็นในการนำเสนอตามลำดับ คือ

2.1 การจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

2.1.1 ความหมายของตาดีกา

2.1.2 ความเป็นมาของตาดีกา

2.1.3 หลักสูตรจัดการศึกษา

2.2 การสอน

2.2.1 ความหมายของการสอน

2.2.2 ลักษณะการสอนที่ดี

2.3 การสอนของท่านนบีมุฮัมมัด

2.3.1 รูปแบบการสอน

2.3.2 วิธีสอน

2.3.3 เทคนิคการสอน

2.1 การจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

2.1.1 ความหมายของตาดีกา

สำนักพัฒนาการศึกษา (2540 : 25) ได้ให้ความหมายของตาดีกา ดังนี้ ตาดีกาเป็นคำย่อของภาษามลายู ซึ่งประกอบด้วยคำย่อสามคำด้วยกัน คือ ตา มาจากคำย่อในภาษามลายูของคำว่า ตามัน หมายถึง สวน อุทยาน หรือสถานที่ คำว่า ดี มาจากคำย่อในภาษามลายูของคำว่า ดีดีกัน หมายถึง การสั่งสอนอบรมบ่มนิสัย และคำว่า กา มาจากคำย่อในภาษามลายูของคำว่า กาน็อก ๆ หมายถึง เด็ก ๆ ดังนั้นตาดีกาหมายความว่า สถานที่ที่จัดอบรม สั่งสอนเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของศาสนาอิสลามแก่เด็ก ๆ โดยใช้อาคารเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณมัสยิด

อิบรอเฮ็ม ณรงค์รัชชาเขต, สุกรี หลังปูเต๊ะและกาเดร์ สะอะ (2551: 6-7) ได้ให้ความหมายของตาดีกา คือแหล่งศึกษาศาสนาอิสลามที่ถือกำเนิดในสามจังหวัดชายแดนใต้สถาบัน

หนึ่ง เป็นสถาบันการศึกษาอิสลามที่เก่าแก่สำหรับเด็กและเยาวชนมุสลิมในพื้นที่ เดิมที่สถาบันแห่งนี้ ถูกเรียกว่าโรงเรียนฟิรฎูอีน มีตรอสะฮ์เสอโกลาฮุมลาฮู มุสลิมส่วนใหญ่ในพื้นที่จะเรียกว่าโรงเรียน แต่นักวิชาการจะไม่ค่อยเรียกว่าโรงเรียนแต่จะเรียกว่า ศูนย์อบรมหรือตาติกาแทน และในอนาคตเมื่อรัฐ นำตาติกาเข้าระบบก็จะกลายเป็นโรงเรียนไม่ใช่ศูนย์อบรมอีกต่อไป ความจริงการที่ชาวบ้านเรียกชื่อ สถาบันแห่งนี้ว่า ตาติกา ซึ่งหมายถึงศูนย์เด็กเล็กก็อาจจะไม่เหมาะสมตามความหมายที่แท้จริงแต่ก็ ไม่ได้เป็นสิ่งเสียหายมากนัก

จากความหายข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ตาติกา นั้น คือ ศูนย์ที่จัดการอบรมสั่งสอนให้แก่ เด็ก ๆ และเยาวชนในชุมชน เกี่ยวกับสิ่งที่เป็พื้นฐานที่เกี่ยวกับหลัก ศรัทธาคุณธรรมจริยธรรมและ หลักปฏิบัติศาสนกิจในชีวิตประจำวันของมุสลิมโดยปกติจะเปิดทำการเรียนการสอนทุกวันเสาร์และ อาทิตย์ สำหรับเด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 4- 12 ปี ตาติกาเกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านโดยมีมัสยิด เป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษา

2.1.2 ความเป็นมาของตาติกา

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาติกา) เป็นสถาบันการศึกษาศาสนาอิสลาม สำหรับเด็กและเยาวชนมุสลิมที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งที่ถือกำเนิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พร้อม ๆ กับการมีอยู่ของมัสยิดในชุมชนนั้น ๆ โดยมีชาวบ้านในพื้นที่ร่วมกันรับผิดชอบดำเนินการจัดการเรียน การสอนให้แก่บุตรหลานที่อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งจะอิมามประจำมัสยิดเป็นผู้ดูแลและบริหารจัดการ ส่วนครูผู้สอนและผู้เรียนจะเป็นบุตรหลานที่อยู่ในชุมชน สภาพการดำเนินการเป็นไปตามสภาพความพร้อมของชุมชน

ในปี พ.ศ.2530 อาสาสมัครในจังหวัดปัตตานีได้ก่อตั้งชมรมตาติกาที่มีชื่อว่า “PUSTASKA” ในจังหวัดนราธิวาสได้ก่อตั้งชมรมตาติกาที่มีชื่อว่า “PASAKA” สำหรับในจังหวัดยะลา ได้ก่อตั้งชมรมตาติกาชื่อว่า “PESATUAN TADIKA” ในปี พ.ศ.2533 ได้มีการจัดตั้งชมรมในระดับสาม จังหวัดขึ้น โดยมีชื่อว่า “PERKASA” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพทางวิชาการ และ ชื่อดังกล่าวเป็นที่รู้จักในจัดการศึกษาตาติกา นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และปัจจุบันนี้ยังคงใช้ชื่อเรียก ดังกล่าว

ในปี พ.ศ. 2540 นับเป็นครั้งแรกที่ทางราชการได้ให้การสนับสนุนการจัดการเรียน การสอนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาติกา) ซึ่งกรมศาสนาในขณะนั้นสังกัดอยู่ใน กระทรวงศึกษาธิการ โดยได้ดำเนินการออกระเบียบกรมศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและ จริยธรรมประจำมัสยิดไว้ 2 ฉบับ คือ “ระเบียบกรมศาสนา ว่าด้วยศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและ จริยธรรมประจำมัสยิด พ.ศ. 2540” ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ.2540 และถูกยกเลิก โดย “ระเบียบกรมศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด พ.ศ.2540” ที่ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540

ในปี พ.ศ.2547 ขณะที่ ๖๗ วันมุหะมัดนอร์ มะทา รองนายกรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และประธานคณะกรรมการนโยบายเฉพาะกิจแก้ไข ปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้ (กปต.) พิจารณาเห็นว่าการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษา อิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ยังขาดแคลนครูผู้สอน ขาดขวัญกำลังใจ และมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอที่จะเตรียมความพร้อมหรือพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีความรู้ด้านศาสนาและสามัญทั่วไป ท่านจึงเสนอโครงการเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น และมอบหมายให้กรมปกครอง กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2547

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อเพิ่มศักยภาพ การศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในปีงบประมาณ พ.ศ.2548 โดยได้จัดสรร เงินค่าตอบแทนครูผู้สอน ค่าบริหารกิจการของมัสยิด การนิเทศ การติดตามผลการปฏิบัติของจังหวัด และอำเภอและพัฒนาการเรียนการสอนศาสนาอิสลามเบื้องต้นในสถานศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ตลอดจนได้มีการจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาพักรุกอินประจำมัสยิด พ.ศ.2548 /ศ.ศ. 1426 รวมทั้งจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร 4 รายการ ได้แก่ แนวทางการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา มาตรฐานและสาระการเรียนรู้หลักสูตรอิสลามศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ปีที่ 1 และปีที่ 4

การดำเนินงานข้างต้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและมักถูกตั้งข้อสงสัยว่าทำไมกรมการปกครองต้องมาเกี่ยวข้อง เช่น เมื่อการเปิดอภิปรายในที่ประชุมร่วมของรัฐสภาเพื่อพิจารณาเรื่องการ แก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อวันที่ 30-31 มีนาคม 2548 สมาชิกวุฒิสภาและ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านก็ได้ให้เกียดกล่าวพาดพิงถึงว่า ทำไมไม่ให้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม หรือท้องถิ่นดำเนินการ ซึ่งเหตุผลที่กรมการปกครองจำเป็นต้องดำเนินการตาม โครงการสรุปได้ ดังนี้ (เดชรัฐ สิมศิริ , มปป. : 21-26)

ประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ได้เรียกร้องให้ทางราชการสนับสนุน การสอนจริยศึกษาในมัสยิดอย่างต่อเนื่อง และเป็นมาตรฐานเดียวกันแต่ที่ผ่านมาการเรียนการสอน จริยศึกษา (ตาดีกา) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีมัสยิดและผู้ปกครองร่วมจัดหาครูผู้สอน เงิน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ รวมทั้งร้องขอบริจาคและสนับสนุนจากเอกชนและทาง ราชการ ดังนั้นการพัฒนาขึ้นอยู่กับโอกาสและปัจจัยต่าง ๆ ไม่เป็นระบบมาตรฐานเดียวกัน ปี พ.ศ. 2540 กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (ในขณะนั้น) เริ่มให้สนับสนุนการช่วยเหลือสถาน สอนจริยศึกษาทั่วประเทศ จัดตั้ง “ศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด” โดยอุดหนุน ให้ค่าตอบแทนให้ครูผู้สอน คนละ 2,000 บาท ต่อปี ซึ่งปรากฏว่าในปี พ.ศ. 2547 มีศูนย์ที่จัดทะเบียน แล้วรวม 36 จังหวัด จำนวน 1,621 แห่ง โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ (นราธิวาส

ปัตตานี ยะลา) มีจดทะเบียนเพียง 721 แห่ง จากที่มีอยู่จริงทั้งหมด 1,605 แห่ง ตาดีกาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังไม่ได้จดทะเบียนอีก 884 แห่ง การจดทะเบียนค่อนข้างที่จะยุ่งยาก

เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2555 ทาง ศอ.บต. ได้พิจารณาเห็นชอบเกี่ยวกับการเพิ่มค่าตอบแทนแก่ครูผู้สอนในตาดีกา โดยได้เสนอเหตุผลและข้อมูลให้แก่ ครม. ว่า ตาดีกาและปอเนาะถูกกล่าวหา ใส่ร้ายว่าเป็นสถานที่บ่มเพาะก่อการร้าย จึงมีครูผู้สอนบางคนถูกตามจับไล่ล่า และบางคนถูกจับตามพรก.ฉุกเฉิน กระนั้นก็ตามพบว่า ประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนไทย 80 % ยังคงส่งบุตรหลานเข้าไปศึกษาในสถาบันดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น และจากการสำรวจของ ศอ.บต. พบว่า เงินอุดหนุนที่ทางรัฐจัดสรรมาให้แก่ตาดีกาและครูผู้สอนนั้นมีอัตราที่น้อย ซึ่งไม่เพียงพอกับรายจ่ายในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ในส่วนค่าตอบแทนของครูผู้สอนเดิมนั้น มี 3 ระดับ ดังนี้ 1. ตาดีกาที่มีผู้เรียนไม่เกิน 80 คน จะได้รับเงินอุดหนุนครูผู้สอน 2 คน ๆ ละ 2,000 บาท 2. ตาดีกาที่มีผู้เรียน 80 - 120 คน จะได้รับเงินอุดหนุนครูผู้สอน 3 คน ๆ ละ 2,000 บาท และ 3. ตาดีกาที่มีผู้เรียน 120 คนขึ้นไป จะได้รับเงินอุดหนุนครูผู้สอน 4 คน ๆ ละ 2,000 บาท และค่าบริหารจัดการมัสยิด เดือนละ 1,000 บาท และด้วยเหตุนี้ ทาง ศอ.บต. จึงได้เสนอปรับหลักเกณฑ์ใหม่เกี่ยวกับค่าตอบแทนครูผู้สอนในตาดีกาและค่าบริหารจัดการมัสยิด โดยมี 2 ระดับเท่านั้น คือ 1. ตาดีกาที่มีผู้เรียนต่ำกว่า 60 คน จะได้รับเงินอุดหนุนครูผู้สอน 4 คน ๆ ละ 3,000 บาท และ 2. ตาดีกาที่มีผู้เรียน 60 คนขึ้นไป จะได้รับเงินอุดหนุนครูผู้สอน 6 คน ๆ ละ 3,000 บาท และค่าบริหารจัดการมัสยิดเดือนละ 2,000 บาท (สำนักข่าวอิสรา, 2555.)

ในปี 2559 ทาง ศอ.บต. ได้จัดโครงการตาดีกาการันตีขึ้นเพื่อรับรองมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนในตาดีกา โดยมีการประเมินมาตรฐานของตาดีกา 5 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนและด้านความสัมพันธ์ชุมชน

และเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2559 พลเอก สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมคณะ ลงพื้นที่จังหวัดปัตตานี ที่โรงแรม ซี.เอส. เพื่อเป็นประธานในพิธีมอบประกาศเกียรติคุณแก่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการรับรองมาตรฐานการจัดการศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในโครงการ “ตาดีกาการันตี” พร้อมนี้ได้คัดเลือกตาดีกาเพื่อยกระดับเป็นตาดีกาต้นแบบ ระดับอำเภอ ๆ ละ 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ทางเลขา ศอ.บต. ได้กำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษาของตาดีกาในจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในตาดีกาและสอดคล้องกับวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ นอกจากนี้ ศอ.บต. ได้ขับเคลื่อนเกี่ยวกับด้านอาหารกลางวันของตาดีกา ภายใต้กิจกรรม ครั้วหมู่บ้าน เพื่ออาหารกลางวัน เพื่อส่งเสริมให้ตาดีกาได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นรูปธรรม (สำนักสารสนเทศและประชาสัมพันธ์ ศอ.บต. 2559.)

ในปี 2559 ตาดีกาเริ่มใช้หลักสูตรใหม่เป็นความร่วมมือในการจัดทำจากศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้ (ศอ.บต.) มูลนิธิประสานงานตาดีกาจังหวัดชายแดนใต้ สำนักงานการศึกษาเอกชน 5 จังหวัดชายแดนใต้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี และสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 8 หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮฺ) ที่ผู้เรียนจะต้องใช้ในชีวิตประจำวัน กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรดังกล่าวนี้ให้สอดคล้องกับความต้องการและอัตลักษณ์ของชุมชน จึงได้ประกาศใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอินประจำมัธยมศึกษาระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮฺ) พุทธศักราช 2559 มาจนถึงปัจจุบัน (หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอินประจำมัธยมศึกษาระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮฺ) พุทธศักราช 2559 : 1)

2.1.3 หลักสูตรจัดการศึกษา

หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนในตาดีกาในปัจจุบัน เป็นหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น ปี 2559 โดยเน้นศึกษาวิชาที่เป็นภาคบังคับสำหรับมุสลิมทุกคน เพื่อให้ผู้เรียนมีหลักศรัทธา หลักปฏิบัติที่ถูกต้อง และมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีเพื่อให้เกิดความสันติในโลกดุนยาและโลกอาคิเราะฮ์ โดยกำหนดสมรรถนะของผู้เรียนให้มีความสามารถใน 5 ด้านต่อไปนี้ คือ การอ่านอัลกุรอาน ปฏิบัติตามหลักการอิสลาม การอ่าน เขียนและสื่อสาร คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 10 ประการ มี 9 สารวิชาและมีโครงสร้างเวลาเรียนปรากฏดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 โครงสร้างเวลาเรียน

สาระ	ชั้นและเวลาเรียน					
	ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น(อิบติดาอียะฮฺ)ชั้นปีที่1-6					
	1	2	3	4	5	6
สาระพื้นฐาน						
1. อัลกุรอาน	80	80	80	80	80	80
2. อัลฮะดีษ	40	40	40	40	40	40
3. อัลอะกีดะฮฺ	40	40	40	40	40	40
4. อัลฟิกฮฺ	40	40	40	40	40	40

ตารางที่ 2.1 โครงสร้างเวลาเรียน (ต่อ)

สาระ	ชั้นและเวลาเรียน					
	ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น(อับตาดอฮียะฮฺ)ชั้นปีที่1-6					
	1	2	3	4	5	6
สาระพื้นฐาน						
5. อัลอักลาค	40	40	40	40	40	40
6. อัตตารีค	40	40	40	40	40	40
7. ภาษาอาหรับ	40	40	40	40	40	40
8. ภาษามลายู(อักษรยาวี)	40	40	40	40	40	40
9. ภาษามลายู(อักษรโรมัน)	40	40	40	40	40	40
รวมเวลาเรียนพื้นฐาน	400	400	400	400	400	400
สาระเพิ่มเติม						
1. ภาษาอังกฤษ	40	40	40	40	40	40
2. ภาษามลายูเพื่อการสื่อสาร หรือภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร	40	40	40	40	40	40
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	40	40	40	40	40	40
รวมเวลาเรียน	ไม่น้อยกว่า 440 ชม./ปี			ไม่น้อยกว่า 440 ชม./ปี		

มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียนและ กิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน และในด้านการวัดและประเมินผลจะมี 4 ระดับ ดังนี้ คือระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับจังหวัดและระดับประเทศ ทั้งนี้การวัดและประเมินผลระดับประเทศจะจัดเฉพาะผู้เรียนชั้นปีที่ 6 เท่านั้น และเอกสารหลักฐานการศึกษา มีอยู่ 2 ประเภท คือ 1.เอกสารที่ทางกระทรวงศึกษากำหนด ประกอบด้วย ปอ.1 ปอ.2 และ ปอ.3 ส่วนประเภทที่ 2 คือ เอกสารที่ทางสถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อบันทึก หรือรับรองการเรียนของผู้เรียน เป็นต้น (หลักสูตรอิสลามศึกษาพหุภูมิอันประจักษ์ยิต ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อับตาดอฮียะฮฺ) พุทธศักราช 2559 : 1-15)

2.2 การสอน

2.2.1 ความหมายของการสอน

2.2.1.1 การสอนในพจนานุกรมภาษาอาหรับ ตรงกับคำว่า ตะอิลิม (تعليم) จากรากศัพท์เดิม علم يعلم تعليم ซึ่งมีความหมายว่า การทำให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ในบางสิ่งบางอย่าง (Majma' al-Lughah al-Arabiyah, 1972 : 624)

2.2.1.2 ชนาธิป พลกุล (2543 : 18) ได้กล่าวว่า การสอนเป็นเรื่องของผู้สอนที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนเป็นการเลือกวิธีการ หรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับบทเรียนและผู้เรียน ผู้สอนควรมีความรู้เกี่ยวกับการสอนในเรื่องวิธีสอน เทคนิคการสอนและรูปแบบการสอน

2.2.1.3 รุ่งทิวา จักรกร (2527 : 25) ได้ให้ความหมายของการสอนว่า หมายถึง การจัดสถานการณ์สภาวะการณ์ หรือกิจกรรมเพื่อช่วยส่งเสริมเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การสอนยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมทั้งความสามารถอื่นๆ ที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

นักการศึกษาได้ให้นิยามความหมายของการสอนไว้หลายๆ ทศนะ ได้แก่

2.2.1.4 คาเตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good, 1973 : 102 อ้างถึงในชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2545 : 68) ได้กล่าวถึงการสอนว่า เป็นการแนะนำแนวทางให้ผู้เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ ให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุกๆ ด้านตามที่กำหนดความมุ่งหมายไว้

2.2.1.5 ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2540 :17) ได้กล่าวถึงการสอนว่า เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่ผู้สอนจัดขึ้นเพื่อวางเงื่อนไขและเตรียมสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ผู้สอนกำหนดไว้

จากคำนิยามการสอนของบรรดานักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการสอนนั้น คือ การกระทำของครูผู้สอนโดยการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์โดยผ่านกระบวนการหรือกิจกรรมที่ครูผู้สอนจัดให้มีขึ้นแก่ผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนนั้นเกิดผลตามความมุ่งหมายของการศึกษาที่ได้วางไว้ ตลอดจนการอบรมบ่มนิสัย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเจริญงอกงามด้านร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม ถูกต้อง เหมาะสมและผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2.2 ลักษณะการสอนที่ดี

2.2.2.1 ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ (2532 : 65) ได้กล่าวว่า “การสอนที่ดีนั้นควรมีจะลักษณะดังต่อไปนี้

- ก. การสอนที่ดีนั้น ไม่ควรยึดหลักสูตรเป็นบรรทัดฐานแน่นอนตายตัว การสอนควรยืดหยุ่นให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน
- ข. การสอนที่ดีต้องมีการเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า
- ค. การสอนที่ดีนั้นจะต้องยึดเอานักเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง
- ง. การสอนที่ดี จะต้องให้นักเรียนจัดกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง
- จ. การสอนที่ดี จะต้องเป็นการสอนที่ส่งเสริมความเจริญ ของงามให้แก่เด็กทั้ง 4 ด้าน ร่างกาย สมอง อารมณ์และสังคม”

2.2.2.2 สุพิน บุญชูวงศ์. (2532 : 10-12) กล่าวถึง ลักษณะการสอนที่ดีว่า ควร มีลักษณะดังนี้ มีการส่งเสริมนักเรียนให้เรียนด้วยตนเอง มีการส่งเสริมให้นักเรียนด้วยการทำงานกลุ่ม มีการตอบสนองความต้องการของนักเรียน มีการสอนให้สัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่นๆ มีการใช้สื่อการสอน มีกิจกรรมให้นักเรียนทำหลายอย่าง มีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอ มีการตั้งใจ มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย มีการเร้าความสนใจก่อนลงมือทำการสอน และมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา

2.2.2.3 บุรชัย ศิริมหาสาคร (2546 : 21-22) กล่าวว่า ลักษณะการสอนที่ดีนั้นครูต้องมีจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ 4 ทาง คือ

- ก. ผู้เรียนกับผู้สอน คือ นักเรียนได้รับความรู้ และประสบการณ์ต่างๆจากครู
- ข. ผู้เรียนกับผู้เรียน คือ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์จากเพื่อนร่วมชั้น

- ค. ผู้เรียนกับวัสดุอุปกรณ์ คือ นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ต่างๆจากสื่อการเรียนการสอน เช่น หนังสือ ใบความรู้ วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ ที่ครูจัดให้เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียน

- ง. ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม คือ นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ต่างๆจากสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น ป้ายนิเทศที่อยู่ข้างทาง ธรรมชาติที่อยู่รอบตัว หรือคำบอกเล่าของผู้ใหญ่ เป็นต้น

2.2.2.4 สุนทร ปิยะวสันต์ (2550 : 59-60) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในทุก ระดับชั้นให้เกิดผลดี มีคุณภาพสูง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเยี่ยม ครูจะต้องมีการควบคุมการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ครูจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหาในการควบคุมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่สามารถที่จะกระตุ้นและเร้าใจให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนได้ นักเรียนไม่มีวินัยในชั้นเรียน ไม่มีมารยาทในการฟังและพูด และไม่ร่วมกิจกรรม ทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ ออกแบบและวางแผนการสอนไว้ได้ เป็นผลทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ย่อหย่อนและไม่มีคุณภาพ

ท้ายสุดทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ต่ำมากและไม่เป็นที่น่าพอใจ การควบคุมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเทคนิคหนึ่งที่จะช่วยทำให้ผู้สอนสามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้อย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จได้ในที่สุด จริง ๆ แล้วเป็นเรื่องที่ไม่ยากเกินความสามารถของครู เป็นเทคนิคที่อยู่ในตัวครูแล้ว ทุกท่านสามารถทำได้ไม่ยากนัก เป็นเรื่องไม่ต้องลงทุนลงแรงมากนัก ดังนี้

ก. การทดสอบก่อนเรื่อง ช่วยให้ครูและนักเรียนทราบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียนเพื่อจะได้เชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์ใหม่จะได้เรียนรู้ต่อไป

ข. บุคลิกภาพของครู เป็นเรื่องง่าย ๆ แต่สำคัญมาก ครูที่มีบุคลิกภาพดีสามารถควบคุมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดี เพราะนักเรียนจะรู้สึกรัก ชอบ นิยมและเกรงใจครู ครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้ สม่กับการเป็นครู เช่น แต่งกายดี สะอาด เรียบร้อย กิริยามารยาทที่ดี พูดจาสุภาพและไพเราะ เป็นต้น

ค. สีหน้าท่าทางของครู ต้องยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ดี ไม่ขี้เล่นและไม่เครียด นักเรียนอยากเข้าใจใกล้ครู อยากคุยและอยากเรียนกับครูคนนั้น

ง. น้ำเสียงและวาจาที่ครูใช้จะต้องสร้างความประทับใจและดึงดูดใจนักเรียน

จ. ความตั้งใจในการจัดการเรียนรู้โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนและเป็นกระบวนการซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนอยากติดตามกิจกรรมการเรียนรู้และมีส่วนร่วมตลอดเวลา

ฉ. การให้กำลังใจหรือการเสริมแรง หากนักเรียนได้รับความสำเร็จในการเรียนรู้ควรให้กำลังใจหรือเสริมแรงทันทีเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากทำให้ได้รับความสำเร็จอีกในครั้งต่อไป เช่น ชมว่าเก่ง ดี ดีมาก เยี่ยมมาก ดีขึ้นเยอะเลย เป็นต้น

ช. การซักถามหรือการตั้งคำถาม การใช้เทคนิคนี้ครูสามารถจะดึงความสนใจของนักเรียนได้เพราะนักเรียนต้องตั้งใจฟัง ให้กระบวนการในการคิด แล้วจึงสามารถตอบคำถามได้

ซ. การทดสอบหลังเรียน เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังจากได้เรียนบทเรียนจบแล้ว

2.2.2.5 บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 5) ได้กำหนดลักษณะการสอนที่ดีนั้นจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบซึ่งในระบบการสอนจะต้องมีองค์ประกอบที่เป็นตัวป้อน กระบวนการ และผลผลิต ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

ตัวป้อน	กระบวนการ	ผลผลิต
ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวก	การดำเนินการสอน - การตรวจสอบและเสริมพื้นฐาน - การสร้างความพร้อมในการเรียน - การใช้เทคนิคการสอนต่างๆ	ผลการเรียนรู้ - ด้านพุทธิพิสัย - ด้านจิตพิสัย - ด้านทักษะพิสัย

การติดตาม ประเมินผลและปรับปรุง

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบการสอนที่ดี

ลักษณะการสอนของนบีมุฮัมมัดﷺ เป็นลักษณะการสอนที่ดีที่สุด ซึ่งท่านถูกส่งมาเพื่อเป็นผู้อบรมสั่งสอนให้ความรู้และขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ให้สะอาดอย่างแท้จริง ดังที่ท่านนบีได้กล่าวไว้ว่า

((إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ مِثْلُ الْوَالِدِ أَعْلَمُكُمْ))

(أخرجه أحمد : 7403)

ความว่า “แท้จริงฉันนั้นสำหรับพวกท่านเปรียบเสมือนบิดาที่คอยสั่งสอนพวกท่าน”

(บันทึกโดย Ahmad : 7403)

และท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

((إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ))

(أخرجه أحمد : 8932)

ความว่า “แท้จริงฉันถูกแต่งตั้งมาเพื่อที่ฉันจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ในด้านมารยาทที่ดี”

(บันทึกโดย Ahmad : 8932)

จากสะตีสข้างต้น แสดงให้เห็นว่าท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ประกาศและรับรองตัวเองว่าเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงแต่งตั้งท่านมาบนโลกนี้เพื่อเป็นผู้อบรม สั่งสอนและขัดเกลาจิตใจแก่มนุษย์ให้เป็นคนที่ดีเยี่ยมด้วยคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ลักษณะการสอนของท่าน ﷺ เป็นลักษณะการสอนที่ดีและสมบูรณ์แบบที่สุด ดังนั้นลักษณะการสอนที่ดีของครูผู้สอนจะต้องรู้จักจริงและเข้าใจเนื้อหาที่จะสอนเป็นอย่างดี มีการเตรียมการสอน จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการสอน มีรูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามแก่ผู้เรียนตามแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

2.3 การสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

การสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ นั้นจะประกอบด้วยสามด้านหลัก ๆ คือ ด้านรูปแบบการสอน ด้านวิธีสอนและด้านเทคนิคการสอน ซึ่งจะกล่าวถึงความหมายรวมถึงเนื้อหาและสาระสำคัญเกี่ยวกับการสอนในแต่ละด้าน ตามลำดับดังนี้

2.3.1 รูปแบบการสอน

รูปแบบการสอน คือ แบบแผนการดำเนินการสอนที่จัดเป็นระบบ สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ มีการพิสูจน์ หรือทดสอบว่ามีประสิทธิภาพ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายเฉพาะ (ชนาธิป พลกุล 2551 : 36)

รูปแบบการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ท่านใช้ในอบรมสั่งสอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ณ บ้านของท่าน บ้านของอัครอม บิน อับดุลอัครอม มัสยิดและสถานที่อื่น ๆ ซึ่งจะประกอบด้วย การสอนที่เป็นรายบุคคลและการสอนที่เป็นรายกลุ่ม ซึ่งการสอนรายกลุ่มจะมีกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ (ยุทรนา เกื้อกุล, 2550 : 25)

2.3.1.1 การสอนรายบุคคล

การสอนรายบุคคลเป็นรูปแบบการสอนที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ใช้สอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ของท่านเป็นกรณีเฉพาะดังมีเนื้อหาสาระที่หลากหลายตามเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยส่วนใหญ่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ จะสอนคนที่อยู่ใกล้ชิดและสนิทสนมกับท่าน เช่น ผู้ที่มีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ผู้ที่อยู่ในครอบครัวของท่าน และผู้ที่อยู่บ้านใกล้เคียงกับท่าน รวมถึงบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ของท่านที่มีความรู้ทั้งหลาย เช่น อุบัยกัร อุซัยรียเราะฮ์ อิบน์อับบาส และมุอาซ บิน ญะบัล ﷺ เป็นต้น

ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้สอนอุบัยกัร ﷺ ตามที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿...يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا﴾

(التوبة : جزء من الآية 40)

ความว่า “ขณะที่ (มุฮัมมัด) ได้กล่าวแก่สหายของเขา (ออบูบักร์) ว่า
ท่านอย่าได้เสียใจ แท้จริงอัลลอฮ์ทรงอยู่กับเรา”

(ส่วนหนึ่งจากสุเราะฮ์อัตเตาบะฮ์ : 40)

จากอายะฮ์อัลกุรอานข้างต้นชี้ให้เห็นว่า เป็นการสอนรูปแบบการสอนรายบุคคลที่
ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้สอนออบูบักร์ﷺ ในขณะที่ซ่อนตัวอยู่ในถ้ำชูรฺพร้อมกับท่านนบี ซึ่งท่านนบีได้
หลบหนีจากการไล่ล่าของพวกมุชริกีน และท่านนบีﷺ ได้สอนออบูบักร์ว่าพระองค์อัลลอฮ์ﷻ จะทรงอยู่
กับเรา นั่นคือพระองค์ทรงรู้ ทรงเห็นและทรงปกป้องเราจากพวกมุชริกีนที่จะมาฆ่าฟัน และมีรายงาน
จากท่านอิบนุอับบาสﷺ ได้เล่าว่า

((كنت خلف رسول الله صلى الله عليه وسلم يوما فقال
يا غلام إني أعلمك كلمات احفظ الله يحفظك احفظ الله
تجده تجاهك إذا سألت فاسأل الله وإذا استعنت فاستعن
بالله واعلم أن الأمة لو اجتمعت على أن ينفعوك بشيء لم
ينفعوك إلا بشيء قد كتبه الله لك ولو اجتمعوا على أن
يضروك تشيء لم يضروك إلا بشيء قد كتبه الله عليك
رفعت الأعلام وجفت الصحف))

(أخرجه الترمذي : 2516)

ความว่า “มีอยู่วันหนึ่งขณะที่ฉันนั่งอยู่ข้างหลังท่านนบีนบีท่านก็ได้
กล่าวกับฉันว่า “โอ้เด็กน้อย ฉันจะสอนบางถ้อยคำแก่เจ้า เจ้าจง
พิทักษ์อัลลอฮ์ แล้วอัลลอฮ์ﷻ จะทรงพิทักษ์เจ้า เจ้าจงพิทักษ์
อัลลอฮ์ﷻ แล้วเจ้าจะพบพระองค์อยู่เบื้องหน้า เมื่อเจ้าจะวิงวอน
ของวิงวอนขอต่ออัลลอฮ์ﷻ และเมื่อเจ้าจะขอความช่วยเหลือ
ก็จงขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ﷻ และเจ้าพึงทราบเถิดว่า
หากประชาชาติทั้งหมดรวมกันเพื่อทำคุณประโยชน์อย่างหนึ่งแก่
เจ้า พวกเขาไม่สามารถทำคุณประโยชน์ใด ๆ แก่เจ้าได้เลย
นอกจากสิ่งที่อัลลอฮ์ﷻ ได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่เจ้าแล้ว และหาก

พวกเขาพร้อมกันเพื่อทำอันตรายแก่เจ้าด้วยบางสิ่ง พวกเขามีอาจทำ
อันตรายใด ๆ แก่เจ้าได้เลย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮ์^ﷻได้ทรงกำหนด
ไว้ให้แก่เจ้าแล้ว ปากกาได้ถูกยกขึ้นและบันทึกก็แห้งแล้ว”

(บันทึกโดย al-tirmidhiy : 2516)

และมีอะดิสบทหนึ่งโดยท่านนบีมุฮัมมัด^ﷺได้สอนอุมร์ บิน อบี สะละมะฮ์^{رضي الله عنه}
ในขณะที่เขายังเป็นเด็กว่า

((يا غلام سم الله وكل بيمينك وكل مما يليك))

(أخرجه البخاري : 2056، مسلم : 1599)

ความว่า “โอ้เด็กน้อย จงกล่าวพระนามของอัลลอฮ์^ﷻ
จงรับประทานด้วยมือขวาและจงรับประทานสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเจ้า”

(บันทึกโดย al-Bukhāriyy : 2056, Muslim : 1599)

จากอะดิสทั้งสามบทข้างต้นนั้น สรุปได้ว่าเป็นรูปแบบการสอนรายบุคคลของท่าน
นบีมุฮัมมัด^ﷺที่ใช้ในการสอนบรรดาเศาะหาบะฮ์^{رضي الله عنهم}ของท่านทั้งสามคนตามสถานการณ์และเหตุการณ์
ไม่ว่าจะเป็นอับบากร อิบน์อับบาส และอุมร์ บิน อบีสะละมะฮ์^{رضي الله عنه} แต่ความหมายของอะดิสเป็นคำสอน
ที่ครอบคลุมประชาชาติอิสลามทุกคน และคำสอนจากสามอะดิสดังกล่าวเกี่ยวกับหลักศรัทธา
หลักปฏิบัติและคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งมนุษย์ทุกคนสามารถนำคำสอนของท่านนบีดังกล่าวมา
ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตบนโลกดุนยานี้ได้เป็นอย่างดี

2.3.1.2 การสอนรายกลุ่ม

การสอนเป็นรายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการสอนแบบกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ ซึ่งรูปแบบ
การสอนของนบีได้ใช้กับเศาะหาบะฮ์^{رضي الله عنهم}ของท่านซึ่งมีแตกต่างกับการสอนรายบุคคลที่ท่านได้สอนเน้น
เฉพาะบุคคลบางคนเท่านั้น ส่วนสถานที่สอนไม่แตกต่างกันมากนัก การสอนรายกลุ่มในสมัยของ
ท่านนบีมุฮัมมัด^ﷺเป็นรูปแบบการสอนที่ครอบคลุมเนื้อหาที่หลากหลายตามสถานการณ์และ
เหตุการณ์ที่แตกต่างกันไป

ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด^ﷺได้สอนกลุ่มหนึ่งของเศาะหาบะฮ์^{رضي الله عنهم}ที่ได้มาหาท่านที่บ้านของ
ภรรยาของท่านเพื่อสอบถามเรื่องอิบาตะฮ์ของท่าน ดังที่มีรายงานอะดิสจากอนัส บิน มาลิก ^{رضي الله عنه}
แล้วว่า

((جاء ثلاثة رهط إلى بيوت أزواج النبي صلى الله عليه وسلم يسألون عن عبادة النبي صلى الله عليه وسلم فلما أُخبروا كأنهم تقالوها - أي رأوها قليلة بالنسبة لما ينبغي لهم فقالوا وأين نحن من النبي صلى الله عليه وسلم قد غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر قال أحدهم أما أنا أصلي الليل أبدا وقال آخر أنا أصوم الدهر ولا أفطر وقال آخر أنا أعتزل النساء فلا أتزوج أبدا فجاء رسول الله صلى الله عليه وسلم إليهم فقال أنتم الذين قلتم كذا وكذا أما والله إني لأخشاكم لله وأتقاكم له لكني أصوم وأفطر وأصلي وأرقد وأتزوج النساء فمن رغب عن سنتي فليس مني))

(أخرجه البخاري : 5063)

ความว่า “มีคนสามกลุ่มได้มาที่บ้านของบรรดาภรรยาของท่านบี มุฮัมมัด ﷺ เพื่อสอบถามถึงการอิบาดะฮ์ของท่านบี ครั้นเมื่อพวกเขาได้รับคำตอบแล้วเสมือนพวกเขามีความรู้สึกว่าการอิบาดะฮ์ของพวกเขาเหนื่อยเหลือเกิน พวกเขาจึงได้กล่าวว่าพวกเราจะเปรียบเทียบกับท่านบีมุฮัมมัด ﷺ มิได้เพราะตัวของท่านบีมุฮัมมัด ﷺ นั้นได้รับการอภัยโทษจากสิ่งที่ผ่านมาและต่อไป คนหนึ่งในกลุ่มพวกเขาจึงได้กล่าวว่าฉันเองจะละหมาด (สุนัต) กลางคืนตลอดไป อีกคนหนึ่งกล่าวว่าฉันเองจะถือศีลอดทั้งปีโดยไม่ว่างเว้นเลยและอีกคนหนึ่งกล่าวว่าฉันเองก็จะแยกตัวออกจากสตรี อีกทั้งจะไม่แต่งงานตลอดไป ต่อมาท่านเราะสูล ﷺ ได้มาหาพวกเขา พลังกล่าวว่า พวกท่านไซ้ไหมที่ได้กล่าวอย่างนั้นอย่างนั้น ฉันขอสาบานต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ขอให้พึงทราบไว้ด้วยว่าที่จริงแล้วฉันเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ﷻ มากที่สุดในหมู่พวกท่าน แต่ว่าฉันถือศีลอดแล้วละศีลอด ฉันละหมาดแล้วฉันนอนและฉันแต่งงานกับสตรี ฉะนั้นบุคคลใดที่รังเกียจแนวปฏิบัติของฉันเขาก็ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของฉัน (ประชาชาติของฉัน)”

(บันทึกโดย al-Bukhariyy : 5063)

สะดิซข้างต้นท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้สอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺ ทั้งสามกลุ่มเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติที่ถูกต้องของอิสลาม ซึ่งเป็นกลุ่มเล็กให้ทำอิบาตะฮ์อยู่ในระดับที่ปานกลาง ไม่ว่าจะเป็นการละหมาด การถือศีลอดและการแต่งงานซึ่งบรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺ กลุ่มดังกล่าวต้องการจะละหมาดเพียงอย่างเดียวโดยไม่นอน จะถือศีลอดโดยไม่ละศีลอด และจะไม่แต่งงานตลอดไป

และท่านนบีﷺ ได้ออกไปเผยแพร่และสอนตามแหล่งชุมนุมของกลุ่มคนต่าง ๆ ดังที่ท่านนบีﷺ ได้กล่าวที่ตลาดซัยอ์ละมะญาฮ์ ว่า

((يا أيها الناس قولوا لا إله إلا الله تفلحوا))

(أخرجه أحمد : 25965)

ความว่า “โอ้มนุษย์ทั้งหลายพวกท่านจงกล่าวว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใด (ที่ควรแก่การเคารพสักการะ) นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ แล้วพวกท่านจะประสบความสำเร็จ”

(บันทึกโดย Ahmad : 25965)

จากรูปแบบการสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้แบ่งรูปแบบเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ซึ่งท่านจะไม่ยึดรูปแบบการสอนใดการสอนหนึ่งเป็นเฉพาะ การสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ทั้งสองรูปแบบนั้น ถึงแม้ระยะเวลาจะผ่านพันนานประมาณ 1,400 กว่าปีแล้วก็ตาม แต่รูปแบบการสอนของท่านยังคงปรากฏอยู่ในรูปแบบการจัดการศึกษาในปัจจุบันซึ่งระบบการศึกษาในปัจจุบันจะมีอยู่ 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จะเห็นว่าการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระบบดังกล่าว มีรูปแบบการสอนที่เหมือนกับรูปแบบการสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ คือ การสอนรายบุคคลและการสอนรายกลุ่ม

2.3.2 วิธีสอน

วิธีสอน คือ การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาไปในทางที่พึงปรารถนาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา (วารีย์ ธีระจิตร 2530 : 50) วิธีสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ มีหลากหลาย มีมากมายหลายวิธี เป็นกระบวนการหรือขั้นตอนที่ท่านนบีได้ใช้สั่งสอนอบรมบรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺ ของท่าน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และเพื่อแสวงหาความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งวิธีการสอนของท่านที่สำคัญมีดังนี้

2.3.2.1 วิธีสอนแบบบรรยาย

เป็นวิธีสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ประเภทหนึ่งที่ท่านใช้ในการสอนแก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ซึ่งท่านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบของคำพูด บอกล่า อธิบายเนื้อหาและเรื่องราวต่างๆให้แก่เศาะหาบะฮ์ของท่านของท่าน ดังที่มีรายงานจาก अबดุลลอฮฺ บิน มัสอูด ﷺ ได้เล่าว่า

((خط لنا رسول الله صلى الله عليه وسلم خطا ثم قال هذا سبيل الله ثم خط خطوطا عن يمينه وعن شماله ثم قال هذه سبيل قال يزيد متفرقة على كل سبيل منها شيطان يدعو إليه ثم قرأ : وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ...))

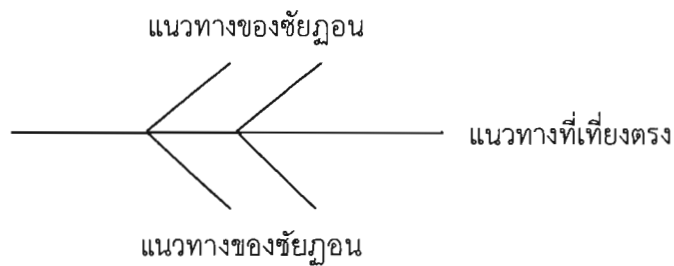
(أخرجه أحمد : 4142)

ความว่า “ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ขีดเส้นหนึ่งเส้น และท่านได้กล่าวว่า “นี่คือแนวทางของอัลลอฮ์ ﷻ” จากนั้นท่านนบีกี้ได้ขีดเส้นหลายเส้นทางข้างขวาและข้างซ้ายของเส้นดังกล่าว และท่านได้กล่าวว่า “นี่คือแนวทางที่หลากหลาย”ทุกแนวทางนั้นจะมีชัยฏอน (มารร้าย) ที่คอยชักชวนสู่แนวทางนั้น แล้วท่านนบีกี้ได้อ่านอายะฮ์ที่ว่า

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ...﴾

ความว่า “และแท้จริงนี่คือทางของข้าอันเที่ยงตรง พวกเจ้าจงปฏิบัติตามมันเถิด และอย่าปฏิบัติตามหลาย ๆ ทาง เพราะมันจะทำให้เจ้าแยกออกไปจากทางของพระองค์” (อัลอันอาม : ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 153)

(บันทึกโดย Ahmad : 4142)



ภาพที่ 2.2 ภาพแสดงการบรรยายในฮะดีษ (Abdullah Nāsir Ulwān, 1996 : 2/536)

จากฮะดีษข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้สอนเคาะหะบะฮ์ของท่านโดยวิธีแบบบรรยายเกี่ยวกับแนวทางที่ถูกต้อง เที่ยงตรง และปลอดภัยที่จะนำพามนุษย์สู่ความสำเร็จในวันอาคิเราะฮ์ เป็นแนวทางที่พระองค์อัลลอฮ์ﷻทรงโปรดปราน ส่วนเส้นอื่นๆที่ท่านได้ขีดออกไปนั้นเป็นแนวทางที่ผิด แนวทางที่หลง แนวที่ของชัยฏอนที่จะคอยชักจูงมนุษย์สู่ความหายนะและนั่นคือแนวทางสู่ไฟนรก

มีนักวิชาการได้อธิบายเกี่ยวกับวิธีสอนแบบบรรยายดังนี้

ก. อิบน์ ค็อลดูน (Ibn Khaldūn, 1978 : 533) ได้อธิบายถึงวิธีสอนแบบบรรยายในหนังสือ “Muqaddimah” ของท่านว่า “จงทราบเถิดว่า การถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์นั้น ก็ต่อเมื่อมีการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน โดยการถ่ายทอดประเด็นปัญหาจากศาสตร์เบื้องต้นในแต่ละบทก่อน หลังจากนั้นก็อธิบายศาสตร์ข้างต้นโดยสรุปให้ผู้เรียนรับฟังและพยายามสังเกตพฤติกรรมทางด้านความคิดและความสนใจของผู้เรียนในการรับรู้สิ่งที่ผู้สอนได้ถ่ายทอดจนกระทั่งสิ้นสุดการสอน และเมื่อการสอนโดยสรุปดังกล่าวสิ้นสุดลง ผู้เรียนก็จะได้รับความรู้ตามความฉลาดของแต่ละคน ถึงแม้ว่าความรู้ดังกล่าวจะเป็นความรู้ที่ถ่ายทอดโดยสรุปก็ตาม โดยจุดประสงค์หลักเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าใจศาสตร์และรับรู้ผลสรุปของความรู้จากประเด็นปัญหาต่าง ๆ หลังจากนั้นผู้สอนก็กลับไปสอนศาสตร์ดังกล่าวขั้นต้นเป็นครั้งที่สอง โดยยกระดับการถ่ายทอดให้มีความชัดเจนมากกว่าเดิม เป็นการอธิบายและบรรยายที่สมบูรณ์ และได้กล่าวถึงความแตกต่างและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อย่างชัดเจน จนกระทั่งสิ้นสุดศาสตร์การสอนดังกล่าว ก็จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น ต่อมาก็ทบทวนใหม่อีกครั้งเป็นครั้งที่สาม โดยเก็บประเด็นที่ยาก ประเด็นที่สำคัญ และสิ่งที่ปกปิดไว้นำมาอธิบายให้ผู้เรียนรับฟังทั้งหมด ดังนั้นเมื่อเรียนศาสตร์ดังกล่าวจบ ผู้เรียนก็จะมีความรู้และความสามารถในศาสตร์ข้างต้นอย่างเต็มรูปแบบ และนี่คือวิธีสอนที่ได้ประโยชน์ ดังที่ประจักษ์แล้วว่า การถ่ายทอดในการสอนที่ดีนั้นจะต้องมีการกล่าวซ้ำสามครั้ง เพราะผู้เรียนมีความฉลาดและเข้าใจที่แตกต่างกัน”

ข. อาลี อะหมัด มัดกูร์ (‘Ali Ahmad madkūr, 1987 : 338) ได้กล่าวว่า “การสอนแบบบรรยายเป็นวิธีสอนที่เหมาะสมกับระดับปัญญาชน และเป็นวิธีแบบดั้งเดิม และเป็นวิธี

สอนแบบดั้งเดิมของอิสลามศึกษา ดังที่มีการสอนในมหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร โดยนักศึกษาที่มีอิสระในการมาเรียนและเลือกอาจารย์ผู้สอน ส่วนอาจารย์ผู้สอนก็มีอิสระในการกำหนดจำนวนคาบและเลือกเวลาสอน อาจารย์บางท่านสอนวันละหนึ่งคาบ และบางท่านสอนสัปดาห์ละหนึ่งคาบ ส่วนการสอนจะเป็นรูปแบบหัลเกาะฮฺ ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย”

วิธีสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีสอนที่คล้ายกับวิธีสอนแบบเล่าเรื่อง และวิธีสอนแบบอุปมาอุปมัย ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางในการบอกเล่าและอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจ

2.3.2.2 วิธีสอนแบบสาธิต

เป็นวิธีสอนที่ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้แสดงเป็นตัวอย่างให้แก่บรรดาเศาะหาบะฮฺﷺ ของท่านได้ดู พร้อมอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ตามขั้นตอนที่ชัดเจน พร้อมกับสังเกตการปฏิบัติของเศาะหาบะฮฺﷺ ในสิ่งที่ท่านนบีได้สาธิตให้พวกเขาดู หากพบว่าพวกเขาปฏิบัติในสิ่งที่ท่านนบีสอนไม่ถูกต้อง ท่านนบีก็จะแนะนำ ชี้แนะและตักเตือนพวกเขาเพื่อให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เช่น การสาธิตวิธีการอาบน้ำละหมาด การละหมาดและประกอบพิธีหัจญ์ เป็นต้น

มีนักวิชาการได้อธิบายเกี่ยวกับวิธีสอนแบบสาธิตดังนี้

ก. ท่านชัยน มุฮัมมัด ซะฮะฮะฮฺ (ม.ป.ป. 10) ได้กล่าวว่า “การสอนแบบสาธิตเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอีกแบบหนึ่งที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยผู้สอนเป็นผู้สาธิตขั้นตอนการปฏิบัติอย่างละเอียด ส่วนผู้เรียนเป็นผู้คอยสังเกตและซักถามขั้นตอนที่ยังไม่เข้าใจ เมื่อเสร็จสิ้นการสาธิตก็จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติโดยผู้สอนคอยควบคุมอย่างใกล้ชิด หากมีขั้นตอนใดที่ไม่ถูกต้อง ผู้สอนจะแนะนำจนกระทั่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องทุกขั้นตอน ในบางกรณีผู้สอนอาจจะต้องทำการสาธิตหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ”

วิธีสอนแบบสาธิตเป็นวิธีสอนที่คล้ายกับวิธีสอนแบบบรรยายและวิธีสอนแสดงเป็นแบบอย่าง ที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เพราะผู้สอนเป็นผู้วางแผน ดำเนินการและปฏิบัติ ผู้เรียนอาจจะมีส่วนร่วมบ้างแต่ก็เพียงส่วนน้อย ดังที่อัลลอฮ์ﷻ ได้ทรงตรัสไว้ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ
وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ
﴿...

(المائدة : جزء من الآية 6)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย เมื่อพวกเจ้ายืนขึ้นจะไปละหมาด ก็จงล้างหน้าของพวกเจ้า และมือของพวกเจ้าถึงข้อศอก และจงเช็ดศีรษะของพวกเจ้าและล้างเท้าของพวกเจ้าถึงตาตุ่มทั้งสอง”

(อัลมาอิดะฮฺ : ส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 6)

จากอายะฮฺข้างต้น พระองค์อัลลอฮ์ﷻได้ทรงสั่งใช้ให้บรรดามุสลิมเมื่อต้องการจะทำการละหมาด ก็ให้ชำระร่างกายให้สะอาด โดยการอาบน้ำละหมาด เพราะการอาบน้ำละหมาดเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการละหมาด ซึ่งตามหลักการอิสลาม การอาบน้ำละหมาดจะถูกต้องสมบูรณ์นั้น จะต้องทำตามแบบอย่างที่ท่านนบีมุฮัมมัดﷺได้สอนไว้ ดังที่มีรายงานจากท่านนุอัยน บิน अबดุลลอฮฺ อัลมัจญิมิร رضي الله عنه เล่าว่า

((قال رأيت أبا هريرة يتوضأ فغسل وجهه فأسبغ الوضوء ثم غسل يده اليمنى حتى أشرع في العضد ثم غسل يده اليسرى حتى أشرع في العضد ثم مسح رأسه ثم غسل رجله اليمنى حتى أشرع في الساق ثم غسل رجله اليسرى حتى أشرع في الساق ثم قال هكذا رأيت رسول الله صلى الله وسلم يتوضأ وقال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أنتم الغر المحجلون يوم القيامة من إسباغ الوضوء فمن استطاع منكم فليطل غرته وتحجيله))

(أخرجه مسلم : 246)

ความว่า “ฉันเห็นอบูฮุรَيْرَةَเราะฮฺ رضي الله عنه อาบน้ำละหมาด โดยครั้งแรกท่านล้างหน้าอย่างดีที่สุด (เกินกว่าขอบเขต) จากนั้นจึงล้างมือขวาไปจนสุดลำแขน หลังจากนั้นจึงล้างมือซ้ายจนสุดลำแขน แล้วเช็ดศีรษะ หลังจากนั้นจึงล้างเท้าขวาจนถึงหน้าแข้ง หลังจากนั้นจึงล้างเท้าซ้ายจนถึงหน้าแข้ง แล้วท่านจึงพูดว่า ฉันเห็นท่านเราะฮฺสุล ﷺ อาบน้ำละหมาดเช่นนี้ และ (อบูฮุรَيْرَةَเราะฮฺ رضي الله عنه) เล่าว่า ท่านเราะฮฺสุล ﷺ กล่าวว่า พวกท่านเป็นผู้ที่มีรัศมีส่องประกายจากหน้าผาก แขน และขา ในวันกิยามะฮฺ เนื่องจากการอาบน้ำละหมาดที่สมบูรณ์ (เกินกว่าขอบเขต) ดังนั้น ผู้ใดที่มีความสามารถในหมู่พวกท่านก็จงล้างหน้าผากและแขนของเขาเกินกว่าขอบเขต”

(บันทึกโดย al-Muslim : 246)

จากอะดิษข้างต้น เป็นการสอนแบบสาธิต ที่ท่านนุอัยนุ บิน अबดุลลอฮฺได้เห็น การอาบน้ำละหมาดของอูษัยเราะฮฺ ได้สาธิตให้ดูตั้งแต่เริ่มต้นของการอาบน้ำละหมาดจนกระทั่ง เสร็จสิ้น การอาบน้ำดังกล่าวเป็นการอาบน้ำที่ถูกต้องและสมบูรณ์ที่ท่านนบีได้เคยปฏิบัติและสอนไว้ แก่ท่านอูษัยเราะฮฺ และมีรายงานจากอู ฮาซิม โดยท่านได้กล่าวว่า

((أن النبي صلى الله عليه وسلم صلى مرة على المنبر... حتى فرغ من آخر صلاته ثم أقبل على الناس فقال يا أيها الناس إني صنعت هذا لتأتموا بي ولتعلموا صلاتي))

(أخرجه مسلم : جزء من الحديث 544)

ความว่า “ครั้งหนึ่งท่านนบีมุฮัมมัดได้ทำการละหมาดบนมิมบ์ร ...จนกระทั่งท่านได้ละหมาดเสร็จ แล้วท่านได้หันมายังบรรดา เศาะหาบะฮฺ แล้วเอ่ยขึ้นว่า “พวกท่านทั้งหลาย แท้จริงที่ฉันทำ (ละหมาดบนมิมบ์ร) เช่นนี้ก็เพื่อให้พวกท่านได้ปฏิบัติตามฉันและ เรียนรู้จากการทำละหมาดของฉัน”

(บันทึกโดย al-Muslim : ส่วนหนึ่งของอะดิษ 544)

จากอะดิษข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ท่านนบีมุฮัมมัดได้สาธิตการละหมาดให้บรรดา เศาะหาบะฮฺ เป็นตัวอย่าง ซึ่งการสาธิตดังกล่าวครอบคลุมรูกันต่าง ๆ ของการละหมาด ตั้งแต่ เริ่มต้นตักบิรจนกระทั่งสิ้นสุดการละหมาดด้วยการให้สลาม ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัดได้กล่าวว่า

((صلوا كما رأيتموني أصلي))

(أخرجه البخاري، جزء من الحديث 6008)

ความว่า “พวกเจ้าจงละหมาดดังเช่นพวกเจ้าเห็นฉันละหมาด”

(บันทึกโดย al-Bukhāriyy : 6008)

จากอะดิษข้างต้น จะเห็นว่าการสอนแบบสาธิตของท่านนบีมุฮัมมัดนั้น ท่านจะใช้ เลือกรูปแบบการสาธิตในเรื่องที่จำเป็นมีความละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อน หากไม่ใช่การสาธิตแบบ ทำตัวอย่างให้ดูแล้ว ก็อาจจะทำให้ผู้เรียน (เศาะหาบะฮฺ) ปฏิบัติไม่ถูกต้องและไม่สมบูรณ์

2.3.2.3 วิธีสอนแบบอภิปราย

การสอนแบบอภิปรายเป็นวิธีสอนหนึ่งของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ใช้สอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่าน ในรูปแบบของการสนทนาซักถามระหว่างท่านนบีกับบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่าน โดยการสนทนาดังกล่าวทำให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความสนใจ เกิดความคิดที่แตกฉาน ให้แง่คิดมุมมองที่ดีและให้ประโยชน์แก่พวกเขา เพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน

มีนักวิชาการได้อธิบายเกี่ยวกับวิธีสอนแบบสาธิตดังนี้

ก. ฮาซิม อะลี อัลอะฮ์ดัล (Hāshim 'Ali al-Ahdal, 1413 : 126) ได้กล่าวว่า “การอภิปรายเป็นวิธีสอนอิสลามศึกษาที่ดียิ่งวิธีหนึ่ง เป็นวิธีสอนที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทั้งสองฝ่าย โดยการรวบรวมทัศนะและแนวคิดต่าง ๆ และให้โอกาสทั้งสองฝ่ายได้ร่วมแสดงความคิดเห็น โต้ตอบและอภิปรายซักถาม ความจริงแล้วการอภิปรายดังกล่าวจะเป็นลักษณะที่ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เป็นความพยายามที่จะน่านิยามที่ผิด หรือสิ่งคลุมเครือ หรือประเด็นปัญหาที่สำคัญไปสู่ความกระจ่าง ซึ่งทั้งสองฝ่ายไม่สามารถหาคำตอบได้ นอกจากด้วยวิธีการอภิปราย”

ดังที่มีรายงานฮะดีษจากออบูฮุรَيْرَةَ รَضِيَ اللهُ عَنْهُ เล่าว่า

((كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا بَارِزًا لِلنَّاسِ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِيمَانُ قَالَ أَنْ تُوْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكِتَابِهِ وَلِقَائِهِ وَرَسُولِهِ وَتُوْمِنَ بِالْبَعْثِ الْآخِرِ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِسْلَامُ قَالَ الْإِسْلَامُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا تَشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَتَقِيمَ الصَّلَاةَ الْمَكْتُوبَةَ وَتُؤَدِيَ الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِحْسَانُ قَالَ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنَّكَ إِنْ لَا تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ وَلَكِنْ سَأَحْدِثُكَ عَنْ أَشْرَاطِهَا إِذَا وَلَدَتِ الْأُمَّةُ رِجْمًا فَذَلِكَ مِنْ أَشْرَاطِهَا وَإِذَا كَانَتِ الْعُرَاةُ الْجَفَاةُ رُؤُوسَ النَّاسِ فَذَلِكَ مِنْ أَشْرَاطِهَا وَإِذَا تَطَاوَلَ رِعَاءُ الْبَهْمِ فِي الْبَنِيَانِ فَذَلِكَ مِنْ أَشْرَاطِهَا فِي خَمْسٍ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا اللَّهُ ثُمَّ تَلَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ... إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَآذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ . قَالَ ثُمَّ

أدبر الرجل فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ردوا علي الرجل فأخذوا ليردوه فلم يروا شيئا فلم يروا شيئا فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم هذا جبريل جاء ليعلم الناس دينهم ((

(أخرجه مسلم : 9)

ความว่า “มีอยู่วันหนึ่ง มีผู้ชายคนหนึ่งได้ปรากฏตัวในหมู่ผู้คน (เศาะหาบะฮฺ) แล้วเขาได้ถามท่านเราะฮ์ลุลว่า โอ้เราะฮ์ลุลลอฮ์ อีมานนั้นคืออะไร? ท่านนบีได้ตอบว่า อีมานนั้นคือ การที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮ์ มลาอิกะฮ์ของพระองค์ คัมภีร์ของพระองค์ วันพบเจอพระองค์ (อาคิเราะฮ์) เราะฮ์ลุลของพระองค์และวันแห่งผืนดินชีพ (กียามะฮฺ) เขาได้ถามนบีว่า โอ้เราะฮ์ลุลลอฮ์ อิสลามนั้นคืออะไร? ท่านนบีได้ตอบว่า อิสลามนั้นคือ การที่ท่านเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์และไม่ตั้งภาคีต่อพระองค์กับสิ่งใดๆ ดำรงไว้ซึ่งการละหมาดฟัรฎู จ่ายซะกาตและถือศีลอดในเดือนเราะมาฎอน และเขาได้ถามนบีว่า โอ้เราะฮ์ลุลลอฮ์ อิฮซานนั้นคืออะไร? ท่านนบีได้ตอบว่า การที่ท่านเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์เสมือนที่ท่านเห็นพระองค์แท้จริงแล้วท่านไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ทรงเห็นท่าน เขาได้ถามนบีว่า วันกียามะฮ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อใด? ท่านนบีได้ตอบว่า ผู้ที่ถูกถามเกี่ยวกับวันกียามะฮ์นั้นไม่ได้รู้ดีไปว่าผู้ที่ถาม แต่ฉันจะบอกถึงสัญญาณวันกียามะฮ์ คือ หลิงให้กำเนิดลูกมาเป็นเจ้านายของนาง นั้นเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาณวันกียามะฮ์ และเมื่อมีคนจนไม่สวมรองเท้าแต่เป็นผู้นำ นั้นเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาณวันกียามะฮ์ และเมื่อมีคนเลี้ยงสัตว์แข่งขันกันในการสร้างอาคารสูง ๆ นั้นก็เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาณวันกียามะฮ์ และมีอีกห้าสัญญาณที่ไม่มีผู้ใดรู้เว้นแต่อัลลอฮ์ แล้วท่านนบีก็ได้อ่านอายะฮ์ ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ผู้เจ้านั้น ความรู้แห่งอวสานมีอยู่ ณ พระองค์ และพระองค์ทรงประทานฝนลงมา และพระองค์ทรงรอบรู้สิ่งที่อยู่ในมดลูก (ก่อนที่จะจติ) และไม่มีชีวิตใดรู้สิ่งที่มันจะมาหาได้ในวันรุ่งขึ้น และไม่มีชีวิตใดรู้ว่า ณ แผ่นดินใดมันจะตาย แท้จริงอัลลอฮ์ผู้เจ้านั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน” (ลูกมาน : 34) ท่านนบีได้เล่าต่อว่า จากนั้นผู้ชายคนนั้นก็ได้เดิน

ออกไป ท่านนบีจึงได้กล่าว พวกท่าน (เศาะหาบะฮฺ) จงไปเชิญเขา มาหาฉันหน่อย บรรดาเศาะหาบะฮฺจึงออกไปหาแต่ไม่เจอ ท่านนบี กล่าวไว้ว่า นั่นคือมะลาอิกะฮฺญิบรีล เขามาเพื่อสอนศาสนาให้แก่ มนุษย์”

(บันทึกโดย al-Muslim : 9)

อันนะหลาวีย์ (al-Nahlāwiyy, 1999 : 229) ได้กล่าวว่า ในฮะดีษข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ระบบการเรียนการสอนที่ให้คุณค่าทางจิตใจและประโยชน์ต่อตนเองนั้น ผู้เรียนจะต้องถามในสิ่งที่ คลุมเครือและไม่เข้าใจ และจะต้องพยายามฝึกหัดในการตั้งคำถาม เพื่อให้เกิดความรู้และมีการพัฒนา ทักษะในการตั้งคำถาม นอกจากนี้การสนทนาดังกล่าวเป็นการสนทนาที่มีบรรดาเศาะหาบะฮฺ คอยนั่ง ฟัง และติดตามการสอนศาสนาของญิบรีลเพื่อพวกเขาจะได้นำคำสอนไปปฏิบัติต่อไป

2.3.2.4 การสอนแบบใช้คำถาม

วิธีสอนแบบใช้คำถามเป็นวิธีสอนที่เป็นการโต้ตอบระหว่างท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และเศาะหาบะฮฺ ﷺ ในหัวข้อหรือประเด็นหลักต่างๆที่สำคัญ โดยท่านนบีเป็นผู้ถามและบรรดา เศาะหาบะฮฺของท่านจะเป็นผู้ตอบ ส่วนข้อมูลหรือคำตอบที่ได้ท่านนบีตอบให้ นั้น ก็จะเป็นองค์ความรู้ ให้แก่บรรดาเศาะหาบะฮฺ ﷺ

มีนักวิชาการได้อธิบายเกี่ยวกับวิธีสอนแบบใช้คำถามดังนี้

ก. อัซซินตานีย์ (al-Zintāniyy, 1993 : 206-207) ได้กล่าวว่า “วิธีสอน แบบถามตอบ เป็นวิธีสอนที่มีข้อดีเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อพัฒนาผู้เรียนและชี้แนะผู้เรียนให้เป็นไปตาม ระบบที่ละขั้นตอน ซึ่งเหมาะกับระดับสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียน จนทำให้ผู้เรียนบรรลุ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง และหากผู้เรียนไม่สามารถตอบคำถามได้ ผู้สอนจะ อธิบายให้ผู้เรียนฟังอย่างชัดเจน วิธีสอนดังกล่าวเป็นวิธีสอนที่พัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน ส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้ใช้ความคิด มีการสังเคราะห์ความคิดและมีการโต้ตอบเฉพาะตัวของผู้เรียนที่ดียิ่งในระบบ การเรียนการสอน”

ในอัลกุรอานได้มีอายะฮฺมากมายที่เป็นรูปแบบใช้คำถาม ไม่ว่าจะเป็นคำถามที่ ต้องการจะทราบคำตอบ คำถามที่ให้หายจากการสงสัยและเคลือบแคลง คำถามที่บ่งบอกถึงความ ยิ่งใหญ่และความปรีชาญาณของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ คำถามเชิงตักเตือนและเยาะเย้ย คำถาม เพื่อตักเตือน คำถามเชิงท้าทายและคำถามเพื่อให้เกิดไตร่ตรอง ฯลฯ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัส ในอัลกุรอานว่า

﴿سَتَلُونَكُمْ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسِنَهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجِيبُنَا لَوْ قِيَّتْ إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمُ إِلَّا بَغْتَةً ۚ سَتَلُونَكُمْ كَأَنَّكَ خَفِيٌّ عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٧﴾﴾

(الأعراف : 187)

ความว่า “พวกเขาจะถามเจ้าถึงยามอวสาน (วันกิยามะฮฺ) นั้นว่าเมื่อใดเล่ามันจะเกิดขึ้น ? จงกล่าวเถิดแท้จริงความรู้ในเรื่องนั้นอยู่ที่พระเจ้าของฉันเท่านั้นไม่มีใครจะเผยมันให้ทราบสำหรับเวลาของได้ นอกจากพระองค์เท่านั้น มันหนักอึ้งอยู่ในบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดิน มันจะไม่มายังพวกเจ้า นอกจากโดยกะทันหัน พวกเขาถามเจ้ากันประหนึ่งว่าเจ้านั้นเป็นผู้ที่รู้ในเรื่องนั้นดี จงกล่าวเถิดแท้จริงความรู้ในเรื่องนั้นอยู่ที่อัลลอฮ์เพียงผู้เดียวเท่านั้น แต่ทว่ามนุษย์ส่วนมากไม่รู้”

(อัลอะออรอฟ : 187)

อายะฮ์อัลกุรอานข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาได้ท่่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เกี่ยวกับเวลาของวันกิยามะฮฺว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใด ซึ่งคำตอบนั้นเป็นของอัลลอฮ์เพียงผู้เดียวที่ทรงรู้ดียิ่งในเรื่องดังกล่าว ท่่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เองท่านก็ไม่รู้เวลาของการเกิดวันกิยามะฮฺเช่นกัน และพระองค์อัลลอฮ์เพียงผู้เดียวได้ทรงตรัสไว้ว่า

﴿سَتَلُونَكُمْ عَنِ الْآنْفَالِ قُلِ الْآنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١﴾﴾

(الأنفال : 1)

ความว่า “พวกเขาจะถามเจ้าเกี่ยวกับบรรดาทรัพย์สินเฉลย จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่าบรรดาทรัพย์สินเฉลยนั้นเป็นสิทธิของอัลลอฮ์เพียงผู้เดียวและของเราะฮ์สูล ﷺ ดังนั้นพวกท่านจงยำเกรงอัลลอฮ์เพียงผู้เดียวเถิด และจงปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างพวกท่านเถิด หากพวกท่านเป็นผู้ศรัทธา”

(อัลอันฟาล : 1)

จากอายะฮ์ข้างต้นชี้ให้เห็นว่าบรรดาเศาะหาบะฮ์จะถามท่านบีเกี่ยวกับทรัพย์สินที่รับได้ในสงครามบะดร์ ซึ่งเป็นทรัพย์สินแรกในอิสลาม กล่าวคือ ทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นสิทธิของใคร คำตอบก็คือเป็นสิทธิของอัลลอฮ์^ﷻกับเราะสุล^ﷺของพระองค์เท่านั้น

มีรายงานจากอบูฮุร็อยเราะฮ์^{رضي الله عنه}เล่าว่าท่านบีมุฮัมมัด^ﷺได้ถามว่า

((اتدرون ما المفلس ؟ قالوا : "المفلس فينا من لا درهم له ولا متاع" فقال : " إن المفلس من أمتي يأتي يوم القيامة بصلاة وصيام وزكاة ويأتي قد شتم هذا وقذف هذا وأكل مال هذا وسفك دم هذا وضرب هذا فيعطي هذا من حسناته وهذا من حسناته فإن فنيت حسناته قبل أن يقضى ما عليه أخذ من خطاياهم فطرحت عليه ثم طرح في النار"))

(أخرجه مسلم : 2581)

ความว่า “พวกท่านรู้ไหมใครคือคนล้มเหลว? บรรดาเศาะหาบะฮ์^{رضي الله عنهم}ได้ตอบว่า คนล้มละลายในหมู่พวกเราคือคนที่ไม่มีแม้สตางค์ (ดิรฮัม) เดียว และไม่มีทรัพย์สินสมบัติใด ๆ เลย ท่านบีมุฮัมมัด^ﷺได้ตอบพวกเขาว่า คนล้มละลายในหมู่ประชาชาติของฉัน คือผู้ที่พินคืนซีฟในวันกิยามะฮ์ด้วย (ผลบุญ) จากการละหมาด การถือศีลอด และการจ่ายซะกาต แต่เขาเองกลับดุด่าคนนั้น ใส่ร้ายคนนั้น ฉ้อโกงทรัพย์สินคนนั้น ชำคนนั้น ทูบตีคนนั้น เขาจึงต้องแจกจ่ายความดี (ที่ได้กระทำการดังกล่าว) แก่คนนี้ และแจกจ่ายความดีแก่คนนั้น และความดีของเขาหากหมดลงก่อนที่จะชดใช้หมด (ไม่เพียงพอ) พระองค์อัลลอฮ์^ﷻจะทรงนำความผิด (ของคนที่เขาทำร้าย) มาให้เขารับแทนจนในที่สุดเขาก็ถูกโยนลงขุมนรก”

(บันทึกโดย al-Muslim : 2581)

จากอะดิษข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าท่านบีมุฮัมมัด^ﷺได้ถามบรรดาเศาะหาบะฮ์^{رضي الله عنهم}ว่าใครคือคนล้มละลาย? บรรดาเศาะหาบะฮ์^{رضي الله عنهم}ของท่านได้ตอบว่าคนที่ไม่สตางค์ (ดิรฮัม) เดียว และไม่มีทรัพย์สินสมบัติใด ๆ เลย เมื่อท่านบี^ﷺได้ยินคำตอบจากเศาะหาบะฮ์^{رضي الله عنهم}ของท่าน ซึ่งเป็นคำตอบที่ยังไม่

ถูกต้องตามที่ท่านต้องการ ดังนั้นท่านบิฮ์จึงได้ตอบใหม่ว่า คนล้มละลายที่สมบูรณ์และถูกต้องดังที่ปรากฏในอะดิษข้างต้น และมีรายงานจากท่านอบูฮุร็อยเราะฮฺرضي الله عنه เล่าว่า ท่านบิฮ์อัมมัดرضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((أرأيتم لو أن نهرًا بباب أحدكم يغتسل فيه كل يوم خمسًا ما تقول ذلك يبقى من درنه قالو : " لا يبقى من درنه شيئًا " قال : " فذلك مثل الصلوات الخمس يمحو الله به الخطايا "))

(أخرجه البخاري : 528)

ความว่า “พวกท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ถ้าหากว่ามีแม่น้ำสายหนึ่งไหลผ่านหน้าบ้านของพวกท่าน แล้วพวกท่านก็อาบน้ำในแม่น้ำนั้นวันละห้าครั้ง ยังมีสิ่งสกปรกติดพวกท่านอยู่อีกไหม? บรรดาเศาะหาบะฮฺرضي الله عنهم กล่าวตอบว่า “ไม่มีสิ่งสกปรกติดตัวอยู่อีกเลย” ท่านบิฮ์อัมมัดرضي الله عنه จึงกล่าวว่า “ดังกล่าวนั้นเปรียบเสมือนการละหมาดห้าเวลาซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ﷻ ทรงลบล้างบาปด้วยการละหมาดเช่นกัน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriyy : 528)

จากอะดิษข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าท่านบิฮ์อัมมัดرضي الله عنه ได้ถามเศาะหาบะฮฺرضي الله عنهم ว่าหากพวกท่านอาบน้ำวันละห้าครั้งต่อวันยังมีสิ่งสกปรกติดตัวอยู่อีกไหม ซึ่งเป็นคำถามเชิงเปรียบเทียบและเชิงอุปมาอุปไมยที่ท่านบิฮ์อัมมัดرضي الله عنه ถามเศาะหาบะฮฺของท่าน เพื่อจะสอนว่าการละหมาดห้าเวลาต่อวันนั้นร่างกายของเราจะสะอาดปราศจากบาปตั้งเช่นการอาบน้ำที่แม่น้ำหน้าบ้านวันละห้าครั้งต่อวัน

วิธีสอนที่ใช้คำถามถือเป็นวิธีสอนที่สำคัญอีกวิธีหนึ่งที่ครูผู้สอนควรนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ตลอด ซึ่งนอกจากจะเป็นการเพิ่มความสนใจในการเรียนของผู้เรียนแล้วยังเป็นการควบคุมห้องเรียนอีกด้วย

2.3.2.5 การสอนแบบตรัสบิฮ์และตรัสบิฮ์

เป็นวิธีสอนที่ครูผู้สอนมีการส่งเสริม สนับสนุนให้แก่ผู้เรียนนั้นได้ตระหนักถึงสิ่งที่จะได้รับจากสิ่งที่ตั้งถาม และเพื่อให้ผู้เรียนนั้นแสวงหาความโปรดปรานจากพระผู้เป็นเจ้า และเป็นวิธีสอนที่ครูผู้สอนมีการตักเตือนให้แก่ผู้เรียนพึงระวังในสิ่งที่ไม่ดี หรือผลที่ตามมาจากการกระทำสิ่งที่ไม่ดี

มีนักวิชาการได้อธิบายเกี่ยวกับวิธีสอนแบบตรัสบิฮ์และตรัสบิฮ์ดังนี้

ก. สาเล็ม บิน สะอิด (Sālem Bin Sa'id Bin Musfir Bin Jabbār, 2001 : 125) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของวิธีสอนแบบตรัสบิฮ์และตรัสบิฮ์ ดังนี้

(1) เป็นวิธีสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ ที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงประทาน โดยมีความปรารถนาในสิ่งที่ให้คุณประโยชน์และห่างไกลจากสิ่งที่ให้เกิดโทษ

(2) เป็นวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยผลักดันความรู้สึกของมนุษย์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้วางไว้

(3) เป็นวิธีสอนที่ส่งผลกระทบต่ออย่างมาก และได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าภายในจิตใจของมนุษย์

ข. อัลฮาซิมีย (al-Hāzimiyy, 2000 : 392) ได้กล่าวถึงวิธีสอนแบบดรีมบ์และดรีมบ์เป็นเป็นวิธีสอนประเภทหนึ่ง ซึ่งจะมีอยู่ในหลักสูตรอิสลามศึกษา ในคัมภีร์อัลกุรอานและในสุนนะฮ์ของท่านนบี จึงมีอายะฮ์อัลกุรอานและฮะดีษนบีมากมายที่ได้กล่าวถึงดรีมบ์และดรีมบ์ คือสั่งใช้ให้มนุษย์ปฏิบัติในสิ่งที่ได้สั่งใช้ (สิ่งที่ดีงาม) และสั่งใช้ให้ละทิ้งสิ่งที่ได้ห้ามไว้ (ความชั่ว)

ดังที่พระองค์ได้ตรัสว่า

﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾ حَدَابِقَ وَأَعْنَابًا ﴿٣٢﴾ وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾
وَكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٣٤﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِدًّا ﴿٣٥﴾ جَزَاءً مِّن رَّبِّكَ
عَطَاءً حِسَابًا ﴿٣٦﴾﴾

(النبا : 31-36)

ความว่า “แท้จริงสำหรับบรรดาผู้ยำเกรงนั้นจะได้รับชัยชนะ เรือกสวนหลากหลายและองุ่น และบรรดาสาววยรุ่นที่อายุคราวเดียวกัน และแก้วที่มีเครื่องดื่มเต็มเปี่ยม และสวนสวรรค์นั้นพวกเขาจะไม่ได้ยินคำพูดไร้สาระและคำกล่าวเท็จ ทั้งนี้เป็นการตอบแทนพระเจ้าของเจ้าเป็นการประทานให้พอเพียง”

(อันนะบะฮ์ : 31-36)

และพระองค์อัลลอฮ์ทรงตรัสว่า

﴿إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾ لِلطَّغْيِينِ مَقَابًا ﴿٢٢﴾ لِّيَبْثِينَ فِيهَا أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾
﴿٢٤﴾ لَا يَدْخُلُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٥﴾ إِلَّا حَمِيمًا وَعَسَاقًا ﴿٢٦﴾﴾

(النبا : 21-25)

ความว่า “แท้จริงนรกญะฮันนัมนั้นเป็นที่สอดส่อง เป็นที่กลับไปสำหรับบรรดาผู้ละเมิด พวกเขาจะพำนักอยู่ในนั้นเป็นเวลานาน

พวกเขาจะไม่สิ้นรศความเย็นและเครื่องดื่มใด ๆ ในรศนั้น
นอกจากน้ำเดือดและน้ำเสียน้ำหนองเท่านั้น”

(อันนะบะฮะ : 21-25)

จากอายะฮ์ดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า อัลลอฮ์ﷻทรงตรัสถึงผลตอบแทนที่พระองค์
จะทรงประทานให้แก่ผู้ที่ยำเกรง และพระองค์ก็ได้ทรงเตรียมไว้ซึ่งนรกแก่บรรดาผู้ละเมิดซึ่งนั่นคือ
การดริบและดริบของอัลลอฮ์ﷻแก่มนุษย์ทุกคน

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ใช้วิธีสอนแบบดริบและดริบในการเผยแผ่ ชี้แนะและการ
อบรมสั่งสอนเศาะหาบะฮ์ของท่าน ดังรายงานจากอบูฮุรَيْرَةَ รَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ได้เล่าว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้
กล่าวว่า

((سبعة يظلهم الله في ظله يوم لا ظل إلا ظله الإمام
العادل وشاب نشأ في عبادة ربه ورجل قلبه معلق في
المساجد ورجلان تحابا في الله اجتمعا عليه وتفرقا عليه
ورجل طلبته امرأة ذات منصب وجمال فقال إني أخاف الله
ورجل تصدق أخفى حتى لا تعلم شماله ما بنفق يمينه ورجل
ذكر الله خاليا ففاضت عيناه))

(أخرجه البخاري : 659)

ความว่า “มีบุคคลเจ็ดจำพวกที่พระองค์อัลลอฮ์ﷻทรงให้พวกเขา
อยู่ในร่มเงาของพระองค์ในวันกิยามะฮ์ ซึ่งในวันนั้นจะไม่มีร่มเงา
ของใครนอกจากร่มเงาของพระองค์ กล่าวคือ ผู้นำที่มีความเป็น
ธรรม และชายหนุ่มคนหนึ่งที่เขาทำอิบาดะฮ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์
ﷻและบุคคลที่หัวใจของเขาผูกพันอยู่กับมัสยิด และบุคคลสองคน
ที่รักกันเพื่อพระองค์อัลลอฮ์ﷻ โดยทั้งสองรวมตัวกันและแยกกัน
เพื่อพระองค์ และชายผู้ซึ่งหญิงสาวที่มีตระกูลและมีรูปร่างสวยงาม
เรียกให้เข้าไปหาเธอ (เพื่อละเมิดประเวณี) แต่ชายผู้นี้ตอบว่า ฉัน
กลัวพระองค์อัลลอฮ์ﷻและบุคคลที่ทำทานโดยปิดบังจนกระทั่ง
มือซ้ายของเขาไม่รู้ว่ามีมือขวาได้ทำทานไป และบุคคลที่รำลึก
ถึงอัลลอฮ์ﷻโดยแยกตัวสันโดษซึ่งดวงตาของเขาปริมด้วยน้ำตา”

(บันทึกโดย al-Bukhāriyy : 659)

ฮะดีษข้างต้นชี้ให้เห็นว่าเป็นวิธีสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ แบบตัวจริง คือการกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกที่ดีๆ ได้กล่าวบุคคลเจ็ดจำพวกที่จะได้อยู่ใต้ร่มเงาของอัลลอฮ์ในวันอาคีเราะฮ์ เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้กระทำความดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งบุคคลทั้งเจ็ดจำพวกเป็นบุคคลที่ปฏิบัติความดีงามและละเว้นสิ่งที่ต้องห้าม เป็นพวกที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดปราน และมีรายงานจาก อับูซุรฺ ﷺ เล่าว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า

((ثلاثة لا يكلمهم الله يوم القيامة المنان الذي يعطي شيئا إلا منه
والمنفق سلعته بالحلف الفاجر المسبل إزاره))

(أخرجه مسلم : 105)

ความว่า “มีบุคคลสามกลุ่มที่อัลลอฮ์ ﷻ จะไม่ทรงปฏิสันถารพวกเขาในวันกียามะฮ์ กล่าวคือ บุคคลที่ชอบให้แต่ลำเลิกบุญคุณ บุคคลที่เสนอราคาขายสินค้าด้วยการสบถสาบาน และบุคคลที่ใช้อาภรณ์ยาวจนลากดิน”

(บันทึกโดย al-Muslim : 105)

ฮะดีษดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าเป็นการวิธีสอนแบบตัวจริง โดยท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ดักเตือนบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ มิให้เอาเยี่ยงอย่างบุคคลทั้งสามกลุ่มที่อัลลอฮ์ไม่ทรงปฏิสันถารในวันอาคีเราะฮ์ด้วย

2.3.3 เทคนิคการสอน

เทคนิคการสอน คือ กลวิธีต่างๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน วิธีการสอน หรือดำเนินการทางการสอนใดๆ เพื่อช่วยให้การสอนมีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากขึ้น (ฉันท ชาติทอง, 2559 : 91) ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ให้ความสำคัญกับเทคนิคการสอนเนื่องจากเทคนิคการสอนนั้นเป็นทักษะสำคัญที่จะไปช่วยเติมเต็มกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน และวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การเรียนจะขาดความมีชีวิตชีวา ความตื่นเต้น และไม่ดึงดูดจิตใจของผู้เรียน หากขาดเทคนิคการสอน เทคนิคการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มีหลากหลายและมีเอกลักษณ์โดดเด่น ดังเทคนิคการสอนที่สำคัญต่อไปนี้

2.3.3.1 เทคนิคการสร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียน

เป็นเทคนิคการสอนที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ อาศัยความสุขุมรอบคอบ มีบุคลิกภาพที่ดี โอบอ้อมอารี พุดจาไพเราะ รู้สึกเอาใจใส่บรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ เป็นมิตรที่ดี มีความยุติธรรม เข้าใจถึงความต้องการของแต่ละคนและเข้าถึงปัญหาต่าง ๆ ของพวกเขาได้

ในอัลกุรอ่าน พระองค์อัลลอฮ์ﷻ ทรงสั่งใช้ให้บ่าวของพระองค์เป็นคนที่สุขุม และรอบคอบและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังที่พระองค์ได้ทรงตรัสว่า

﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالصَّرَّاءِ وَالْكَبِيمِينَ الْغَيْظِ وَالْعَافِينَ عَنِ

النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

(آل عمران : 134)

ความว่า “คือบรรดาผู้ที่บริจาคทั้งในยามสุขสบายและในยามเดือดร้อน และบรรดาผู้ข่มโทษและบรรดาผู้ให้อภัยเพื่อมนุษย์ และอัลลอฮ์ﷻ ทรงรักผู้กระทำดีทั้งหลาย”

(อาละอิมรอน : 134)

และพระองค์อัลลอฮ์ﷻ ได้ตรัสอีกว่า

﴿حُذِرُوا بِالْعِزِّ وَالْمُرِّ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ﴾

(الأعراف : 199)

ความว่า “เจ้า (มุฮัมมัด) จงยึดถือไว้ซึ่งการให้อภัย จงใช้ให้กระทำสิ่งที่ชอบ และจงผินหลังให้แก่ผู้โหดเหี้ยมทั้งหลายเถิด”

(อัลอะออรอฟ : 199)

จากอายะฮ์ทั้งสองข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพระองค์อัลลอฮ์ﷻ ทรงให้ความสำคัญกับการให้อภัยเป็นอย่างยิ่ง เพราะการให้อภัยนั้นเป็นการแสดงออกถึงความเป็นมิตร สร้างความรัก ความเมตตา ความปรองดองและความสมานสามัคคีต่อกัน ไมโมโทและโกรธเคืองกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในยามสุขสบายและในยามทุกข์ยากลำบาก ซึ่งในเรื่องนี้ท่านนบีﷺ เป็นแบบอย่างที่ดีที่สุดในการแสดงออกเป็นมิตรกับคนรอบข้างและหวังโยกับประชาชาติของท่าน

มีนักวิชาการได้กล่าวเกี่ยวกับเทคนิคการสร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียนดังนี้

ก. ยูสุฟ เคาะตีร์ (Yūsuf Khtir, 1991 : 29) ได้กล่าวว่า “ความอ่อนโยนเมตตากรุณา นับว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ผู้สอนต้องมอบให้กับผู้เรียน และผลพวงจากการสร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียน 1) มนุษย์จะรักการตะอวะฮ์ 2) ได้รับการช่วยเหลือจากพระองค์อัลลอฮ์ﷻ 3) ได้รับการสรรเสริญ 4) ได้ปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านเราะสูลﷺ 5) ตะอวะฮ์จะได้รับชัยชนะ”

ข. มุฮัมมัด อุจาญญ อัลเคาะฎิบ (Muhammad Ujaj al-Khātib, 1980 : 53) ได้กล่าวว่า “การปฏิสัมพันธ์ของท่านเราะฮูล กับบรรดามุสลิมเสมือนดุญาตีพี่น้องรักใคร่กัน เป็นบรมครูที่มีความมตตา เมื่อท่านเราะฮูล ﷺ ต้องการสอนเศาะหาบะฮฺ ﷺ เกี่ยวกับอัลลาฮ์ ท่านจะพูดด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนโยนน่าฟัง”

มีรายงานจากท่านอบู ฮุรัยเราะฮฺ ﷺ เล่าว่า

((قام أعرابي فبال في المسجد فتناوله الناس فقال لهم النبي صلى الله عليه وسلم دعوه وهريقوا على بوله سجلا من ماء أو ذنوبا من ماء فإنما بعثتم ميسرين ولم تبعثوا معسرين))

(أخرجه البخاري : 220)

ความว่า “มีคนอาหรับชนบทคนหนึ่งได้ยื่นปัสสาวะในมัสยิด ผู้คนที่อยู่ในมัสยิดก็ได้ลุกขึ้นเพื่อจะขับไล่เขา แต่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวกับพวกเขาว่า “ปล่อยเขา (ให้ปัสสาวะให้เสร็จ) เกิด และจงนำน้ำมาซักหนึ่งถังแล้วรดบนรอยปัสสาวะของเขา แท้จริงพวกท่านถูกบังเกิดมาเพื่อความสะดวกร่างกายตาย มิใช่เพื่อความยากลำบาก”

(บันทึกโดย al-Bukhāriyy : 220)

ชะติษข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ท่านนบี ﷺ ได้ใช้เทคนิคการสร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียน โดยท่านมิได้โกรธเคืองชาวอาหรับชนบทที่ปัสสาวะในมัสยิดแต่อย่างใด ในขณะที่บรรดาเศาะหาบะฮฺ ﷺ ของท่านต่างไม่พอใจกับการกระทำของชาวอาหรับชนบทนั้น และจะขับไล่เขาออกจากมัสยิด เนื่องจากในมัสยิดเป็นสถานที่สะอาดสำหรับทำอิบาดะฮฺ ดังนั้นการปัสสาวะของชาวอาหรับชนบทดังกล่าวไม่เหมาะสมและเป็นสิ่งสกปรก เพราะมัสยิดไม่ใช่สถานที่ที่ปัสสาวะ จึงทำให้บรรดาเศาะหาบะฮฺ ﷺ โกรธเขาอย่างมากและต้องการลงโทษเขา แต่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ถูกส่งมาเพื่อทำให้ความง่ายดายแก่ประชาชาติ และไม่สร้างความยากลำบากให้เกิดขึ้นแก่พวกเขา ท่านจึงได้ใช้ให้เศาะหาบะฮฺ ﷺ นำน้ำไปรดบนรอยเปื้อนปัสสาวะดังกล่าว เพราะบางทีเขาอาจจะกระทำไปโดยไม่รู้ว่าเป็นสิ่งต้องห้าม หากเขารู้เขาคงไม่กระทำ หรือบางทีเขาอาจจะกระทำไปด้วยความจำเป็นอะไรบางอย่างที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ดังนั้น การให้โอกาสเขาโดยการตักเตือนและบอกกล่าวแก่เขาด้วยการประนีประนอมว่าในมัสยิดไม่เป็นการสมควรที่เข้ามาถ่ายปัสสาวะ และไม่เป็นการสมควรที่จะก่อให้เกิดความสกปรก เพราะมัสยิดเป็นสถานที่เพื่อระลึกถึงพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และนี่คือเทคนิคการ

สร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียนของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยทำให้ชาวอาหรับชนบทผู้นั้นรู้สึกดีกว่าที่ตัวเขาเองจะถูกขับไล่ออกจากมัสยิดหรือถูกดูด่าสาปต่าง ๆ นา ๆ และเป็นเทคนิคการสอนที่จะเปลี่ยนแปลงการกระทำของเขามีให้กระทำอย่างนั้นอีกในครั้งต่อไป ในตรงกันข้ามหากบรรดาเศาะหาบะฮ์ลงโทษเขาด้วยการทุบตีหรือขับไล่ออกก็อาจทำให้เขาคิดว่าอิสลามชอบใช้ความรุนแรงและอาจทำให้เขาหลีกเลี่ยงห่างจากอิสลามก็เป็นได้

เทคนิคการสร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียนนี้ถือเป็นเทคนิคที่สำคัญอีกเทคนิคหนึ่งที่ครูผู้สอนทุกคนควรนำไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนในทุก ๆ เวลา และสถานการณ์ ไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียน เพราะเป็นเทคนิคที่จะสร้างให้ผู้เรียนนั้นเกิดความผูกพันกับครูผู้สอน เกิดความรักและความชอบต่อครู และเมื่อใดก็ตามที่ผู้เรียนพึงพอใจในตัวครูผู้สอน แน่แน่นอนว่าครูผู้สอนสามารถที่จะให้ความรู้และอบรมบ่มนิสัยแก่ผู้เรียนได้อย่างง่ายดาย

2.3.3.2 เทคนิคการให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล

เป็นเทคนิคการสอนที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบรรดาเศาะหาบะฮ์ ซึ่งในคัมภีร์อัลกุรอานได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾

(الطلاق : جزء من الآية 7)

ความว่า “อัลลอฮ์ ﷻ มิได้ทรงบังคับชีวิตใด เว้นแต่ตามที่พระองค์ทรงประทานมาแก่ชีวิตนั้น”

(อัญญาละลา : ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 7)

จากอายะฮ์ข้างต้นชี้ให้เห็นว่า พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ มิได้บังคับให้มนุษย์ปฏิบัติในบางสิ่งบางอย่างที่เกินความสามารถและสติปัญญาของพวกเขา แต่พระองค์ทรงประสงค์ให้มนุษย์ทุกคนปฏิบัติตามความสามารถและสติปัญญาของพวกเขาที่พวกเขาใช้ความพยายามและสามารถปฏิบัติได้ โดยมีได้ลงโทษพวกเขาในสิ่งที่พวกเขาไม่สามารถกระทำได้ ดังนั้น ครูผู้สอนก็เช่นเดียวกันต้องไม่อบรมสั่งสอนหรือสั่งงานนักเรียนในสิ่งที่เกินความสามารถของพวกเขาและทำให้พวกเขาพบกับความยุ่งยากและอุปสรรคในการเรียน

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นอย่างมาก ท่านจะสั่งสอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ตามระดับสติปัญญาและความสามารถของพวกเขา โดยที่พวกเขาไม่มีอุปสรรคและความยากลำบากในการศึกษาหาความรู้ ท่านให้ความสำคัญและเอาใจใส่ดูแลกับผู้ที่เป็นเริ่มต้นศึกษาหาความรู้ และท่านจะดำเนินการสอนพวกเขาแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับผู้ที่ได้ศึกษาหา

ความรู้กับท่านมาเป็นระยะเวลาช้านาน นอกจากนี้ท่านจะตอบคำถามทุกคำถามตามสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล โดยท่านจะสังเกตจากคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น ลักษณะเฉพาะตัว พฤติกรรม นิสัยและชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น

มีรายงานจากอะนัส บิน มาลิก رضي الله عنه เล่าว่า

((أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَاذُ رَدِيفِهِ عَلِيَّ الرَّحْلِ قَالَ : " يَا مَعَاذُ بَنِ جَبَلٍ " قَالَ : لِيَبِّكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدِيكَ " قَالَ : يَا مَعَاذُ " قَالَ : لِيَبِّكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدِيكَ " ثَلَاثًا ، قَالَ : " مَا مِنْ أَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صَدَقًا مِنْ قَلْبِهِ إِلَّا حَرَمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ " قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا أَخْبَرْتَهُ النَّاسَ فَيَسْتَبْشِرُوا " قَالَ : " إِذَا يَتَكَلَّمُوا وَأَخْبِرَ بِمَا مَعَاذُ عِنْدَ مَوْتِهِ تَأْتَمُّ "))

(أُخْرِجَهُ الْبُخَارِيُّ : 128)

ความว่า “ครั้นเมื่อท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ อยู่ในระหว่างการเดินทางร่วมกับมูอาซ บิน ญะบัล رضي الله عنه ซึ่งมูอาซอาศัยพาหนะของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ อยู่ด้านหลัง ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวโอ้อูอาซ มูอาซกล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ฉันอยู่ที่นี้ ยินดีรับใช้ท่าน ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เรียกอีกว่า โอ้อูอาซ มูอาซจึงกล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ฉันอยู่ที่นี้ ยินดีรับใช้ท่าน จำนวน 3 ครั้ง ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ จึงกล่าวว่า จะไม่มีบ่าวคนหนึ่งที่กล่าวคำปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพสักการะนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และมุฮัมมัด ﷺ เป็นบ่าวและเราะสูลของพระองค์ เว้นแต่พระองค์ทรงห้ามไฟนรกแก่เขา มูอาซกล่าวว่า โอ้อูอาซ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ฉันควรบอกเรื่องนี้แก่คนทั่วไปหรือไม่เพื่อพวกเขาจะได้ดีใจ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า เมื่อ (ท่านบอกผู้คน) พวกเขาจะพากันวางเฉย อย่างไรก็ตาม มูอาซได้บอกเรื่องนี้ขณะที่เขาใกล้เสียชีวิต เพราะเขาเกรงว่าจะเป็นบาป (ที่ปกปิดอะดีซ)”

(บันทึกโดย ai-bukhariyy : 128)

อะดิษข้างต้นชี้ให้เห็นว่าเป็นเทคนิคการสอนที่ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มิให้มูอาซ ﷺ นำข่าวดีไปแจ้งแก่ผู้คนที่เกี่ยวกับคำกล่าวของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ว่า “ผู้หนึ่งผู้ใดก็ตามที่ได้กล่าวปฏิญาณตนว่าไม่มีพระอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และมุฮัมมัด ﷺ เป็นบ่าวและเราะสูลของพระองค์ พระองค์ทรงห้ามเขาจากไฟนรก” เพราะเกรงว่าพวกเขาจะเข้าใจผิดจากตัวบทอะดิษว่าเพียงแค่ว่าปฏิญาณตนข้างต้นพวกเขาก็ปลอดภัยจากไฟนรกแล้ว ทั้งที่ความหมายที่ต้องการในอะดิษนี้ก็คือการกล่าวปฏิญาณตนดังกล่าวต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับหน้าที่ที่พึงปฏิบัติดังที่ได้กล่าวไว้ในชะฮาดะฮฺ(ปฏิญาณตน)โดยครอบคลุมถึงการเคารพภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูล ﷺ ของพระองค์ในบทบัญญัติและข้อห้ามข้อใช้ต่าง ๆ ในอิสลาม

และจากอะดิษข้างต้นมีข้อสังเกตที่เห็นเด่นชัดก็คือท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้แจ้งเรื่องดังกล่าวแก่มูอาซเป็นการเฉพาะ โดยมีได้แจ้งให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ท่านอื่น ๆ ได้รับทราบ นั่นก็แสดงให้เห็นว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับเทคนิคการสอนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล และหากมูอาซไม่เกรงว่าจะตกเป็นบาปแก่เขาในการปกปิดอะดิษขณะที่เขาใกล้จะตาย บรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ท่านอื่น ๆ ก็คงไม่ทราบที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวอะดิษข้างต้นแก่เขา นอกจากนี้ทำให้คาดการณ์ไปได้ว่าการสอนในลักษณะดังกล่าวของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มิได้มีเพียงมูอาซเท่านั้น อาจจะมีบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ อื่นหลายท่าน โดยเฉพาะบรรดาคุละฟาอ์ อรรอชีดีน ทั้ง 4 ท่าน ซึ่งพวกเขาอาจจะทราบเรื่องบางเรื่องที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นผู้กล่าว แต่พวกเขามิได้แจ้งให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ท่านอื่น ๆ ทราบ เพราะเกรงว่าพวกเขาจะเข้าใจผิดหรืออาจเข้าใจแต่ไม่ถ่องแท้ และเมื่อวันเวลาผ่านไปเนิ่นนานแล้ว จึงพึงมาบอกหรือไม่ก็ปกปิด โดยมิได้บอกกล่าวแก่ผู้ใด โดยที่เขาทราบเรื่องดังกล่าวจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เพียงผู้เดียวเท่านั้น

ดังนั้น จากอะดิษข้างต้น ทำให้เข้าใจได้ว่า ครูผู้สอนต้องนำเสนอบทเรียนแก่ผู้เรียนตามความสามารถและสติปัญญาของพวกเขา โดยเฉพาะบางบทเรียนที่มีเนื้อหาสูงเกินความสามารถของผู้เรียนก็ไม่สมควรนำไปสอน เพราะเกรงว่าจะทำให้เกิดความลำบากแก่ผู้เรียน และเกรงว่าพวกเขาจะไม่เข้าใจในสิ่งที่ครูผู้สอนนำเสนอ หรืออาจจะเข้าใจแต่เป็นการเข้าใจที่ผิดเพี้ยนไปจากความหมายเดิมที่ครูผู้สอนต้องการจะสื่อให้พวกเขาทราบ การนำเสนอในสิ่งเหมาะสมกับความสามารถและระดับสติปัญญาของผู้เรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ท่านอิหม่ามอัลฆะซาลี (al-Ghāzaliyy, n.d. : 57-58) ได้กล่าวว่า “จากหน้าที่ของครูผู้สอนคือต้องสอนนักเรียนตามระดับความเข้าใจของพวกเขา อย่าพยายามสอนพวกเขาในสิ่งที่สติปัญญาของพวกเขาจับไม่ได้ ดังนั้นจะทำให้พวกเขาหลีกหนีและทำให้สติปัญญาได้รับการกระทบกระเทือน ซึ่งการสอนนั้นต้องเลียนแบบการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยท่านได้ให้

ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนการสอน การพูดและการดักเตือน ดังนั้นท่านจะเผยแพร่ด้วยแก่นแท้ของความเป็นจริงเมื่อท่านทราบว่าพวกเขาสามารถทำความเข้าใจได้”

และมีรายงานจากท่านอับดุลลอฮฺ บิน อัมรฺ บิน อัลอาศฺ^{رضي} กล่าวว่า

((أقبل رجل إلى نبي الله صلى الله عليه وسلم فقال :
 أباعك على الهجرة والجهاد أبتغي الأجر من الله " قال :
 فهل من والديك أحد حي " قال : نعم بل كلاهما " قال :
 فبتبغني الأجر من الله " قال : " نعم " قال : فارجع إلى
 والديك فأحسن صحبتهما))

(أخرجه مسلم : 2549)

ความว่า “มีชายคนหนึ่งได้ไปหาท่านนบีมุฮัมมัด^ﷺ และได้กล่าวแก่ท่านว่า “ฉันขอให้สัตยาบันแก่ท่านในการอพยพและการญิฮาดเพื่อแสวงหาผลบุญจากพระองค์อัลลอฮ์^ﷻ ท่านนบีมุฮัมมัด^ﷺ ได้ถามเขาว่า “บิดามารดาทั้งสองท่านยังมีชีวิตอยู่หรือไม่?” เขาตอบว่า “ท่านทั้งสองยังมีชีวิตอยู่” ท่านนบีมุฮัมมัด^ﷺ กล่าวว่า “จริงหรือที่ท่านแสวงหาผลบุญจากพระองค์อัลลอฮ์^ﷻ ?” เขากล่าว “ครับ” ท่านนบีมุฮัมมัด^ﷺ กล่าวว่า “ท่านจงกลับไปหาบิดามารดาของท่าน และจงปฏิบัติดีกับท่านทั้งสอง”

(บันทึกโดย Muslim : 2549)

อะดิษบทนี้ชี้ให้เห็นว่า ท่านนบีมุฮัมมัด^ﷺ ได้ใช้เทคนิคการให้ความแตกต่างระหว่างบุคคลในการอพยพและการญิฮาด (การออกไปสงคราม) ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอพยพและญิฮาด แต่ในอะดิษข้างต้นท่านนบีมุฮัมมัด^ﷺ ได้สังเกตเห็นสถานการณ์ของผู้ถามเป็นการเฉพาะและทราบความเป็นอยู่ของเขา โดยท่านเห็นว่าการทำดีต่อบิดามารดาเป็นสิ่งที่จำเป็นกว่าและสำคัญกว่าในหน้าที่ของเขามากกว่าญิฮาด

คำตอบของท่านนบีมุฮัมมัด^ﷺ ในแต่ละตัวบทอะดิษจะมีความแตกต่างกันในแต่ละผู้ถาม เพราะพวกเขามีสถานการณ์ เหตุการณ์ ความจำเป็นและความสามารถที่แตกต่างกัน จึงทำให้คำตอบของท่านนบีมุฮัมมัด^ﷺ มีความหลากหลาย

ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องรู้จักผู้เรียนอย่างถ่องแท้ จึงสามารถที่จัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่

ครูผู้สอนได้วางไว้ เพราะผู้เรียนแต่ละคนนั้นมีสติปัญญา อุปนิสัย บุคลิกภาพ ความสามารถและความ เป็นอยู่ที่แตกต่างกัน

2.3.3.3 เทคนิคการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน

เป็นเทคนิคการสอนที่ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้ใช้อบรมสั่งสอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ เพื่อให้เกิดความง่ายตายและไม่เกิดอุปสรรคในด้านการเรียนของพวกเขา ดังที่ท่านนบีﷺ ได้กล่าวแก่ ท่านหญิงอาอิชะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา ว่า

((إن الله لم يبعثني معتبا ولا متعتبا ولكن بعثني معلما

ميسرا))

(أخرجه مسلم : 1478)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ﷻ มิได้ทรงฉันมาเพื่อความยากลำบาก และทำให้เกิดความยากลำบาก แต่พระองค์ทรงฉันมาเพื่อเป็นครูที่ ทำให้เกิดความง่ายตาย”

(บันทึกโดย Muslim : 1478)

ในอัลกุรอานได้มีบัญญัติห้ามดื่มสุราและของมึนเมา ซึ่งบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ดิดสุราเป็นเรื่องปกติในสังคมอาหรับยุคนั้น กว่าที่จะถึงขั้นตอนสุดท้ายที่มีการห้ามดื่มอย่างเด็ดขาดนั้น ได้มีบัญญัติห้ามอย่างมีขั้นตอนจนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายเมื่อเห็นว่าสังคมพร้อมที่จะรับได้แล้ว จึงมีการห้ามดื่มมันอย่างเด็ดขาด ดังมีตัวอย่างในอัลกุรอานที่ห้ามเรื่องดื่มสุราและของมึนเมา 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 มีการแบ่งแยกให้เห็นถึงโทษผลที่เป็นปัจจัยยังชีพที่ดีและไม่ดี ดังที่อัลลอฮ์ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

(النحل : 67)

ความว่า “และจากผลของต้นอินทผลัมและองุ่น พวกเขาได้จากมันมาเป็นทั้งของมึนเมาและอาหารที่ดี แท้จริงในการนั้น แน่นอน ย่อมเป็นสัญญาณแก่กลุ่มชนผู้ใช้ปัญญา”

(อันนะฮล, : 67)

ขั้นตอนที่ 2 พระองค์อัลลอฮ์ﷻ ทรงกล่าวถึงโทษของสุราและมึนเมาไว้อย่างชัดเจน ดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า

﴿ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْتَفِعٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا... ﴾

(البقرة : جزء من الآية 219)

ความว่า “พวกเขาจะถามเจ้าเกี่ยวกับน้ำเมา และการพนัน จงกล่าวเถิดว่า ในทั้งสองนั้นมีโทษมากและมีคุณหลายอย่างแก่ มนุษย์ แต่โทษของมันทั้งสองนั้นมากกว่าคุณของมัน”

(อัลบะเกาะเราะฮะฮฺ : ส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 219)

ขั้นตอนที่ 3 พระองค์อัลลอฮ์ﷻ ทรงประทานบทบัญญัติห้ามมิให้มีการดื่มสุราหรือของมึนเมาก่อนการทำการละหมาด ดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ... ﴾

(النساء : جزء من الآية 43)

ความว่า “โอ้ บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่าเข้าใกล้การละหมาด ขณะที่พวกเจ้ากำลังมึนเมาอยู่ จนกว่าพวกเจ้าจะรู้สิ่งที่พวกเจ้า กำลังพูด”

(อันนิสาอ : ส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 43)

ขั้นตอนที่ 4 เป็นการห้ามดื่มสุราและของมึนเมาอย่างเด็ดขาด ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ﷻ ทรงตรัสไว้ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ

أَنْ يُوقَعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْحَنْبَرِ وَالْمَيْسِرِ وَيُضِدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ
 اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩٠﴾

(المائدة : 90-91)

ความว่า “โอ้อับรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย ที่จริงสุรา การพนัน
 แ่แทนหินสำหรับเชือดสัตว์บูชาอันต์ และการเสี่ยงทายนั้น เป็นสิ่ง
 โสมมอันเกิดจากการกระทำของชัยฏอน ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกล
 เสียเพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ ที่จริงชัยฏอนนั้นเพียง
 ต้องการที่จะให้เกิดศัตรูกันและการเกลียดชังกันระหว่างพวกเจ้าใน
 สุราและการพนันเท่านั้น และมันจะหันเหพวกเจ้าออกจากการ
 ระลึกถึงอัลลอฮ์ﷻ และการละหมาด แล้วพวกเจ้าจะยุติไหม”

(อัลมาอิดะฮฺ : 90-91)

จากอายะฮ์ที่ครอบคลุม 4 ขั้นตอนข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า พระองค์อัลลอฮ์ﷻ ได้ทรง
 ประทานบทบัญญัติห้ามการดื่มสุราแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน เพื่อมิให้ผู้ปฏิบัติเกิดความ
 ลำบากใจและทำให้พวกเขามีการเตรียมพร้อมและยอมรับบทบัญญัติห้ามดังกล่าว การประทาน
 บทบัญญัติในแต่ละขั้นตอนมีความแตกต่างในวัตถุประสงค์ของอายะฮ์ โดยพระองค์อัลลอฮ์ﷻ ได้
 ชี้แนะให้ผู้ปฏิบัติรับทราบในขั้นตอนที่ 1 พระองค์ทรงบอกถึงประโยชน์และโทษของสุราและของมีน
 เมาในขั้นที่ 2 และเริ่มปรากฏการห้ามดื่มเมื่อจะทำการละหมาด ในขั้นที่ 3 และในขั้นที่ 4 พระองค์
 ทรงห้ามการดื่มสุราและของมีนเมาอย่างเด็ดขาด บรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺ ก็ได้เลิกอย่างเด็ดขาด โดยไม่
 ห้ามไปดื่มอีก การประทานอายะฮ์แบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น เป็นทิกมะฮฺ
 (วิทย์ปัญญา) สำหรับผู้สอน

ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนการสอนที่ดำเนินไปที่ละ
 ขั้นตอน โดยท่านได้นำเสนอสิ่งสำคัญมากที่สุดก่อนซึ่งเป็นเรื่องหลัก ต่อมาก็ได้สอนเรื่องย่อยในแต่ละ
 เรื่องตามลำดับขั้นตอนความสำคัญ เพื่อต้องการให้ผู้เรียนได้เห็นภาพที่ชัดเจน และทำให้ง่ายในการ
 ท่องจำและทำความเข้าใจ ดังที่มีรายงานจากท่านญุนดับ บิน อับดุลลอฮ์ﷺ เล่าว่า

((كنا مع النبي صلى الله عليه وسلم ونحن فتیان حزاورة فتعلمنا

الإيمان قبل أن نتعلم القرآن ثم تعلمنا القرآن فزادنا به إيماننا))

(أخرجه ابن ماجه : 60)

ความว่า “พวกเราได้นั่งร่วมอยู่กับท่านนบีมุฮัมมัดﷺ โดยที่พวกเราเป็นคนหนุ่มที่แข็งแรง พวกเราได้ศึกษาเรื่องศรัทธาก่อน การศึกษาอัลกุรอาน หลังจากนั้นพวกเราได้ศึกษาอัลกุรอาน และด้วยอัลกุรอานจึงทำให้อิมานของพวกเราเพิ่มขึ้น”

(บันทึกโดย Ibn Majah : 60)

จากฮะดีษข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้ใช้เทคนิคการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอนในการอบรมสั่งสอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺ ทั้งนี้ท่านให้พวกเขาได้ศึกษาเรื่องการศรัทธาก่อน ต่อมาก็ให้พวกเขาศึกษาอัลกุรอาน แสดงว่า ท่านได้ให้ความสำคัญกับการศรัทธาก่อน และเมื่อศรัทธาแล้วและมีพื้นฐานอิมานภายในจิตใจแล้ว ท่านจึงได้สอนอัลกุรอานแก่พวกเขา เพราะจะทำให้อิมานของพวกเขเพิ่มขึ้น

มีรายงานจากอบู อับดุลเราะหมาน เล่าว่า ผู้ที่ได้อ่านบทเรียนแก่พวกเราจากบรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺ เล่าว่า

((أَنَحْمُ كَانُوا يَقْتَرُونَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرَ آيَاتٍ فَلَا يَأْخُذُونَ فِي الْعَشْرِ الْأُخْرَى حَتَّى يَعْلَمُوا مَا فِي هَذِهِ مِنَ الْعِلْمِ وَالْعَمَلِ قَالُوا فَعَلِمْنَا الْعِلْمَ وَالْعَمَلَ))

(أُخْرِجَهُ أَحْمَدُ : 23374)

ความว่า “แท้จริงพวกเขา (เศาะหาบะฮ์) ได้อ่านจากท่านเราะสูลุลลอฮ์ﷺ จำนวน 10 อายะฮ์ โดยพวกเขาจะไม่รับ 10 อายะฮ์อื่น นอกจากว่าพวกเขาจะเรียนรู้ในศาสตร์ความรู้และได้ปฏิบัติด้านดังกล่าว พวกเขากล่าวว่ พวกเราได้รู้ทั้งในด้านความรู้และตามข้อเท็จจริงการปฏิบัติ”

(บันทึกโดย Ahmad : 23374)

ฮะดีษข้างต้นชี้ให้เห็นว่าท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้ใช้เทคนิคการสอนค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอนในการสอนเศาะหาบะฮ์ﷺ ของท่าน โดยให้พวกเขาศึกษาอายะฮ์อัลกุรอานจำนวน 10 อายะฮ์ จนกระทั่งรู้ เข้าใจความมุ่งหมายของอายะฮ์และนำไปปฏิบัติได้ ท่านนบีﷺ จึงจะให้พวกเขาทำการศึกษาอายะฮ์ใหม่ต่อไป

ท่านอิหม่ามอัลบุคเคาะรียได้กล่าวไว้ในเศาะหีหของท่านว่า คำว่า “ร็อบบานีย์” คือผู้ที่อบรมสั่งสอนผู้เรียนด้วยความรู้ที่เล็กก่อนความรู้ใหญ่ (al-‘Asqalani, 1989 : 1/212) และท่านอัลอัสเกาะลานีย์ (al-‘Asqalani, 1989 : 1/214) ได้อธิบายความรู้ที่เล็กและความรู้ที่ใหญ่ “ความรู้ที่เล็ก หมายถึง ความรู้ที่ได้อธิบายประเด็นปัญหาต่าง ๆ อย่างชัดเจน และความรู้ที่ใหญ่ หมายถึง ความรู้ที่ได้อธิบายประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้ละเอียดกว่าความรู้เล็ก มีบางคนกล่าวว่า เป็นการสอนพวกเขาในสิ่งที่เป็นส่วนย่อยก่อนส่วนหลัก หรือหัวข้อย่อยก่อนหัวข้อหลัก หรืออารัมภบทก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหา”

จากคำพูดข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การเรียนการสอนต้องดำเนินไปที่ละขั้นตอน ต้องเริ่มจากสิ่งที่จำเป็นขั้นพื้นฐานที่สมควรต้องเรียนก่อน แล้วค่อยก้าวไปที่ละขั้นตอนสู่สิ่งที่สูงกว่า ยากกว่า และละเอียดกว่า มิใช่เริ่มที่ต้นด้วยสิ่งที่สูงก่อน ยากก่อน แล้วจึงค่อยขยับไปสู่สิ่งที่ง่าย

2.3.3.4 เทคนิคการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน

เป็นเทคนิคการสอนที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ใช้ในการสอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่าน เพื่อให้พวกเขาสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น และได้เห็นภาพพร้อมด้วยคำอธิบายในเวลาเดียวกัน เช่น การขีดเขียนบนพื้นทราย การใช้วัสดุหรือสิ่งของประกอบ การเคลื่อนไหวและการแสดงออกโดยใช้ท่าทางประกอบ เป็นต้น

ในการเรียนการสอนของท่านนบีบางครั้งท่านจะนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้เพื่ออธิบายบทเรียนด้วยการวาดลงบนพื้นดิน (อิบรอฮีม ญรณครักษาเขต 2540 : 23)

ท่านนบีได้ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน โดยท่านได้บรรยายและใช้สื่อโดยการแสดงท่าทางประกอบ ดังที่มีรายงานจากสะฮัล บินสะอูด رضي الله عنه เล่าว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า

((أنا وكافل البيتيم في الجنة هكذا " وأشار بالسبابة والوسطى وفرج

((بينهما شيئا

(أخرجه البخاري : 5304)

ความว่า “ฉันและผู้อุปการะลูกกำพร้าจะอยู่ร่วมกันในสวนสวรรค์อย่างงี้ และ (ท่านนบีมุฮัมมัด) ก็ได้ยกนิ้วชี้และนิ้วกลางขึ้น แล้วแยกออก”

(บันทึกโดย al-Bukhariyy : 5304)

อะดิษข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนเช่นเดียวกัน โดยท่านนบี ﷺ ได้ยกนิ้วชี้กับนิ้วกลางของท่านขึ้นมา เพื่อต้องการให้บรรดาเศาะหาบะฮ์

เห็นว่าการที่อุปการะลูกกำพร้าจะอยู่ใกล้ชิดกับท่านนบีในสรวงสวรรค์โดยไม่แยกจากกันเหมือนกับนิ้วชี้กับนิ้วกลางที่ท่านนบีได้ยกขึ้นให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ดู

และมีรายงานจากท่านอลี บิน อับดุลลิลิ ได้เล่าว่า

((إن نبي الله صلى الله عليه وسلم أخذ حريرا فجعله في يمينه وأخذ ذهباً فجعله في شماله ثم قال : " إن هذين حرام على ذكور أمتي حل لائناهم"))

(أخرجه ابن ماجه : 3595)

ความว่า “ท่านนบีมุฮัมมัดได้ถือผ้าไหมไว้ในมือขวาและทองคำไว้ในมือซ้าย แล้วท่านได้กล่าวว่า แท้จริงทั้งสองอย่างนี้เป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับประชาชาติของฉันที่เป็นชาย และเป็นสิ่งที่อนุมัติสำหรับสตรีของพวกเขา”

(บันทึกโดย Ibn-Majah : 3595)

จากอะดิษข้างต้นชี้ให้เห็นว่าท่านนบีมุฮัมมัดได้นำเสนอการใช้สื่อในรูปแบบที่ต้องห้ามไว้อย่างชัดเจน โดยท่านได้ถือผ้าไหมไว้ในมือขวาและทองคำไว้ในมือซ้าย แล้วท่านนบีก็ได้กล่าวเพื่อเน้นย้ำให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านรับทราบว่าทั้งสองอย่างนี้เป็นสิ่งที่ต้องห้ามสำหรับประชาชาตินี้ที่เป็นผู้ชาย แต่มิได้ห้ามไว้สำหรับผู้หญิง และการที่ท่านนบีได้นำสองอย่างดังกล่าวมาวางบนฝ่ามือทั้งสองของท่านก็เพื่อต้องการแสดงให้เศาะหาบะฮ์ได้เห็นชัดเจนด้วยสายตาทั้งสองของพวกเขา โดยได้เห็นทั้งของจริง (ทองคำกับผ้าไหม) พร้อมคำอธิบาย จึงทำให้พวกเขาสามารถจดจำบทเรียนดังกล่าวได้นาน

การใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนถือเป็นเทคนิคที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะชี้นำผู้เรียนสู่การเพิ่มพูนความรู้จากสิ่งที่ยากสู่สิ่งที่ย่าง สิ่งที่ใหญ่สู่สิ่งที่ย่อย สิ่งที่อยู่ไกลตัวสามารถขยับเข้ามาอยู่ใกล้ตัวและสิ่งที่ยังมองไม่เห็นสามารถใช้สัญลักษณ์ทดแทนสิ่งที่ไม่เห็นดังกล่าวได้ ดังที่ท่านมุฮัมมัดเศาะลาหุดดีน อลี มุญาวีร์ (Muhammad salāhuddīn ‘Alī Mujawir, 1983 : 158-159) ได้กล่าวไว้ว่า “การใช้สื่อการสอนนั้นเพื่อต้องการทำให้สิ่งที่ซ่อนเร้น ไม่สามารถสัมผัสได้ และเป็นสิ่งที่ยากในการทำให้บรรลุเป้าหมายได้เข้ามาอยู่ในความรู้สึกและจินตนาการ โดยสามารถใช้สื่อในเรื่องการ ทำอิบาดะฮ์ มุอาละมาตและอัคลาก ซึ่งการใช้สื่อดังกล่าวใช้สื่อทางการฟัง การดู หรือการฟังพร้อมกับการดูในเวลาเดียวกันก็ได้ หรืออาจจะใช้สื่อต่าง ๆ ที่สามารถใช้ประโยชน์แก่ผู้สอนและผู้เรียน โดยสื่อที่ใช้

ดังกล่าวต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับสติปัญญาของผู้เรียน สามารถทำให้สิ่งที่คลุมเครือเกิดความกระจ่าง และทำให้สิ่งที่สงสัยเกิดความมั่นใจ จนทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้และทำให้การเรียนการสอนตื่นเต้นและเร้าใจ”

2.3.3.5 เทคนิคการเร้าความสนใจ

เป็นเทคนิคการสอนที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ใช้ในการกระตุ้นบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ของท่านเพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นและเกิดความสนใจในบทเรียนที่กำลังเรียน โดยท่านนบีมีเทคนิคต่าง ๆ เพื่อเร้าความสนใจให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ สนใจในสิ่งที่ท่านกำลังนำเสนอและถ่ายทอดให้พวกเขาได้รับฟัง เช่น การตั้งคำถาม การเล่าเรื่อง การหยอกล้อ การเน้นย้ำ การใช้น้ำเสียงและการเปลี่ยนแปลงอิริยาบถ ฯลฯ การเร้าความสนใจถือเป็นเทคนิคที่สำคัญอย่างหนึ่งและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความตื่นเต้นสามารถทำให้พวกเขามีความปรารถนาอย่างแรงกล้าเพื่อต้องการที่รับรู้ในสิ่งที่มาเร้าความสนใจของพวกเขาที่ท่านนบี ﷺ ได้ใช้เทคนิคเร้าความสนใจต่อบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ดังมีรายงานจากออบูฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ เล่าว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า

((احشدوا فإني سأقرأ عليكم ثلث القرآن " فحشد من حشد ثم خرج نبي الله صلى الله عليه وسلم فقراً " قل هو الله أحد ثم دخل فقال بعضنا لبعض إني أرى هذا خبير جاءه من السماء فذاك الذي أدخله " ثم خرج نبي صلى الله عليه وسلم فقال: " إني قلت لكم سأقرأ عليكم ثلث القرآن ألا إنهما تعدل ثلث القرآن.))

(أخرجه مسلم : 812)

ความว่า “พวกท่านจงมารวมชุมนุมกัน ฉันจะอ่านหนึ่งในสามของอัลกุรอานให้พวกท่านฟัง” บุคคลที่มาชุมนุมก็ได้รวมตัวกัน ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ จึงได้ออกมา (จากบ้าน) แล้วอ่าน “กุลฮุวัลลอฮฺ อะหัด” อ่านเสร็จก็ได้กลับเข้าบ้าน บางคนในกลุ่มพวกเรากล่าวกับอีกบางคนว่า “ฉันคิดว่าสิ่งนี้เป็นสาส์นมาจากฟากฟ้าประทานมายังท่านนบีจึงเป็นเหตุทำให้ท่านกลับเข้าไปในบ้าน” หลังจากนั้นนบีก็กลับออกมาอีก พลางกล่าวว่า “ที่จริงฉันเคยได้พูดกับพวกท่านว่า ฉันจะอ่านหนึ่งในสามของอัลกุรอานให้พวกท่านฟัง ดังนั้นพึงได้ทราบไว้ด้วยว่าสุเราะฮ์อัลอิคลาศนั้นมีภาคผลเท่ากับหนึ่งในสามของอัลกุรอาน”

(บันทึกโดย al-Muslim : 812)

จากอะดิชข้างต้นชี้ให้เห็นว่า เป็นเทคนิคการเร้าความสนใจของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยสามารถสังเกตได้จากคำพูดและการกระทำของท่านซึ่งส่งผลอันดียิ่งต่อการเร้าความสนใจของบรรดาเศาะหาบะฮ์ เพื่อต้องการที่จะรับฟังการอ่านหนึ่งในสามของอัลกุรอานของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และอะดิชบทนี้ได้ให้นัยหลายประการ ได้แก่ เป็นหลักฐานที่บ่งบอกถึงความประเสริฐของสุเราะฮ์อัลอิคลาศ เป็นการเร้าความสนใจโดยการเกริ่นนำจากคำพูดของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ ได้รับฟังสิ่งที่ท่านนบี ﷺ จะบอกให้พวกเขาได้รับรู้ ถือเป็น การเร้าความสนใจในด้านการกระทำ สืบเนื่องจากการเดินเข้าและเดินออกจากบ้านของท่าน ทำให้เป็นจุดเด่นและเป็นที่น่าสนใจแก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่าน เป็นการแสดงให้เห็นว่าการพูดและการกระทำเป็นสิ่งสำคัญในการเร้าความสนใจให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะการพูดนั้นต้องเกริ่นนำด้วยคำพูดที่เร้าความสนใจแก่ผู้เรียน และขณะพูดก็ต้องมีการเน้นเสียงสูงและต่ำสลับการไปตามจังหวะเนื้อหาที่ผู้สอนต้องการที่จะนำเสนอแก่ผู้เรียน ส่วนการกระทำนั้น สืบเนื่องจากการเคลื่อนไหวของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ จากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่ง ขณะที่ท่านกำลังทำการสอน หรือแสดงท่าทางประกอบในขณะที่สอนเป็นการเร้าสนใจเช่นกัน เพราะถ้าหากการนั่งหรือยืนอยู่กับที่ โดยไม่มีการเคลื่อนไหวไปมากก็อาจจะทำให้ผู้เรียนนั้นรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน และอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนหลับในขณะที่ครูสอนก็เป็นได้

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าครูผู้สอนทุกคนต้องมีความรู้ในเนื้อหาที่จะสอนอย่างลึกซึ้ง มีความรู้และความเข้าใจในศาสตร์การสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และรู้จักและเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนเป็นอันดับแรก เพื่อที่ครูผู้สอนจะได้ใช้รูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลายได้ตรงกับสภาพผู้เรียน จึงจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเรียนการสอนที่ได้วางไว้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา เรื่องการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด^ﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีเนื้อหาและสาระสำคัญเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 แบบแผนการวิจัย
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสจำนวนศูนย์ทั้งหมด 67 ศูนย์ที่ได้จดทะเบียนใน 7 ตำบล มีจำนวนประชากร ทั้งหมด 521 คน¹ รายละเอียดดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนศูนย์และครูผู้สอน จำแนกตามตำบล

ตำบล	จำนวนศูนย์	จำนวนครูผู้สอน
1. บางนาค	6	56
2. โศกเคียน	11	103
3. กะลุวอ	9	77
4. กะลุวอเหนือ	13	86
5. ลำภู	9	60
6. มะนังตายอ	9	67
7. บางปอ	10	72
รวม	67	521

¹ ข้อมูลศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) สํารวจ ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2559 สช.อ.เมืองนราธิวาส

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane (อ้างถึงในธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551 : 45) สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้คือ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

$$= \frac{521}{1 + 521(0.5)^2}$$

$$= 226.27$$

$$= 226$$

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 226 คน

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มครูผู้สอน ร้อยละ 5 (เศษปัดขึ้น) ของครูผู้สอนทั้งหมดในแต่ละตำบล จำนวน 521 คน ตามสัดส่วนครูผู้สอนเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลากแบบไม่ใส่กลับ (Simple random Sampling without Replacement) จนได้กลุ่มตัวอย่างครบ จำนวน 226 คน รายละเอียดดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำบล

ตำบล	จำนวนครูผู้สอน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. บางนาค	56	24
2. โศกเคียน	103	45
3. กะลุวอ	77	34
4. กะลุวอเหนือ	86	37
5. ลำภู	60	26
6. มะนังตายอ	67	29
7. บางปอ	72	31
รวม	521	226

3.2 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้วิจัยมีวิธีการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมของการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน จำนวน 226 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เป็นแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ :

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ด้านรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Questions) เกี่ยวกับข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

3.3.1 การสร้างเครื่องมือ

วิธีสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอนได้เอามาจากงานวิจัยดังนี้ คือ

3.3.1.1 การสร้างแบบสอบถาม

วิธีสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้ คือ

ก. ศึกษารูปแบบการเขียนแบบสอบถามจากเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามซึ่งได้แก่งานวิจัยของ ยุทธนา เกื้อกุล (2550) และของมุฮัมมัด วาแม (2554)

ข. กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมการปฏิบัติการสอนตามแนวทฤษฎีทั้ง 3 ด้าน คือด้านรูปแบบการสอน วิธีการสอนและด้านเทคนิคการสอนแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

ค. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) คือพิจารณาข้อคำถามที่สร้างขึ้นว่ามีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสาระของเครื่องมือกับเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการศึกษาโดยใช้ดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้นและคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าความตรงตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปโดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 116-117) ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามที่มีความสอดคล้อง

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้อง

ง. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

จ. ทดลองเครื่องมือ (Try Out) กับกลุ่มเล็ก (Try out) จำนวน 30 คนเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Reliability)

ฉ. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ แบบสอบถามการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนปีของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ทั้งฉบับ มีค่าเฉลี่ย .982

ด้านรูปแบบการสอน มีค่าความเชื่อมั่น .853

ด้านวิธีสอน มีค่าความเชื่อมั่น .966

ด้านเทคนิคการสอน มีค่าความเชื่อมั่น .972

ช. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นที่มีความสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมดังนี้

3.4.1.1 สํารวจรายชื่อและสถานที่ตั้งศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

3.4.1.2 ทำเรื่องขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากภาคอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังศูนย์ฯที่จะทำการเก็บข้อมูล

3.4.1.3 ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวไปยังศูนย์ฯที่จะทำการเก็บข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

3.4.1.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล และไปวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

3.4.2 การทบทวนแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 แหล่งข้อมูล คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ดังนี้

3.4.2.1 เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) มีดังนี้

ก. คัมภีร์อัลกุรอานและอัลหะดีษ

ข. ข้อมูลจากแบบสอบถาม

3.4.2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) มีดังนี้

ก. เอกสาร หนังสือที่กล่าวถึงตาดิกาและการสอน

ข. เอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 วิธีการวิเคราะห์

ในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Package for the Social Sciences) ในการคำนวณหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า t-test ค่า F-test และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Sheffe correlation ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามดังนี้

3.5.1.1 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.5.1.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ เพื่อคัดเอาเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จัดหมวดหมู่ตามลักษณะของตัวแปรแล้วหาค่าร้อยละ

3.5.1.3 แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผลในการศึกษาค้นคว้า

3.5.1.4 แบบสอบถามตอนที่ 2 คำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด ﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำ

มัธยม (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส และหาค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดทั้งหมด โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ของครอนบาค (Cronbach) โดยแบ่งช่วงของค่าตัวกลางเลขคณิต 5 กลุ่ม ในการแปลความหมาย (ไพศาล วรคำ, 2551 : 405) ดังนี้

1.00 – 1.49 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

1.50 – 2.49 หมายถึง ปฏิบัติน้อย

2.50 – 3.49 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง

3.50 – 4.49 หมายถึง ปฏิบัติมาก

4.50 – 5.00 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

3.5.1.5 นำผลที่ได้จากการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้ง 3 ด้าน คือ รูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน มาเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด ~~...~~ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัธยม (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยแบ่งตามรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาด้านศาสนาและสามัญ และประสบการณ์การสอน มาคำนวณหาค่า t-test ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และคำนวณหาค่า F-test ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองกลุ่ม และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Sheffe correlation

3.5.1.6 แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัธยม (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มาวิเคราะห์โดยวิธีการสังเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน แล้วหาค่าความถี่เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาด้านศาสนาและด้านสามัญและประสบการณ์การสอน และ 3) เพื่อรวบรวมปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

4.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาศาสนาและสามัญ และประสบการณ์การสอน ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนที่ต่างกันในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาศาสนาและสามัญ และประสบการณ์การสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ใช้ทดสอบแบบที (t-test) และทดสอบเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe Correlation)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ใช้การวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเรียงลำดับความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างที่วิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนที่สอนในเขตศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ด้านศาสนาและสามัญและประสบการณ์การสอน ใช้วิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางที่ 4.1- 4.4

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	103	45.60
หญิง	123	54.40
รวม	226	100

จากตาราง ที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 54.40 และเพศชาย จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 45.60

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 31 ปี	76	33.60
31 - 40 ปี	75	33.20
41 - 50 ปี	54	23.90
51 - 60 ปี	17	7.50
61 ปีขึ้นไป	4	1.80
รวม	226	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก มีอายุต่ำกว่า 31 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 33.60 รองลงมาอายุ 31-40 ปี จำนวน 75 คน อายุ 41-50 ปี จำนวน 54 คน อายุ 51-60 ปี จำนวน 17 คน และอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.20, 23.90, 7.50, 1.80 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาด้านศาสนาและสามัญ

ระดับการศึกษาด้านศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
อิสลามศึกษาตอนต้น (อับติดาอีย)	7	3.10
อิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัสสิต)	21	9.30
อิสลามศึกษาตอนปลาย (ชะนาวีย)	141	62.40
สถาบันศึกษาปอเนาะ	16	7.10
ปริญญาตรี	38	16.80
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.30
อื่นๆ.....	-	-
ระดับการศึกษาด้านสามัญ	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า	7	3.10
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	19	8.40
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	110	48.70
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	18	8.00
ปริญญาตรี	66	29.20
สูงกว่าปริญญาตรี	6	2.70
อื่นๆ.....	-	-
รวม	226	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก มีระดับการศึกษาด้านศาสนามากที่สุด คืออิสลามศึกษาตอนปลาย (ชะนาวีย) จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 62.40 รองลงมา คือปริญญาตรี จำนวน 38 คน อิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัสสิต) จำนวน 21 คน สถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน 16 คน อิสลามศึกษาตอนต้น (อับติดาอีย) จำนวน 7 คน สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 16.80, 9.30, 7.10, 3.10, 1.30 ตามลำดับ มีระดับการศึกษาด้านสามัญมากที่สุด คือ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 48.70 รองลงมา คือปริญญาตรี จำนวน 66 คน มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า จำนวน 19 คน อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 18 คน ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 7 คน และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 29.20, 8.40, 8.00, 3.10, 2.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์การสอน

ประสบการณ์การสอน	จำนวน	ร้อยละ
1 - 5 ปี	53	23.50
6 - 10 ปี	81	35.80
11 ปีขึ้นไป	92	40.70
รวม	226	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก มีประสบการณ์การสอน 11 ปีขึ้นไป จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 40.70 รองลงมา 9- 10 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 และน้อยที่สุด 1-5 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายปรากฏดังตารางที่ 4.5-4.8

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	รูปแบบการสอน			
	1.1 การสอนแบบรายบุคคล	3.55	.72	มาก
	1.2 การสอนแบบรายกลุ่ม	3.63	.66	มาก
	รวม	3.59	.63	มาก
2	วิธีการสอน			
	2.1 การสอนแบบบรรยาย	3.96	.73	มาก
	2.2 การสอนแบบสาธิต	3.70	.66	มาก
	2.3 การสอนแบบอภิปราย	3.36	.88	ปานกลาง
	2.4 การสอนแบบใช้คำถาม	3.68	.82	มาก
	2.5 การสอนแบบตั้งคำถามและตั้งข้อสงสัย	3.83	.76	มาก
	รวม	3.70	.65	มาก

ตารางที่ 4.5 ระดับการปฏิบัติการสอนโดยภาพรวมและรายด้าน (ต่อ)

ด้าน ที่	การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตาม แนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
3	เทคนิคการสอน			
	3.1 เทคนิคการสอนโดยสร้างความเป็นมิตรกับ ผู้เรียน	3.74	.74	มาก
	3.2 เทคนิคการสอนการให้ความสำคัญต่อความ แตกต่างระหว่างบุคคล	3.72	.66	มาก
	3.3 เทคนิคการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละ ขั้นตอน	3.80	.70	มาก
	3.4 เทคนิคการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน	3.00	.77	มาก
	3.5 เทคนิคการสร้างความสนใจ	3.60	.85	มาก
	รวม	3.58	.62	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วิธีการสอน รองลงมาได้แก่ รูปแบบการสอน และด้านเทคนิคการสอน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นการสอนแบบอภิปราย อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยในแต่ละข้อย่อยของแต่ละด้าน ผลปรากฏดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ด้านรูปแบบการสอน ปรากฏดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ด้านรูปแบบการสอน

ด้าน ที่	การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตาม แนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
1	1.1 การสอนแบบรายบุคคล			
	1.ท่านได้สอนผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทางการ ประเมินทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน	3.70	.83	มาก

ตารางที่ 4.6 ด้านรูปแบบการสอน (ต่อ)

ด้าน ที่	การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตาม แนวทางนบีมุฮัมมัด	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
	2.ท่านได้สอนผู้เรียนเพื่อช่วยในการค้นหาจุดเริ่มต้นของผู้เรียนแต่ละคนในการจัดลำดับการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย	3.59	.85	มาก
	3.ท่านได้สอนเป็นรายคนเป็นการช่วยในการจัดวัสดุและสื่อให้เหมาะสมกับการเรียน	3.42	.89	ปานกลาง
	4.ท่านได้สอนเป็นรายคนเพื่อสะดวกต่อการประเมินผลและส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคน	3.46	.96	ปานกลาง
	5.ท่านได้สอนเป็นรายคนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนตามความสามารถของตน	3.56	.93	มาก
	1.2 การสอนแบบรายกลุ่ม			
	6.ท่านได้ดูแลผู้เรียน มีการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด	3.81	.89	มาก
	7. ท่านได้สังเกตการณ์ทำงานร่วมกันของกลุ่ม ตรวจสอบว่าในกลุ่มมีความเข้าใจในงาน และบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	3.96	.83	มาก
	8.ท่านได้ไปช่วยกลุ่มตามความเหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่ม	3.56	.86	มาก
	9.ท่านได้ให้กลุ่มสรุปประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ หลังจากนั้นมีการสรุปร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนต่อไป	3.42	.83	ปานกลาง
	10.ท่านได้ฝึกชี้แนะ สอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานกลุ่มที่ดีในจุดใดจุดหนึ่งของกระบวนการ	3.62	.88	มาก
	11.ท่านได้มีการวิเคราะห์ และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในกลุ่มทางด้านเนื้อหาที่ท่านได้สอนไป	3.66	.92	มาก
	รวม	3.59	.63	มาก

จากตาราง ที่ 4.6 พบว่า ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาตีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ในด้านรูปแบบการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =3.59, S.D.=.63) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ท่านได้สังเกตการณ์ทำงานร่วมกันของกลุ่ม ตรวจสอบว่าในกลุ่มมีความเข้าใจในงาน และบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (\bar{X} =3.96, S.D.=.83) รองลงมา คือ ท่านได้ดูแลผู้เรียน มีการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด (\bar{X} =3.81, S.D.=.89) และท่านได้สอนผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทางการประเมินทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน (\bar{X} =3.70, S.D.=.83) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ท่านได้สอนเป็นรายคนเป็นการช่วยในการจัดวัสดุและสื่อให้เหมาะสมกับการเรียน (\bar{X} =3.42, S.D.=.89) และท่านได้ให้กลุ่มสรุปประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ หลังจากนั้นมีการสรุปร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนต่อไป (\bar{X} =3.42, S.D.=.83)

2. ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาตีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ด้านวิธีสอน ปรากฏดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาตีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ด้านวิธีสอน

ด้านที่	การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
2	2.1 การสอนแบบบรรยาย			
	12.ท่านได้ใช้ภาษาที่ผู้เรียนฟังเข้าใจง่าย	4.17	.81	มาก
	13.ท่านใช้น้ำเสียงและคำพูดที่ชัด มีสำนวนโวหาร	3.90	.85	มาก
	14.ในการบรรยายท่านจะมีการเล่าเรื่องที่สอดคล้องกับหัวข้อที่บรรยาย	3.97	.85	มาก
	15.ในการบรรยายท่านจะมีการอุปมาอุปมัยเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย	3.79	.92	มาก
	2.2 การสอนแบบสาธิต			
	16.ท่านได้อธิบายรายละเอียดและขั้นตอนต่างๆในเรื่องที่เกี่ยวกับการสาธิต	3.65	.84	มาก

ตารางที่ 4.7 ด้านวิธีสอน (ต่อ)

ด้าน ที่	การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตาม แนวทางนปีมัฐมัต๕๕	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
2	2.2 การสอนแบบสาธิต			
	17.ท่านได้แนะนำแก่ผู้เรียนหากมีขั้นตอนใดที่ ผู้เรียนทำไม่ถูกต้อง	3.77	.90	มาก
	18.ในบางกรณีท่านได้ทำการสาธิตหลายๆ ครั้งเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามได้อย่าง ถูกต้อง	3.74	.87	มาก
	19.ท่านได้ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการ สังเกตแต่ละช่วงของการสาธิต	3.58	.88	มาก
	20.ในระหว่างที่ทำการสาธิตท่านได้เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามหรือท่านได้ซักถาม ผู้เรียนเป็นระยะๆเพื่อกระตุ้นความคิดและ ความสนใจของผู้เรียน	3.74	.87	มาก
	21.ท่านได้ให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงสาธิตด้วย ตนเอง เพื่อเป็นการประเมินผลว่าผู้เรียน เข้าใจบทเรียนนั้นมากน้อยเพียงใด	3.68	.90	มาก
	22.ท่านได้ให้ผู้เรียนบอกและรายงานสิ่งที่ได้ สังเกตเห็นหลังจากการสาธิต	3.51	.86	มาก
	23.ท่านและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายในสิ่งที่ สาธิตและสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับ	3.49	.88	ปานกลาง
	24.ท่านได้แสดงเป็นตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียน เข้าใจ และสามารถทำตามได้	3.81	.96	มาก
	2.3 การสอนแบบอภิปราย			
	25.ท่านได้ร่วมสนทนาซักถาม และ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน	3.63	1.03	มาก
	26.ท่านได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ ใช้ความคิดตามความเข้าใจและความสามารถ ของพวกเขา	3.55	1.02	มาก

ตารางที่ 4.7 ด้านวิธีสอน (ต่อ)

ด้าน ที่	การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตาม แนวทางนบิมุฮัมมัด	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
2	27.ท่านได้ให้ผู้เรียนเตรียมตัวค้นคว้าข้อมูลเพื่อการอภิปรายมาล่วงหน้า	3.15	1.08	ปานกลาง
	28.ท่านได้กำหนดหัวข้อหรือประเด็นการอภิปรายอย่างชัดเจน	3.37	1.04	ปานกลาง
	29.ท่านได้กำหนดหัวข้ออภิปรายเป็นหัวข้อที่ส่งเสริมวิชาเรียน จุดประสงค์ที่สอน และก่อให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน	3.41	1.08	ปานกลาง
	30.ในขณะที่ผู้เรียนอภิปราย ท่านได้เก็บความเห็นของสมาชิกผู้อภิปรายไว้	3.19	1.01	ปานกลาง
	31.การสรุปบทเรียนท่านได้สรุปเป็นแนวคิดหลังก่อน แล้วขยายด้วยความคิดย่อยทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย พร้อมทั้งประเด็นสำหรับการคิดและอภิปรายในครั้งต่อไป	3.19	1.08	ปานกลาง
	2.4 การสอนแบบใช้คำถาม			
	32.ท่านได้ใช้คำถามที่ตรงประเด็นและใช้ภาษาที่ผู้เรียนเข้าใจได้ตรงกับความต้องการของผู้สอน	3.79	.99	มาก
	33.ท่านได้ใช้คำพูดและภาษาที่ง่ายแก่การเข้าใจของผู้เรียน	3.92	1.05	มาก
	34.ถ้าไม่มีคำตอบ ท่านได้ถามใหม่โดยใช้คำถามที่ง่ายขึ้นหรืออธิบายขยายทำให้ผู้เรียนได้แนวทางในการตอบ	3.65	1.00	มาก
	35.ท่านได้ใช้คำถามที่สอดคล้องกับเนื้อหา วัสดุปัญหาและภูมิหลังของผู้เรียน	3.67	.99	มาก
	36.ท่านได้ใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าและนำไปใช้ ตลอดจนควรเป็นคำถามแบบเปิดที่ผู้เรียนต้องใช้ความคิดในการตอบอย่างมีเหตุผล	3.37	.97	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 ด้านวิธีสอน (ต่อ)

ด้าน ที่	การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตาม แนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
2	2.5 การสอนแบบตรึงบับและตรึงฮีบ			
	37. ท่านได้ใช้สำนวนโวหารในการถ่ายทอด เสมือนกับผู้เรียนได้เห็นภาพจริง เช่นความสุข ในสวรรค์ หรือการลงโทษในนรก	3.61	.92	มาก
	38. ท่านได้ชี้แนะและตักเตือนด้วยความ บริสุทธิ์ใจ เพื่อการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนสู่การ กระทำที่ดี	3.88	.98	มาก
	39. ท่านได้ชี้แนะและตักเตือนผู้เรียนตาม โอกาสที่เหมาะสม	3.93	.95	มาก
	40. ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในเรื่องที่ ท่านได้ชี้แนะและตักเตือน	3.90	.89	มาก
	41. ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะชี้แนะ และตักเตือน	3.71	.90	มาก
	42. ท่านได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียน ตระหนักถึงการปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามและมี คุณค่า และห่างไกลจากสิ่งชั่วต่างๆ	3.97	.94	มาก
	43. ท่านได้ตักเตือนผู้เรียนบางคนแบบไม่ ประจาน	3.76	.92	มาก
	รวม	3.70	.65	มาก

จากตาราง ที่ 4.7 พบว่า ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในด้านวิธีสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.70, S.D. = .65) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ท่านได้ใช้ภาษาที่ผู้เรียนฟังเข้าใจง่าย (\bar{X} = 4.17, S.D. = .81) รองลงมา คือ ท่านได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนตระหนักถึงการปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามและมีคุณค่า และห่างไกลจากสิ่งชั่วต่างๆ (\bar{X} = 3.97, S.D. = .94) ในการบรรยายท่านจะมีการเล่าเรื่องที่สอดคล้องกับหัวข้อที่บรรยาย (\bar{X} = 3.97, S.D. = .85) และท่านได้ชี้แนะและตักเตือนผู้เรียนตามโอกาสที่เหมาะสม (\bar{X} = 3.93 S.D. = .95) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการ

ปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด ﷺ ของครูผู้สอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ท่านได้ให้ผู้เรียนเตรียมตัวค้นคว้าข้อมูลเพื่อการอภิปรายมาล่วงหน้า ($\bar{X} = 3.15$, S.D.=1.08)

3. ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด ﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ด้านเทคนิคการสอนปรากฏดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด ﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ด้านเทคนิคการสอน

ด้าน ที่	การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตาม แนวทางนบีมุฮัมมัด ﷺ	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
3	3.1 เทคนิคการสอนโดยสร้างความเป็นมิตร กับผู้เรียน			
	44.ในช่วงเวลาสอน ท่านจะเป็นคนที่สุ่มเยือก เย็น รอบคอบ และมีเหตุผลกับผู้เรียน	3.81	.87	มาก
	45.ท่านให้โอกาสผู้เรียนในการเปลี่ยนแปลง แก้ไขจุดบกพร่องและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	3.75	.88	มาก
	46.ท่านได้ไต่ถามทุกข์สุขของผู้เรียนอย่าง สม่ำเสมอ	3.72	.93	มาก
	47.ท่านได้ไปเยี่ยมเยียนผู้เรียนที่เจ็บไข้ไม่สบาย	3.44	.97	ปานกลาง
	48.ท่านได้มอบความอ่อนโยน เมตตากรุณาและ รักผู้เรียนเสมือนลูกของตัวเอง	3.94	.91	มาก
	49.ท่านได้พูดจาไพเราะและรู้จักเอาใจต่อ บรรดาผู้เรียน	3.80	.96	มาก
	50.ท่านได้ไต่ถามปัญหาและแก้ปัญหาของ ผู้เรียน	3.73	.86	มาก
	3.2 เทคนิคการให้ความสำคัญต่อความ แตกต่างระหว่างผู้เรียน			
	51.ในการสอนท่านได้คำนึงถึงสติปัญญาและ ความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน	3.86	.79	มาก

ตารางที่ 4.8 ด้านเทคนิคการสอน (ต่อ)

ด้าน ที่	การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตาม แนวทางนปิมัธยมต้น	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
3	52.ท่านได้ถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนตามระดับความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.78	.80	มาก
	53.ท่านได้แนะนำและมอบหมายงานแก่ผู้เรียนตามความถนัดและความสามารถของพวกเขา	3.74	.86	มาก
	54.ท่านได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัดและความสามารถของพวกเขา	3.71	.84	มาก
	55.ท่านได้ตอบคำถามของผู้เรียนตามลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล	3.67	.84	มาก
	56.ท่านจะเจียบและยอมรับต่อผู้เรียนในบางโอกาส	3.55	.90	มาก
	3.3 เทคนิคการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน			
	57.ท่านได้เลือกหัวข้อการสอนในแต่ละคาบได้เหมาะสมกับสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียน	3.84	.86	มาก
	58.ท่านได้สอนอย่างมีระบบและมีขั้นตอนโดยท่านได้สอนจากสิ่งที่ย่างไปสู่สิ่งที่ยาก	3.80	.86	มาก
	59.ท่านได้สอนจากเรื่องทั่วๆไปสู่เรื่องเฉพาะและจากหัวข้อย่อยสู่หัวข้อหลัก	3.71	.82	มาก
	60.ในการสอนนั้น ท่านได้เริ่มจากสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ต้องเรียนรู้ก่อนแล้วค่อยก้าวไปที่ละขั้นตอนสู่สิ่งที่สูงกว่า ยากกว่า และละเอียดกว่า	3.76	.86	มาก
	61.เนื้อหาที่ท่านนำมาสอนมีความเหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียน	3.88	.84	มาก
3.4 เทคนิคการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน				
62.ท่านได้ฝึกการใช้สื่อประกอบการสอนก่อนเสมอเพื่อความคล่องตัวในการสอน	3.46	1.00	ปานกลาง	

ตารางที่ 4.8 ด้านเทคนิคการสอน (ต่อ)

ด้าน ที่	การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตาม แนวทางนปีมฐัฒมัต๕๕	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	
3	63.ท่านได้แสดงสื่อการสอนให้เห็นได้ชัดทั่วทั้งห้อง	3.46	1.05	ปานกลาง	
	64.ท่านเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมร่วมหรือได้ศึกษาจากสื่อการสอนนั้น ๆ ด้วยตนเอง	3.61	1.08	มาก	
	65.ท่านได้แสดงท่าทางประกอบและแสดงออกทางสีหน้า หรือการปรับระดับสูงต่ำของน้ำเสียง	3.57	1.02	มาก	
	66.ท่านเลือกใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาและการรับรู้ของผู้เรียน	3.47	1.03	ปานกลาง	
	67.ท่านใช้สื่อประกอบการสอนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าใจบทเรียนมากขึ้น	3.58	1.03	มาก	
	68.ท่านผลิตสื่อการสอนเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง	3.29	1.10	ปานกลาง	
	3.5 เทคนิคการเร้าความสนใจ				
	69.ท่านได้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและสนใจในบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่	3.67	.97	มาก	
	70.ท่านได้เร้าความสนใจในสิ่งที่ท่านกำลังนำเสนอและถ่ายทอดด้วยตั้งคำถามและเปลี่ยนอิริยาบถต่างๆ	3.55	.96	มาก	
	71.ท่านได้เกริ่นนำด้วยคำพูดที่เร้าความสนใจของผู้เรียน และในขณะที่พูดท่านได้เน้นเสียงสูงและต่ำสลับกันไปตามจังหวะเนื้อเรื่องที่ต้องการนำเสนอ	3.48	1.03	ปานกลาง	
	72.ท่านได้เร้าความสนใจในขณะที่ท่านสอนด้วยการเล่าเรื่องที่เป็นตัวประกอบและแสดงท่าทางประกอบ	3.53	1.02	มาก	
	73.ในระหว่างที่ท่านสอน ท่านจะหยอกล้อผู้เรียนตามกาลเทศะ	3.56	1.04	มาก	

ตารางที่ 4.8 ด้านเทคนิคการสอน (ต่อ)

ด้าน ที่	การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตาม แนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
3	74.ท่านได้มีการเน้นย้ำในเรื่องที่สำคัญให้แก่ ผู้เรียน	3.76	1.06	มาก
	รวม	3.58	.62	มาก

จากตาราง ที่ 4.8 พบว่า ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ในด้านเทคนิคการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D.=.62) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ท่านได้มอบความอ่อนโยน เมตตากรุณาและรักผู้เรียนเสมือนลูกของตัวเอง ($\bar{X} = 3.94$, S.D.=.91) รองลงมาคือ เนื้อหาที่ท่านนำมาสอนมีความเหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.88$, S.D.=.84) และในการสอนท่านได้คำนึงถึงสติปัญญาและความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.86$, S.D.=.79) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ท่านผลิตสื่อการสอนเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.29$, S.D.=1.10)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนที่ต่างกันในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาศาสนาและสามัญ และประสบการณ์การสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ใช้ทดสอบแบบที (t-test) และทดสอบเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe Correlation) ปรากฏดังตารางที่ 4.9- 4.18

ตารางที่ 4.9 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามเพศ ปรากฏผลรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอน ตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ	เพศ				t	Sig
	ชาย		หญิง			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. รูปแบบการสอน	3.60	.66	3.58	.61	.237	.813
2. วิธีสอน	3.75	.69	3.65	.60	1.22	.222
3. เทคนิคการสอน	3.61	.67	3.53	.57	.992	.322
รวม	3.66	.63	3.59	.55	.888	.376

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ พบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติการตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูผู้สอนใน ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามอายุปรากฏผลรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอน ตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ	อายุ	\bar{x}	S.D.	F	Sig.
1. รูปแบบการสอน	ต่ำกว่า 31 ปี	3.52	.65	1.74	.141
	31 - 40 ปี	3.56	.65		
	41 - 50 ปี	3.77	.55		
	51 - 60 ปี	3.48	.58		
	61 ปีขึ้นไป	3.34	.83		
2. วิธีสอน	ต่ำกว่า 31 ปี	3.59	.64	2.88	.024*
	31 - 40 ปี	3.62	.72		
	41 - 50 ปี	3.94	.55		
	51 - 60 ปี	3.74	.50		
	61 ปีขึ้นไป	3.91	.45		
3. เทคนิคการสอน	ต่ำกว่า 31 ปี	3.44	.59	4.91	.001*
	31 - 40 ปี	3.48	.66		
	41 - 50 ปี	3.86	.52		
	51 - 60 ปี	3.51	.59		
	61 ปีขึ้นไป	3.97	.47		
รวม	ต่ำกว่า 31 ปี	3.52	.59	3.26	.013*
	31 - 40 ปี	3.55	.63		
	41 - 50 ปี	3.86	.51		
	51 - 60 ปี	3.58	.45		
	61 ปีขึ้นไป	3.74	.50		

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ พบว่าครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด ﷺ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านรูปแบบการสอนไม่แตกต่างกัน

เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงได้ทำการทดสอบด้วยวิธีการของเซฟเฟ่ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ด้านวิธีสอนตามตัวแปรอายุเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเซฟเฟ่

อายุ	ค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่า 31 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 ปีขึ้นไป
	\bar{x}	3.59	3.62	3.94	3.74	3.91
ต่ำกว่า 31 ปี	3.59	-	-.030	-.350*	-.149	-.319
31 - 40 ปี	3.62	-	-	-.320*	-.119	-.289
41 - 50 ปี	3.94	-	-	-	.200	.301
51 - 60 ปี	3.74	-	-	-	-	.169

จากตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ ด้านวิธีสอน พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 2 คู่ คือ 1) ครูผู้สอนที่มีอายุต่ำกว่า 31 ปี กับครูผู้สอนที่มีอายุ 41-50 ปี และ 2) ครูผู้สอนที่มีอายุ 31-40 ปี กับครูผู้สอนที่มีอายุ 41-50 ปี

ตารางที่ 4.12 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด ﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ด้านเทคนิคการสอนตามตัวแปรอายุ เป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเซฟเฟ่

อายุ	ค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่า 31 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 ปีขึ้นไป
	\bar{x}	3.44	3.48	3.86	3.51	3.97
ต่ำกว่า 31 ปี	3.44	-	-.044	-.422*	-.075	-.529
31 - 40 ปี	3.48	-	-	-.378*	-.031	-.484
41 - 50 ปี	3.86	-	-	-	.347*	-.106
51 - 60 ปี	3.51	-	-	-	-	-.453

จากตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ ด้านเทคนิคการสอน พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 3 คู่ คือ 1) ครูผู้สอนที่มีอายุต่ำกว่า 31 ปี กับครูผู้สอนที่มีอายุ 41-50 ปี 2) ครูผู้สอนที่มีอายุ 31 – 40 ปี กับครูผู้สอนที่มีอายุ 41-50 ปี และ 3) ครูผู้สอนที่มีอายุ 41- 50 ปี กับครูผู้สอนที่มีอายุ 51-60 ปี

ตารางที่ 4.13 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนปีมฮัมมัด^๕ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำแนกตามระดับการศึกษาด้านศาสนา ปรากฏผลรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

การปฏิบัติการสอน ของครูผู้สอนตาม แนวทางนปีมฮัมมัด	ระดับการศึกษา ด้านศาสนา	\bar{x}	S.D.	F	Sig.
1. รูปแบบการสอน	อิบติดาอีย	3.89	.46	2.40	.038*
	มตะวัสสิต	3.56	.40		
	ชะนาวีรีย	3.50	.66		
	สถาบันศึกษาปอเนาะ	3.78	.51		
	ปริญญาตรี	3.81	.62		
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.21	.23		
2. วิธีสอน	อิบติดาอีย	4.31	.18	4.20	.001*
	มตะวัสสิต	3.78	.55		
	ชะนาวีรีย	3.58	.64		
	สถาบันศึกษาปอเนาะ	3.90	.49		
	ปริญญาตรี	3.92	.69		
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.07	.60		
3. เทคนิคการสอน	อิบติดาอีย	4.18	.35	3.33	.006*
	มตะวัสสิต	3.60	.51		
	ชะนาวีรีย	3.48	.61		
	สถาบันศึกษาปอเนาะ	3.78	.62		
	ปริญญาตรี	3.74	.65		
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.22	.10		

ตารางที่ 4.13 ระดับการศึกษาด้านศาสนา (ต่อ)

รวม	อิบติดาอีย	4.13	.21	3.75	.003*
	มุตะวัสสิต	3.65	.43		
	ชะนาวีย	3.52	.59		
	สถาบันศึกษาปอเนาะ	3.82	.50		
	ปริญญาตรี	3.83	.62		
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.17	.27		

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ พบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาด้านศาสนามีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด^ﷺในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงได้ทำการทดสอบด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ปรากฏผลดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ด้านรูปแบบการสอนตามตัวแปรระดับการศึกษาด้านศาสนาเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่

ระดับการศึกษา ด้านศาสนา	ค่าเฉลี่ย	อิบติดาอีย	มุตะวัสสิต	ชะนาวีย	สถาบันศึกษาปอเนาะ	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
	\bar{x}	3.89	3.56	3.50	3.78	3.81	3.21
อิบติดาอีย	3.89	-	.332	.387	.106	.074	.681
มุตะวัสสิต	3.56	-	-	.054	-.226	-.258*	.349
ชะนาวีย	3.50	-	-	-	-.280	-.312	.294
สถาบันศึกษา ปอเนาะ	3.78	-	-	-	-	-.031	.575
ปริญญาตรี	3.81	-	-	-	-	-	.607

จากตารางที่ 4.14 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ ด้านรูปแบบการสอน พบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาด้านศาสนามีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนครูผู้สอนที่มีการศึกษาระดับมตะวัลลิตกับครูผู้สอนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีการปฏิบัติด้านรูปแบบการสอนแตกต่างกันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด ﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ด้านวิธีสอนตามตัวแปรระดับการศึกษาด้านศาสนาเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

ระดับการศึกษา ด้านศาสนา	ค่าเฉลี่ย	อับติดาอีย์	มตะวัลลิต	ชะนาวีย	สถาบันศึกษาปอเนาะ	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
	\bar{x}	4.31	3.78	3.58	3.90	3.92	3.07
อับติดาอีย์	4.31	-	.526	.722*	.403	.385	1.24*
มตะวัลลิต	3.78	-	-	.196	-.122	-.140	.713
ชะนาวีย	3.58	-	-	-	-.318	-.336*	.517
สถาบันศึกษา ปอเนาะ	3.90	-	-	-	-	-.017	.836*
ปริญญาตรี	3.92	-	-	-	-	-	.854*

จากตารางที่ 4.15 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ ด้านวิธีสอน พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 คู่ คือ 1) ครูผู้สอนระดับอับติดาอีย์กับครูผู้สอนระดับชะนาวีย 2) ครูผู้สอนระดับอับติดาอีย์กับครูผู้สอนระดับสูงกว่าปริญญาตรี 3) ครูผู้สอนระดับชะนาวียกับครูผู้สอนระดับปริญญาตรี 4) ครูผู้สอนระดับสถาบันศึกษาปอเนาะกับครูผู้สอนระดับสูงกว่าปริญญาตรี และ 5) ครูผู้สอนระดับปริญญาตรีกับครูผู้สอนระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 4.16 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด^ﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ด้านเทคนิคการสอนตามตัวแปรระดับการศึกษาด้านศาสนาเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ ปรากฏผลรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ระดับการศึกษา ด้านศาสนา	ค่าเฉลี่ย	อับติดาอีย์	มุตะวัสสิต	ชะนาวีรีย	สถาบันศึกษาปอเนาะ	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
	\bar{x}	3.18	3.60	3.47	3.77	3.74	3.22
อับติดาอีย์	4.18	-	.571*	.705*	.401	.434	.961*
มุตะวัสสิต	3.60	-	-	.133	-.170	-.137	.389
ชะนาวีรีย	3.47	-	-	-	-.303	-.270*	.255
สถาบันศึกษา ปอเนาะ	3.77	-	-	-	-	.032	.559
ปริญญาตรี	3.74	-	-	-	-	-	.526

จากตารางที่ 4.16 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ ด้านเทคนิคการสอน พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 4 คู่ คือ 1) ครูผู้สอนระดับอับติดาอีย์กับครูผู้สอนระดับมุตะวัสสิต 2) ครูผู้สอนระดับอับติดาอีย์กับครูผู้สอนระดับชะนาวีรีย 3) ครูผู้สอนระดับอับติดาอีย์กับครูผู้สอนระดับสูงกว่าปริญญาตรี และ 4) ครูผู้สอนระดับชะนาวีรียกับครูผู้สอนระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 4.17 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด^ﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำแนกตามระดับการศึกษาด้านสามัญ ปรากฏผลรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

การปฏิบัติการสอน ของครูผู้สอนตาม แนวทางนบีมุฮัมมัด	ระดับการศึกษาด้าน สามัญ	\bar{x}	S.D.	F	Sig.
1. รูปแบบการสอน	ประถมศึกษา	3.59	.21	1.99	0.81
	มัธยมศึกษาตอนต้น	3.44	.68		
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.53	.61		
	อนุปริญญา	3.57	.58		

ตารางที่ 4.17 ระดับการศึกษาด้านสามัญ (ต่อ)

1. รูปแบบการสอน	ปริญญาตรี	3.77	.66	1.99	0.81
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.17	.58		
2. วิธีสอน	ประถมศึกษา	3.90	.49	.977	.432
	มัธยมศึกษาตอนต้น	3.57	.63		
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.67	.64		
	อนุปริญญา	3.57	.60		
	ปริญญาตรี	3.81	.67		
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.48	.88		
3. เทคนิคการสอน	ประถมศึกษา	3.73	.46	1.18	.317
	มัธยมศึกษาตอนต้น	3.60	.62		
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.52	.63		
	อนุปริญญา	3.36	.60		
	ปริญญาตรี	3.69	.60		
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.50	.77		
รวม	ประถมศึกษา	3.75	.37	1.34	.250
	มัธยมศึกษาตอนต้น	3.54	.57		
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.58	.58		
	อนุปริญญา	3.51	.57		
	ปริญญาตรี	3.77	.61		
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.39	.73		

จากตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ พบว่าการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตามแนวทางนบิหมัฒมัดฐึในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมืองจังหวัดนราธิวาส จำแนกตามระดับการศึกษาด้านสามัญโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.18 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด^ﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำแนกตามประสบการณ์การสอน ปรากฏผลรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

การปฏิบัติการสอน ของครูผู้สอนตาม แนวทางนบีมุฮัมมัด	ประสบการณ์การสอน						F	Sig.
	1-5 ปี		6-10 ปี		11 ปีขึ้นไป			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1.รูปแบบการสอน	3.58	.58	3.61	.71	3.58	.60	.043	.957
2.วิธีสอน	3.72	.50	3.69	.70	3.71	.69	.038	.963
3.เทคนิคการสอน	3.56	.54	3.53	.63	3.62	.67	.542	.593
รวม	3.62	.48	3.61	.63	3.64	.61	.057	.944

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ พบว่าการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด^ﷺในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามประสบการณ์โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่าง

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด^ﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ใช้การวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเรียงลำดับความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 แสดงความถี่เกี่ยวกับข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน

หัวข้อ	ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
1. รูปแบบการสอน	1.ครูสอนมักจะใช้รูปแบบการสอนรูปแบบเดียวคือการสอนรายกลุ่ม	7	1.ครูผู้สอนควรสอนด้วยการใช้รูปแบบที่หลากหลายใช้รูปแบบการสอนรายคนและรายกลุ่ม สลับกันไป และมีการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้เรียนเพื่อที่จะได้เข้าถึงปัญหาของแต่ละคน	7

ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข (ต่อ)

หัวข้อ	ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
1. รูปแบบการสอน	2.ครูผู้สอนไม่ได้สอนเป็นรายคน	4	2.ครูผู้สอนต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายคนอย่างแท้จริงเพื่อจะได้เลือกรูปแบบการสอนได้อย่างเหมาะสม	4
	3.ครูผู้สอนเมื่อสอนผู้เรียนรายกลุ่มมักจะเน้นผู้เรียนที่อยู่แถวหน้า	1	3.ครูผู้สอนต้องสังเกตความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคนทุกครั้งก่อนที่จะทำการเรียนการสอน	1
	4.มีข้อจำกัดด้านห้องเรียนและจำนวนผู้เรียนมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถสอนในรูปแบบที่หลากหลาย	2	4. ควรจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัจจัยด้านห้องเรียนที่เพียงพอ	2
	5.ครูผู้สอนขาดการประเมินทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน	5	5.ให้มีการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับวิธีสอนของท่านปีสำหรับครูผู้สอน	5
	2. วิธีสอน	1.ครูผู้สอนไม่ได้ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย คือเน้นการสอนแบบบรรยาย และครูผู้สอนมักให้ผู้เรียนเขียนตามครูและให้อ่าน	8	1.ครูผู้สอนควรศึกษาด้านรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านปี
	2.ครูผู้สอนใช้ภาษาที่ทำให้ผู้เรียนยากที่จะเข้าใจในบทเรียนที่สอน	2	2.ครูผู้สอนควรใช้ภาษาที่ผู้เรียนฟังเข้าใจง่าย	2
	3.ครูผู้สอนไม่ได้ใช้คำถามในขณะที่สอนผู้เรียน	2	3.ครูผู้สอนต้องฝึกใช้คำถามเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน	2

ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขฯ (ต่อ)

หัวข้อ	ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
2. วิธีสอน	4.ครูผู้สอนมักจะสอนเน้นทฤษฎีไม่ค่อยจะทำเป็นตัวอย่างหรือสาธิตให้ดู	7	4.ครูผู้สอนต้องใช้จิตวิทยาในการสอน และสอนตามทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติจริงโดยที่ครูผู้สอนทำเป็นตัวอย่างและให้นักเรียนปฏิบัติตาม	7
	5.การสอนที่ไม่มีขั้นตอนและไม่เป็นระบบในการจัดการเรียนการสอน	6	5.ให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับวิธีสอนของท่านนปีสำหรับครูผู้สอน	6
3. เทคนิคการสอน	1.ครูผู้สอนไม่ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนจึงทำให้ผู้เรียนไม่ค่อยเข้าใจและไม่สนใจในการเรียน	19	1.ควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน	19
	2.ครูผู้สอนขาดการใช้เทคนิคที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน	10	2. ควรใช้เทคนิคที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน เช่นให้ผู้เรียนเรียนนอกห้องเรียนตามสภาพบริบทและสถานการณ์ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	10
	3.ครูผู้สอนไม่มีการเฝ้าความสนใจในการสอน	4	3.ครูผู้สอนควรศึกษาเทคนิคการเฝ้าความสนใจก่อนจะทำการสอนทุกครั้ง	4

ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขฯ (ต่อ)

หัวข้อ	ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
3. เทคนิคการสอน	4. ครูผู้สอนไม่ค่อยจะให้ความสำคัญกับผู้เรียน	3	4.ครูผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน สอนเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีการดักเตือนกันและชี้แนะแนวทางที่ดีและไม่ดี	3
	5.ในการสอนครูผู้สอนไม่ได้คำนึงถึงสติปัญญาและความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน	7	5.ให้มีการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิคการสอนของท่านนี้สำหรับครูผู้สอน	7

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เป็นรายด้านและจัดระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะตามความถี่ต่อไปนี้

ด้านรูปแบบการสอน พบปัญหาที่มีการเสนอมากที่สุดคือ ครูผู้สอนมักจะใช้รูปแบบการสอนรูปแบบเดียวคือการสอนเป็นรายกลุ่ม รองลงมาคือ ครูผู้สอนขาดการประเมินทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน และมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนด้านรูปแบบการสอนที่มีการเสนอมากที่สุดคือ ครูผู้สอนควรสอนด้วยการใช้รูปแบบที่หลากหลาย ใช้รูปแบบการสอนรายคนและรายกลุ่มสลับกันไปและมีการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้เรียนเพื่อที่จะได้เข้าถึงปัญหาของแต่ละคน รองลงมา คือ ให้มีการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับรูปแบบการสอนของท่านนี้สำหรับครูผู้สอนตามลำดับ และพบปัญหาที่มีการเสนอน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนเมื่อสอนผู้เรียนรายกลุ่มมักจะเน้นผู้เรียนที่อยู่แถวหน้า

ด้านวิธีสอน พบปัญหาที่มีการเสนอมากที่สุด คือ ครูผู้สอนไม่ได้ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย คือเน้นการสอนแบบบรรยาย และครูผู้สอนมักให้ผู้เรียนเขียนตามครูและให้อ่านรองลงมาคือครูผู้สอนมักจะสอนเน้นทฤษฎีไม่ค่อยจะทำเป็นตัวอย่างหรือสาธิตให้ดู และมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนด้านวิธีสอนที่มีการเสนอมากที่สุดคือ ครูผู้สอนควรศึกษาความรู้ด้านรูปแบบการ สอนวิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านนี้ รองลงมา ให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับวิธีสอนของท่านนี้สำหรับครูผู้สอน และพบปัญหาที่มีการเสนอน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอน

ไม่ได้ใช้คำถามในขณะที่สอนผู้เรียนและครูผู้สอนใช้ภาษาที่ทำให้ผู้เรียนยากที่จะเข้าใจในบทเรียนที่สอน

ด้านเทคนิคการสอน พบปัญหาที่มีการเสนอมากที่สุด คือครูผู้สอนไม่ใช่สื่อประกอบการเรียนการสอนจึงทำให้ผู้เรียนไม่ค่อยเข้าใจและไม่สนใจในการเรียน รองลงมา คือครูผู้สอนขาดการใช้เทคนิคที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน และมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนด้านวิธีสอนที่มีการเสนอมากที่สุดคือ ครูผู้สอนควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน รองลงมา ควรใช้เทคนิคที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน เช่นให้ผู้เรียนเรียนนอกห้องเรียนตามสภาพ บริบทและสถานการณ์ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และพบปัญหาที่มีการเสนอน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนไม่ค่อยจะให้ความสำคัญกับผู้เรียน

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ด้านศาสนาและสามัญและประสบการณ์การสอน และ3) เพื่อรวบรวมปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสให้เป็นไปตามแนวทางท่านนบีมุฮัมมัด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสจำนวน 226 คน โดยมีวิธีการในการดำเนินการวิจัย คือใช้แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยาม (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และหาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) ใช้สูตรของครอนบาค (Cranbach) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.98 ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 2แบบสอบถามที่ประมาณค่า 5 ระดับเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ด้านรูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอน และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Questions) เกี่ยวกับข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาอัลกุรอาน อัลอะดิษ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยทำเรื่องขอหนังสือรับรอง และแนะนำตัวผู้วิจัยจากภาคอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี แล้วนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือแนะนำตัวไปยังศูนย์ฯที่จะทำการเก็บข้อมูลและเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้คืน 226 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ จากนั้นผู้วิจัย

ดำเนินการวิเคราะห์หาค่าต่าง ๆ โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (percentage) และค่าความถี่ (Frequency) เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผลในการศึกษาค้นคว้า แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยใช้ค่าทดสอบที (t-test) และค่าทดสอบเอฟ (F-test) ส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสวิเคราะห์โดยวิธีการสังเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน แล้วหาค่าความถี่เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผล

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุเฉลี่ยต่ำกว่า 31 ปี ระดับการศึกษาด้านศาสนาอยู่ในระดับชนะนารี ระดับการศึกษาด้านสามัญอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ประสบการณ์ในการการสอน 11 ปีขึ้นไป เมื่อสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีสาระสำคัญดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ในแต่ละด้านดังนี้

5.1.1.1 ด้านรูปแบบการสอน ครูผู้สอนมีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก

5.1.1.2 ด้านวิธีสอน ครูผู้สอนมีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการสอนแบบบรรยาย การสอนแบบสาธิต การสอนแบบใช้คำถามและการสอนแบบดรัมมิมและดรัมฮิมบอยู่ในระดับมาก ส่วนการสอนแบบอภิปรายอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.1.3 ด้านเทคนิคการสอน ครูผู้สอนมีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก

5.1.2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนาและสามัญ และประสบการณ์การสอน สรุปผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

5.1.2.1 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีเพศต่างกัน ด้านรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.1.2.2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีอายุต่างกัน พบว่าครูผู้สอนมีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าด้านรูปแบบการสอนไม่แตกต่างกัน

5.1.2.3 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีระดับการศึกษาด้านศาสนาต่างกัน พบว่าครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาด้านศาสนามีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

5.1.2.4 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีระดับการศึกษาด้านสามัญต่างกัน พบว่าครูผู้สอนมีการปฏิบัติการสอนของตามแนวทางนบีมุฮัมมัดในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายข้อไม่แตกต่าง

5.1.2.5 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีประสบการณ์ต่างกัน พบว่าครูผู้สอนมีการปฏิบัติการสอนของตามแนวทางนบีมุฮัมมัดในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายข้อไม่แตกต่าง

5.1.3 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เป็นรายด้านและจัดระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะตามความถี่ ต่อไปนี้

5.1.3.1 ด้านรูปแบบการสอน พบปัญหาที่มีการเสนอมากที่สุดคือ ครูผู้สอนมักจะใช้รูปแบบการสอนรูปแบบเดียวคือการสอนรายกลุ่ม รองลงมาคือ ครูผู้สอนขาดการประเมินทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน และมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนด้านรูปแบบการสอนที่มีการเสนอมากที่สุดคือ ครูผู้สอนควรสอนด้วยการใช้รูปแบบที่หลากหลาย ใช้รูปแบบการ

สอนรายคนและรายกลุ่มสลับกันไปและมีการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้เรียนเพื่อที่จะได้เข้าถึงปัญหาของแต่ละคน รองลงมา คือ ให้มีการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับรูปแบบการสอนของท่านนปีสำหรับครูผู้สอน ตามลำดับ และพบปัญหาที่มีการเสนอน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนเมื่อสอนผู้เรียนรายกลุ่มมักจะเน้นผู้เรียนที่อยู่แถวหน้า

5.1.3.2 ด้านวิธีสอน พบปัญหาที่มีการเสนอมากที่สุด คือ ครูผู้สอนไม่ได้ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย คือเน้นการสอนแบบบรรยาย และครูผู้สอนมักให้ผู้เรียนเขียนตามครูและให้อ่านรองลงมาคือครูผู้สอนมักจะสอนเน้นทฤษฎีไม่ค่อยจะทำเป็นตัวอย่างหรือสาธิตให้ดู และมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนด้านวิธีสอนที่มีการเสนอมากที่สุดคือ ครูผู้สอนควรศึกษาความรู้ด้านรูปแบบการ สอนวิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านนปี รองลงมา ให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับวิธีสอนของท่านนปีสำหรับครูผู้สอน และพบปัญหาที่มีการเสนอน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนไม่ได้ใช้คำถามในขณะที่สอนผู้เรียนและครูผู้สอนใช้ภาษาที่ทำให้ผู้เรียนยากที่จะเข้าใจในบทเรียนที่สอน

5.1.3.3 ด้านเทคนิคการสอน พบปัญหาที่มีการเสนอมากที่สุด คือครูผู้สอนไม่ใช่สื่อประกอบการเรียนการสอนจึงทำให้ผู้เรียนไม่ค่อยเข้าใจและไม่สนใจในการเรียน รองลงมา คือครูผู้สอนขาดการใช้เทคนิคที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน และมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนด้านวิธีสอนที่มีการเสนอมากที่สุดคือ ครูผู้สอนควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน รองลงมา ควรใช้เทคนิคที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน เช่นให้ผู้เรียนเรียนนอกห้องเรียนตามสภาพ บริบทและสถานการณ์ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และพบปัญหาที่มีการเสนอน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนไม่ค่อยจะให้ความสำคัญกับผู้เรียน

5.2 การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่องปฏิบัติการสอนตามแนวทางนปีมฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนปีมฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของมูฮัมมัด วาแม (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูลของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับเรื่องการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของ

ท่านเราะฮ์ลุลของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตพื้นที่การศึกษา ยะลา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของฮอซาลี บินล่าเต๊ะ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารและครู อิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี พบว่า หลักการจัดการศึกษา อิสลามของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี โดย ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของซาก็เราะห์ เจ๊ะแฉะ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมากทุกรายการ ยกเว้นด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้อง กับผลการวิจัยของจิรนนท์ พันฉลาด (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี พบว่า ประสิทธิภาพ การสอน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของครู ความรู้ความสามารถในการสอน ความสามารถในการใช้สื่อ การสอน การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการวัดและประเมินผลของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม จังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าโลกปัจจุบันล้าสมัยไปด้วยสังคมแห่งการเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้มากมายที่ใกล้ตัวสามารถที่จะศึกษา เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว จึง เป็นแนวทางในการศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่ดีของครูผู้สอน และครูผู้สอนมีการพัฒนา ศักยภาพตนเองได้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้นทำให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มากขึ้น และอาจเป็นเพราะปัจจุบันครูผู้สอนได้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมรับ การอบรมพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การผลิตและการใช้สื่อ ประกอบการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลซึ่งทางสำนักงานการศึกษาเอกชนประจำ อำเภอรือหรือจังหวัดได้จัดให้มีขึ้นแก่ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อย่าง ต่อเนื่อง

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดในศูนย์การศึกษา อิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ในอำเภอรือหรือเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาด้าน ศาสนาและสามัญและประสบการณ์การสอนต่างกัน

5.2.2.1 ครูผู้สอนที่มีเพศ วุฒิการศึกษาสามัญ และประสบการณ์การสอน ไม่ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของฮัสมัดซาก็ มาหามะ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องสภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอรือหรือเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษา

อาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลาที่มีตัวแปรเพศ ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสปีน แชนา (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสองระบบจังหวัดนราธิวาส พบว่า ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ต่างกันในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาด้านศาสนาและสามัญ ช่วงระดับการปฏิบัติการสอน และประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสองระบบ จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนเริ่มมีการตื่นตัว กระตือรือร้น มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ได้รับการศึกษา ตักตวงประสบการณ์จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่ทันสมัยในปัจจุบัน ได้รับการพัฒนา และการเข้าร่วมการสัมมนาอบรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีการปฏิบัติการสอนไม่แตกต่าง รวมทั้งระดับการศึกษาสามัญของครูผู้สอนไม่มีความแตกต่าง อาจเป็นเพราะการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดไม่ได้ขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษาสามัญเสมอไป แม้ว่าครูผู้สอนในตาติกาจะจบการศึกษาทางด้านสามัญสูงกว่าก็ตามแต่ แต่ถ้าครูผู้สอนได้พยายามศึกษา เรียนรู้และค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับการสอนของท่านไปแล้ว เขาก็สามารถจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะการเข้าถึงแหล่งข้อมูลหรือแหล่งเรียนรู้ในปัจจุบันมันง่ายกว่าและรวดเร็วกว่าเมื่อเทียบกับในอดีต

จึงทำให้ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาทางด้านสามัญไม่แตกต่างกัน เพราะเพศ ระดับการศึกษาทางด้านสามัญและประสบการณ์การสอนไม่ใช่ตัวแปรสำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดในการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของนบีมุฮัมมัด

5.2.2.2 ครูผู้สอนที่มีอายุ และมีระดับการศึกษาด้านศาสนาต่างกัน มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยอาจเป็นเพราะครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน ย่อมมีวิธีการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประสบการณ์การสอนและความรู้ความสามารถที่ไม่เหมือนกัน จากการสั่งสมมาเป็นระยะเวลานานก็จะส่งผลให้การปฏิบัติการสอนมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวิธีสอนกับเทคนิคการสอนแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านวิธีสอนและเทคนิคการสอน ทำให้มีความแตกต่างกัน ครูผู้สอนที่มีอายุที่ต่างกันจะมีความรู้ความสามารถจากประสบการณ์การสอนทำให้มีความสามารถในการปฏิบัติการสอนด้วยวิธีสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ครูผู้สอนที่มีระดับศึกษาด้านศาสนามีความแตกต่าง แน่นนอนว่าการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดนั้นต้องอาศัยบุคคลที่มีการศึกษาด้านศาสนาที่สูงกว่า ยังมีการศึกษาทางด้านศาสนาที่สูงขึ้น ครูผู้สอนย่อมมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดมากขึ้นตามลำดับ

และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านรูปแบบการสอนจำแนกตามอายุของครูผู้สอนไม่แตกต่างกันอันเนื่องจากการสอนตามรูปแบบของท่านบีมุฮัมมัดนั้นมีเพียงสองรูปแบบการสอน คือ การสอนเป็นรายบุคคลกับการสอนเป็นรายกลุ่ม ซึ่งอายุของครูผู้สอนนั้นไม่ได้เป็นปัญหาในการสอนตามรูปแบบการสอนมากนัก เพราะครูผู้สอนที่มีอายุมากกับครูผู้สอนที่มีอายุน้อยก็สามารถที่จะเลือกสอนตามรูปแบบที่หลากหลายเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ของเรียนรู้ที่ได้วางไว้ ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ส่วนมากจะใช้ทั้งสองรูปแบบดังกล่าวสลับกันจึงทำให้ไม่มีความแตกต่างในด้านนี้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการนำผลวิจัยไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.3.1.1 ควรจัดให้มีการสัมมนาให้ความรู้แก่ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน

5.3.2.1 ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เกี่ยวกับการสอนของท่านบีมุฮัมมัด

5.3.1.3 ควรมีการวัดและประเมินผลการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอหรือจังหวัดที่มีศูนย์ฯ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอหรือจังหวัดอื่นๆ

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนตาดีกาในอำเภอเมืองจังหวัดนราธิวาสกับอำเภอหรือจังหวัดอื่นๆ

5.3.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ตามแนวทางนบีมุฮัมมัดเพื่อให้ถึงข้อมูลรายละเอียดข้อเท็จจริงที่ลึกมากขึ้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

- สมาคมศิษย์เก่าอาหรับประเทศไทย. 2542. พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย.
อัลมะดีนะฮ์ มุเนาะวะเราะฮ์ : ศูนย์กษัตริย์พะฮัดต์เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน
- ฉันท ชาติทอง. 2559. หลักการจัดการเรียนรู้. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์เขียน. กรุงเทพฯ
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชนาธิป พลกุล. 2543. แคนส์ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____ . 2551. การออกแบบการสอน การบูรณาการ การอ่าน การคิดวิเคราะห์และการ
ขุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. 2545. การบริหารงานวิชาการ. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2540. อุปกรณ์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ชัยน มุฮัมมัด ซะฮาดะฮ. ม.ป.ป.. ศึกษาศาสตร์อิสลามและกระบวนการจัดการเรียนการสอน
อิสลามศึกษา. นครอหิม สุนทรมาลาตี, ผู้แปล
- ทองทิพย์ วรรณพัฒน์. 2532. หลักการสอนและเตรียมการสอนภาคปฏิบัติ. อุตรธานี : ไทยสามัคคี
ธานีรินทร์ ศิลปจารุ. 2551. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยSPSS. พิมพ์ครั้งที่9. กรุงเทพฯ :
บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ไพศาล วรคำ. 2551. การวิจัยทางการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- บุญชม ศรีสะอาด. 2537. การพัฒนาการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- บุรชัย ศิริมหาสาร. 2546. การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา. กรุงเทพฯ : บริษัท
บุ๊ก พอยท์ จำกัด
- รุ่งทิวา จักรกร. 2527. วิธีการสอนทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน
มิตร.
- วารี ธิระจิตร. 2530. “การจัดและปรับปรุงสภาพห้องเรียน” ในหลักและแนวปฏิบัติในโรงเรียน
ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช
- สุพิน บุญชูวงศ์. 2532. หลักการสอน. กรุงเทพฯ : แสงสุทธิการพิมพ์

- สุนทร ปิยะวสันต์. 2550. การสอนอัลกุรอานโดยใช้ระบบกีรออาตี การบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 3. สงขลา : ชานเมืองการพิมพ์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. ก. ครุต้นแบบปี 2544. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์ _____, 2545. ข. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี
- สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 2. 2540. หลักสูตรอิสลามศึกษา. พุทธศักราช 2540. กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ (สำเนา)
- อับรอเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต. 2540. ประวัติการศึกษาอิสลาม. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- หลักสูตรอิสลามศึกษาปริญญาตรีประจำมัสยิด ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อับติดาอียะฮฺ) พุทธศักราช 2559. 2559. กระทรวงศึกษาธิการ
- 'Abdullah Nāsir Ulwān. 1996. Tarbiyyat al-Awlad fi al-Islām(2). (تربية الأولاد في الإسلام). Lubnān : Dār al-Fikr al-islām
- Abu Dāud, Sulaiman Ibn Ashath. 1988. Sunan Abi Dāwud. (سنن أبي داود) Dar Ihya'al-Sunnah-Nabawiyah.
- Ahmad bin Muhammad bin Hambal. 1995. al-Musnad lil al-Imam Ahmad bin Muhammad bin Hambal. (المسند للإمام أحمد بن حنبل). al-Qahirah : Dār al-hadith
- 'Ali Ahmad madkur.1987. Manhaj al-Tarbiyah al-Islāmiyyah wa tadbiqatuh. (منهاج التربية الإسلامية و تطبيقاته) Kuwait : Maktabah al-Falāh
- al-Asqalāniyy. Ahmad Bin 'Ali Bin Hajar. 1989. Fath al-Bāri Sharh Sahih al-Bukhariyy. (فتح الباري شرح صحيح البخاري). Beirut : Dār al-Kutub al-'ilmiyyah.
- Al-Baihaqiyy, Abi Bakr Ahmad bin al-Husain. 1970. Manāqib al-Shafi'iy. al-Qahirah Maktabat Dar al-Turas.
- Al-Qadi 'Iyad. 1998. Sharh Muslim Ikmal al-Mu'allim bi Fawa'id Muslim. (شرح مسلم إكمال المعلم بفوائد مسلم) Misr : Dār al-Wafa'
- al-Tirmidhiyy, Muhammad Ibn Isa. 1987. Sunan al-Tirmidhiyy. (سنن الترمذي) Beirut: Dār al-Kutab al-Islamiyyah.

- al-Zintāniyy, ‘Abd al-Hamid al-Said. 1993. Usus al-Tarbiyyah al-Islāmiyyah fi al-Sunnah al-Nabawiyyah. (أسس التربية الإسلامية في السنة النبوية). Libya –Tunis : al-Dār al-‘Arabiyyah li al-Kutub
- al-Ghazāliyy, Abi Hamid Muhammad bin Muhammad. n.d. Ihyā’Ulum al-Din. (إحياء علوم الدين). Dimash. Darwaishyah
- al-Hazimiyy, Khalid Hamid. 2000. Usul al-Tarbiyyah al-Islāmiyyah. (أصول التربية الإسلامية) Saudi Arabia : Dār Alim al-Kutub
- al-Nahlawiy, ‘Abd al-Rahman. 1999. Usul al-Tarbiyyah al-Islāmiyyah wa Asalibuha.. (أصول التربية الإسلامية وأساليبها). Beirut : Dār al-Fikr
- Hāshim ‘Ali al-Ahdal. 1413 H. al-Tarbiyyat al-dhātiyyah Min al-Kitāb wa al-Sunnah (التربية الذاتية من الكتاب والسنة). Dār al-Ahadal : Makkat al-Mukarramah.
- Ibn Khaldun. 1978. Al-Muqaddimah. (المقدمة). Beirut : Dār al-Qalam
- Ibn-Mājah, Abi Abdulah Muhammad Bin Yāzid al-Qazwimi. nd.. Sunan Ibn Mājah. (سنن ابن ماجه). Beirut-Lubnān : al-Maktabah al’Ilmiyyah
- Mahmud Qambar al-Bailawi, Hasan Husein and al-Safi, Muhammad wajih. 1991. Dirāsat fi Usul al-Tarbiyah.. (دراسات في أصول التربية) Kuwait : Dār al-Thaqafah
- Majma’ al-Lughah al-Arabiyyah. 1972. al-Mu’jam al-wasit (المعجم الوسيط). Egypt : Matabie Dār al-Maarif.
- Muhammad Bin ismāil al-Bukhāriyy. 2002. Sahih al-Bukhariyy. (صحيح البخاري). Beirut : Dār ibnu- al-Kathir.
- Muhammad Ujj al-Khatib, 1980. al-Sunnah Qabla al-Tadwin. (السنة قبل التدوين) Beirut : Dār al-Fikr
- Muhammad salāhuiddin ‘Ali Mujawir. 1983. Tadrīs al-Tarbiyyah al-Islāmiyyah Ususuh wa Tatbiqatuh al-Tarbawiyyah. (تدريس التربية الإسلامية أسسه وتطبيقاته التربوية). Kuwait : Dār al-Qalam
- Muhammad Ibn Muhammad al-Ghazaliy. 1986 . (إحياء علوم الدين). Ihya’Ulum al-Din. Lubnan : Dar al-kutub al-‘Ilmiah.
- Muslim Ibn Hajjaj, 2002. Sahih Muslim .Dar Ibn Rajab.
- Syeikh Daud bin Abdullah al-Fatoni. n.d. Bughyat al-Tulab Bangkok : Maktabah wa Mathaah Muhammadal-Nahdi wa Auladuh.

- _____ n.d. al-Bahjat al- Mardhiyah. Bangkok: Maktabah wa Matbaah Muhammad al- Nahdi wa Auladuh.
- _____ 1910. Hidayat al-Mutaallim wa Umdah al- Muaallim Makkah : Matbaah al-Mi'nyah.
- Yusuf Khatir Hasan al-Suri. 1991. Asalib al-Rasul fi al-Dakwah wa al-Tarbiyyah. (اساليب الرسول في الدعوة والتربية). Kuwait : Sunduk al-Takaful

รายงานวิจัย/วิทยานิพนธ์

- จิรนนท์ พันฉลาด. 2552. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์สาขาอิสลามศึกษา. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ชากีเราะห์ เจ๊ะแเว. 2552. พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชวาส เขต 2 .วิทยานิพนธ์สาขาอิสลามศึกษา. วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ซอลาฮุดดีน จารู. 2550. ประวัติการสอนในมัสยิดและโรงเรียนสอนอัลกุรอาน : ศึกษากรณีวิเคราะห์ ตัวอย่างการสอนของท่านนบีแก่บรรดาเศาะหาบะฮ์. วิทยานิพนธ์สาขาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- มูฮำหมัด วาแม. 2554. การปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะสูลของครูสอนศาสนาอิสลาม ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตพื้นที่เขตศึกษายะลา เขต 1. วิทยานิพนธ์ สาขาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ยุทธนา เกื้อกุล. 2550. วิทยาการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด. วิทยานิพนธ์สาขาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- วีรพัฒน์ แจ็งศิริ. 2557. การพัฒนาผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอีน ประจํามัสยิด พ.ศ.2548 ศูนย์การศึกษาอิสลามประจํามัสยิด (ตาดีกา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล. พัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- สปียัน แยนนา. 2553. การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์สาขาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อัยมัดซาก็ มาหามะ. 2551. สภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.

วิทยานิพนธ์สาขาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อับรอเอ็ม ณรงค์รักษาเขต, สุกรี หลังปุเต๊ะและกาเดร์ สะอะ. 2551. พัฒนาหลักสูตรตาดีกาเพื่อ
คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของตาดีกาดั้งเดิม. ปัตตานี : วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อิสมาแอ สามะะ และคณะ. 2554. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีคุณภาพของ
โรงเรียนมัรกีซลูฆะมาฮ์-กูรอานพงस्ता อ.ยะรัง จ.ปัตตานี. รายงานวิจัย
สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)ชุดโครงการการศึกษากับชุมชน
ฮอซาลี บินล่าเต๊ะ .2552. หลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาใน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์สาขาอิสลามศึกษา
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Salem Bin Sa'id Bin Musfir Bin Jabbar. 2001 al-Iqna' fi al-Tarbiyyah al-Islamiyyah.
(الإقناع في التربية الإسلامية). M.A. al-Tarbiyyah al-Islamiyyah.
Jami'ah Umm al-Qura. (Unpublished)

บทความและวารสาร

เดชรัฐ สิมศิริ. ม.ป.ป. ภารกิจของกรมปกครองกับตาดีกา ในคอลัมน์สารัตถะวิชาการ. วารสาร
เทศาภิบาล : 21 -26

เว็บไซต์

<https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/5651--qq-450-.html>

สำนักข่าวอิสรา. 2555. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2561.

<https://deepsouthwatch.org/dsj/th/8416>, สำนักสารสนเทศและประชาสัมพันธ์ ศอ.บต. 2559.

สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2561.

ภาคผนวก

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์

Prince of Songkla University
Pattani Campus



บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยอิสลามศึกษา สำนักงานเลขานุการ โทร. 093-252-2022

ที่ มอ 751/ฉ 145

วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร

ด้วยนายอับลเลาะ มะฆา รหัสนักศึกษา 5720420018 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุหัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาเดร์ สะอะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ ภาควิชาอิสลามศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมกันนี้ขอส่งแบบสอบถามและข้อมูลสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอขอบคุณยิ่ง

(ดร.มุหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา



บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยอิสลามศึกษา สำนักงานเลขานุการ โทร. 093-252-2022

ที่ มอ 751/ล 145

วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.อับดุลฮากีม เอ็งปียา

ด้วยนายอับดุลเลาะ มะฆา รหัสนักศึกษา 5720420018 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุหัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาเดร์ สะอะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ ภาควิชาอิสลามศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมกันนี้ขอส่งแบบสอบถามและข้อมูลสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอขอบคุณยิ่ง

(ดร.มุหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา



ที่ ศธ 0521.2.08/141

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

๒ กุมภาพันธ์ 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุฮัมมัดสกรี มั่นยูณู

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายอับลูเลาะ มะฆา รหัสนักศึกษา 5720420018 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุหัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาเดร์ สะอะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.มุหัมมัดรอฟี แวหะมะ)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทร. 093-252-2022

โทรสาร 0-7334-726



ที่ ศธ 0521.2.08/ว 142

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

2 กุมภาพันธ์ 2560

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน ผู้บริหารศูนย์.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายอับดุลเลาะ มะฆา รหัสนักศึกษา 5720420018 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุหัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาเดร์ สะอะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษามีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรครูผู้สอนในสังกัดของท่าน เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุหัมมัดของครูผู้สอน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากครูผู้สอนโปรดกรุณาให้ข้อมูลในครั้งนี เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ยูโซะ ตาเลาะ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ
โทร. 093-252-2022
โทรสาร 0-7334-726

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

Prince of Songkla University
Pattani Campus

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อะหมัด ยี่สุนทรง
ตำแหน่ง อาจารย์ภาควิชาอิสลามศึกษา
สถานที่ทำงาน วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. อาจารย์ ดร. อับดุลฮากีม เฮ็งปียา
ตำแหน่ง อาจารย์ภาควิชาอิสลามศึกษา
สถานที่ทำงาน วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มูฮามัดสกรี มั่นยูณู
ตำแหน่ง คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม (content validity)

ข้อ	การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนปีมฐัฒมัตของครุผู้สอน ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาตึกกา)	ผลการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			IOC	ผลการประเมิน
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1. ด้านรูปแบบการสอน						
การสอนรายบุคคล						
1	ท่านได้สอนผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทางการประเมินทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	ท่านได้สอนผู้เรียนเพื่อช่วยในการค้นหาจุดเริ่มต้นของผู้เรียนแต่ละคนในการจัดลำดับการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้/ปรับปรุง
3	ท่านได้สอนเป็นรายคนเป็นการช่วยในการจัดวัสดุและสื่อให้เหมาะสมกับการเรียน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้/ปรับปรุง
4	ท่านได้สอนเป็นรายคนเพื่อสะดวกต่อการประเมินผลและส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคน	+1	0	+1	1.00	ใช้ได้
5	ท่านได้สอนเป็นรายคนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนตามความสามารถของตน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
การสอนรายกลุ่ม						
6	ท่านได้ดูแลผู้เรียน มีการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	ท่านได้สังเกตการณ์ทำงานร่วมกันของกลุ่ม ตรวจสอบว่าในกลุ่มมีความเข้าใจในงาน และบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	ท่านได้ไปช่วยกลุ่มตามความเหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	ท่านได้ให้กลุ่มสรุปประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ หลังจากนั้นมีการสรุปร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนต่อไป	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	ท่านได้ฝึกชี้แนะ สอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานกลุ่มที่ดีในจุดใดจุดหนึ่งของกระบวนการ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้/ปรับปรุง
11	ท่านได้มีการวิเคราะห์ และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในกลุ่มทางด้านเนื้อหาที่ท่านได้สอนไป	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ด้านวิธีสอน						
การสอนแบบบรรยาย						
12	ท่านได้ใช้ภาษาที่ผู้เรียนฟังเข้าใจง่าย	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้/ปรับปรุง

13	ท่านใช้น้ำเสียงและคำพูดที่ชัด มีสำนวนโวหาร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	ในการบรรยายท่านจะมีการเล่าเรื่องที่สอดคล้องกับหัวข้อที่บรรยาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	ในการบรรยายท่านจะมีการอุปมาอุปไมยเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
การสอนแบบสาธิต						
16	ท่านได้อธิบายรายละเอียดและขั้นตอนต่างๆในเรื่องที่เกี่ยวกับการสาธิต	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
17	ท่านได้แนะนำแก่ผู้เรียนหากมีขั้นตอนใดที่ผู้เรียนทำไม่ถูกต้อง	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
18	ในบางกรณีท่านได้ทำการสาธิตหลายๆครั้งเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
19	ท่านได้ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกตแต่ละช่วงของการสาธิต	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้/ปรับปรุง
20	ในระหว่างที่ทำการสาธิตท่านได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามหรือท่านได้ซักถามผู้เรียนเป็นระยะๆเพื่อกระตุ้นความคิดและความสนใจของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21	ท่านได้ให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงสาธิตด้วยตนเอง เพื่อเป็นการประเมินผลว่าผู้เรียนเข้าใจบทเรียนนั้นมากน้อยเพียงใด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
22	ท่านได้ให้ผู้เรียนบอกและรายงานสิ่งที่ได้สังเกตเห็นหลังจากการสาธิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
23	ท่านและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายในสิ่งที่สาธิตและสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
24	ท่านได้แสดงเป็นตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถทำตามได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
การสอนแบบอภิปราย						
25	ท่านได้ร่วมสนทนาซักถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
26	ท่านได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดตามความเข้าใจและความสามารถของพวกเขา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
27	ท่านได้ให้ผู้เรียนเตรียมตัวค้นคว้าข้อมูลเพื่อการอภิปรายมาล่วงหน้า	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
28	ท่านได้กำหนดหัวข้อหรือประเด็นการอภิปรายอย่างชัดเจน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
29	ท่านได้กำหนดหัวข้ออภิปรายเป็นหัวข้อที่ส่งเสริมวิชาเรียน จุดประสงค์ที่สอน และก่อให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

30	ในขณะที่ผู้เรียนอภิปราย ท่านได้เก็บความเห็นของสมาชิกผู้ อภิปรายไว้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
31	การสรุปบทเรียนท่านได้สรุปเป็นแนวคิดหลังก่อน แล้ว ขยายด้วยความคิดย่อยทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย พร้อมทั้ง ประเด็นสำหรับการคิดและอภิปรายในครั้งต่อไป	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
การสอนแบบใช้คำถาม						
32	ท่านได้ใช้คำถามที่ตรงประเด็นและใช้ภาษาที่ผู้เรียนเข้าใจ ได้ตรงกับความต้องการของผู้สอน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
33	ท่านได้ใช้คำพูดและภาษาที่ง่ายแก่การเข้าใจของผู้เรียน	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้/ปรับปรุง
34	ถ้าไม่มีคำตอบ ท่านได้ถามใหม่โดยใช้คำถามที่ง่ายขึ้นหรือ อธิบายขยายทำให้ผู้เรียนได้แนวทางในการตอบ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
35	ท่านได้ใช้คำถามที่สอดคล้องกับเนื้อหา วย สถิติปัญญาและ ภูมิหลังของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
36	ท่านได้ใช้คำถามที่ทำให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าและนำไปใช้ ตลอดจนควรเป็นคำถามแบบเปิดที่ ผู้เรียนต้องใช้ความคิดในการตอบอย่างมีเหตุผล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
การสอนแบบตรึงขีบและตรึงขีบ						
37	ท่านได้ใช้สำนวนโวหารในการถ่ายทอดเสมือนกับผู้เรียนได้ เห็นภาพจริง เช่นความสุขในสวรรค์ หรือการลงโทษในนรก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
38	ท่านได้ชี้แนะและตักเตือนด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่อการ เปลี่ยนแปลงผู้เรียนสู่การกระทำที่ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
39	ท่านได้ชี้แนะและตักเตือนผู้เรียนตามโอกาสที่เหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
40	ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในเรื่องที่ท่านได้ชี้แนะและ ตักเตือน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
41	ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะชี้แนะและตักเตือน	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้/ปรับปรุง
42	ท่านได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนตระหนักถึงการ ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามและมีคุณค่า และห่างไกลจากสิ่งชั่วต่างๆ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
43	ท่านได้ตักเตือนผู้เรียนบางคนแบบไม่ประจาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.เทคนิคการสอน						
เทคนิคการสอนโดยสร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียน						
44	ในช่วงเวลาสอน ท่านจะเป็นคนที่สุขุมเยือกเย็น รอบคอบ และมีเหตุผลกับผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
45	ท่านให้โอกาสผู้เรียนในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขจุดบกพร่อง และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

46	ท่านได้ติดตามทุกข์สุขของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
47	ท่านได้ไปเยี่ยมเยียนผู้เรียนที่เจ็บไข้ไม่สบาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
48	ท่านได้มอบความอ่อนโยน เมตตากรุณาและรักผู้เรียน เสมือนลูกของตัวเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
49	ท่านได้พูดจาไพเราะและรู้จักเอาใจต่อบรรดาผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
50	ท่านได้ติดตามปัญหาและแก้ปัญหาของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
เทคนิคการให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างผู้เรียน						
51	ในการสอนท่านได้คำนึงถึงสติปัญญาและความสามารถที่ แตกต่างกันของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
52	ท่านได้ถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนตามระดับความ แตกต่างระหว่างบุคคล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
53	ท่านได้แนะนำและมอบหมายงานแก่ผู้เรียนตามความถนัด และความสามารถของพวกเขา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
54	ท่านได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัดและ ความสามารถของพวกเขา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
55	ท่านได้ตอบคำถามของผู้เรียนตามลักษณะเฉพาะตัวของแต่ ละบุคคล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
56	ท่านจะเจียบและยอมรับต่อผู้เรียนในบางโอกาส	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
เทคนิคการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน						
57	ท่านได้เลือกหัวข้อการสอนในแต่ละคาบได้เหมาะสมกับ สติปัญญาและความสามารถของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
58	ท่านได้สอนอย่างมีระบบและมีขั้นตอนโดยท่านได้สอนจาก สิ่งที่ย่างไปสู่สิ่งที่ยาก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
59	ท่านได้สอนจากเรื่องทั่วไปสู่เรื่องเฉพาะ และจากหัวข้อ ย่อยสู่หัวข้อหลัก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
60	ในการสอนนั้น ท่านได้เริ่มจากสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ต้อง เรียนรู้ก่อนแล้วค่อยก้าวไปที่ละขั้นตอนสู่สิ่งที่สูงกว่า ยาก กว่า และละเอียดกว่า	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
61	เนื้อหาที่ท่านนำมาสอนมีความเหมาะสมกับระดับความรู้ ของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
เทคนิคการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน						
62	ท่านได้ฝึกการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนก่อนเสมอเพื่อความ คล่องตัวในการสอน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

63	ท่านได้แสดงสื่อการสอนให้เห็นได้ชัดทั่วทั้งห้อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
64	ท่านเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมร่วมหรือได้ศึกษาจากสื่อการสอนนั้นๆด้วยตนเอง	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้/ปรับปรุง
65	ท่านได้แสดงท่าทางประกอบและแสดงออกทางสีหน้า หรือการปรับระดับสูงต่ำของน้ำเสียง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
66	ท่านเลือกใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาและการรับรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
67	ท่านใช้สื่อประกอบการสอนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าใจบทเรียนมากขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
68	ท่านผลิตสื่อการสอนเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
เทคนิคการสร้างความสนใจ						
69	ท่านได้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและสนใจในบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
70	ท่านได้สร้างความสนใจในสิ่งที่ท่านกำลังนำเสนอและถ่ายทอดด้วยตั้งคำถามและเปลี่ยนอิริยาบถต่างๆ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
71	ท่านได้เกริ่นนำด้วยคำพูดที่สร้างความสนใจของผู้เรียน และในขณะที่พูดท่านได้เน้นเสียงสูงและต่ำสลับกันไปตามจังหวะเนื้อเรื่องที่ต้องการนำเสนอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
72	ท่านได้สร้างความสนใจในขณะที่ท่านสอนด้วยการเล่าเรื่องที่เป็นตัวประกอบและแสดงท่าทางประกอบ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
73	ในระหว่างที่ท่านสอน ท่านจะหยอกล้อผู้เรียนตามกาลเทศะ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
74	ท่านได้มีการเน้นย้ำในเรื่องที่สำคัญให้แก่ผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอน

1.1 ปัญหาด้านรูปแบบการสอน

.....

1.2 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาด้านรูปแบบการสอน

.....

2.1 ปัญหาด้านวิธีสอน

.....

2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาด้านวิธีสอน

.....

3.1 ปัญหาด้านเทคนิคการสอน

.....

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาด้านเทคนิคการสอน

.....

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

Prince of Songkla University
Pattani Campus



แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนปีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำ
มัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือครูผู้สอนซึ่งปฏิบัติการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 การปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านนปี
ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
3. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ทุกตอน ตามสถานภาพที่ท่านเห็นว่าเป็นจริง เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป
4. การตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะไม่มีผลเสียใดๆ ต่อการปฏิบัติงานของท่าน ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนี้จะเก็บรักษาไว้เป็นความลับ และจะใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

ขอขอบคุณอย่างสูงในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

นายอับลเลาะ มะฆา

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ปัตตานี

ตอนที่ 1

สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1) เพศ

ชาย หญิง

2) อายุ

- ต่ำกว่า 31 ปี
 31 - 40 ปี
 41 - 50 ปี
 51 - 60 ปี
 61 ปีขึ้นไป

3) ระดับการศึกษา

3.1 ระดับการศึกษาด้านศาสนา

- อิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอีย)
 อิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตะวัสสิต)
 อิสลามศึกษาตอนปลาย (ชะนาวีรีย)
 สถาบันศึกษาปอเนาะ
 ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี
 อื่นๆ (ระบุ.....)

3.2 ระดับการศึกษาด้านสามัญ

- ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า
 มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี
 อื่นๆ.....

4) ประสบการณ์การสอน

- 1 - 5 ปี
 6 - 10 ปี
 11 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2

การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่าน โดยยึดเกณฑ์การพิจารณาเลือกตอบแบบสอบถาม 5 ระดับ ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

3 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

2 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

1 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

ข้อ	การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนใน ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1. ด้านรูปแบบการสอน						
การสอนรายบุคคล						
1	ท่านได้สอนผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทางการประเมินทักษะเบื้องต้น ของผู้เรียน					
2	ท่านได้สอนผู้เรียนเพื่อช่วยในการค้นหาจุดเริ่มต้นของผู้เรียน แต่ละคนในการจัดลำดับการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย					
3	ท่านได้สอนเป็นรายคนเป็นการช่วยในการจัดวัสดุและสื่อให้ เหมาะสมกับการเรียน					
4	ท่านได้สอนเป็นรายคนเพื่อสะดวกต่อการประเมินผลและ ส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคน					
5	ท่านได้สอนเป็นรายคนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนตามความสามารถ ของตน					
การสอนรายกลุ่ม						
6	ท่านได้ดูแลผู้เรียน มีการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด					
7	ท่านได้สังเกตการณ์ทำงานร่วมกันของกลุ่ม ตรวจสอบว่าใน กลุ่มมีความเข้าใจในงาน และบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย					
8	ท่านได้ไปช่วยกลุ่มตามความเหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ของกลุ่ม					
9	ท่านได้ให้กลุ่มสรุปประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ หลังจากนั้นมีการสรุปร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนต่อไป					

ข้อ	การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
10	ท่านได้ฝึกชี้แนะ สอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานกลุ่มที่ดีในจุดใดจุดหนึ่งของกระบวนการ					
11	ท่านได้มีการวิเคราะห์ และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในกลุ่มทางด้านเนื้อหาที่ท่านได้สอนไป					
2. ด้านวิธีสอน						
การสอนแบบบรรยาย						
12	ท่านได้ใช้ภาษาที่ผู้เรียนฟังเข้าใจง่าย					
13	ท่านใช้น้ำเสียงและคำพูดที่ชัด มีสำนวนโวหาร					
14	ในการบรรยายท่านจะมีการเล่าเรื่องที่สอดคล้องกับหัวข้อที่บรรยาย					
15	ในการบรรยายท่านจะมีการอุปมาอุปไมยเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจยิ่งขึ้น					
การสอนแบบสาธิต						
16	ท่านได้อธิบายรายละเอียดและขั้นตอนต่างๆในเรื่องที่เกี่ยวกับการสาธิต					
17	ท่านได้แนะนำแก่ผู้เรียนหากมีขั้นตอนใดที่ผู้เรียนทำไม่ถูกต้อง					
18	ในบางกรณีท่านได้ทำการสาธิตหลายๆครั้งเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง					
19	ท่านได้ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกตแต่ละช่วงของการสาธิต					
20	ในระหว่างที่ทำการสาธิตท่านได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามหรือท่านได้ซักถามผู้เรียนเป็นระยะๆเพื่อกระตุ้นความคิดและความสนใจของผู้เรียน					
21	ท่านได้ให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงสาธิตด้วยตนเอง เพื่อเป็นการประเมินผลว่าผู้เรียนเข้าใจบทเรียนนั้นมากน้อยเพียงใด					
22	ท่านได้ให้ผู้เรียนบอกและรายงานสิ่งที่ได้สังเกตเห็นหลังจากการสาธิต					
23	ท่านและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายในสิ่งที่สาธิตและสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับ					
24	ท่านได้แสดงเป็นตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถทำตามได้					

ข้อ	การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบิมุขมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
การสอนแบบอภิปราย						
25	ท่านได้ร่วมสนทนาซักถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน					
26	ท่านได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดตามความเข้าใจและความสามารถของพวกเขา					
27	ท่านได้ให้ผู้เรียนเตรียมตัวค้นคว้าข้อมูลเพื่อการอภิปรายมาล่วงหน้า					
28	ท่านได้กำหนดหัวข้อหรือประเด็นการอภิปรายอย่างชัดเจน					
29	ท่านได้กำหนดหัวข้ออภิปรายเป็นหัวข้อที่ส่งเสริมวิชาเรียน จุดประสงค์ที่สอน และก่อให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน					
30	ในขณะที่ผู้เรียนอภิปราย ท่านได้เก็บความเห็นของสมาชิกผู้อภิปรายไว้					
31	การสรุปบทเรียนท่านได้สรุปเป็นแนวคิดหลังก่อน แล้วขยายด้วยความคิดย่อยทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย พร้อมทั้งประเด็นสำหรับการคิดและอภิปรายในครั้งต่อไป					
การสอนแบบใช้คำถาม						
32	ท่านได้ใช้คำถามที่ตรงประเด็นและใช้ภาษาที่ผู้เรียนเข้าใจได้ตรงกับความต้องการของผู้สอน					
33	ท่านได้ใช้คำพูดและภาษาที่ง่ายแก่การเข้าใจของผู้เรียน					
34	ถ้าไม่มีคำตอบ ท่านได้ถามใหม่โดยใช้คำถามที่ง่ายขึ้นหรืออธิบายขยายทำให้ผู้เรียนได้แนวทางในการตอบ					
35	ท่านได้ใช้คำถามที่สอดคล้องกับเนื้อหา วย สติปัญญาและภูมิหลังของผู้เรียน					
36	ท่านได้ใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าและนำไปใช้ ตลอดจนควรเป็นคำถามแบบเปิดที่ผู้เรียนต้องใช้ความคิดในการตอบอย่างมีเหตุผล					
การสอนแบบตรึงมือและตรึงเท้า						
37	ท่านได้ใช้สำนวนโวหารในการถ่ายทอดเสมือนกับผู้เรียนได้เห็นภาพจริง เช่นความสุขในสวรรค์ หรือการลงโทษในนรก					

ข้อ	การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนใน ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
38	ท่านได้ชี้แนะและตักเตือนด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่อการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนสู่การกระทำที่ดี					
39	ท่านได้ชี้แนะและตักเตือนผู้เรียนตามโอกาสที่เหมาะสม					
40	ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในเรื่องที่ท่านได้ชี้แนะและตักเตือน					
41	ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะชี้แนะและตักเตือน					
42	ท่านได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนตระหนักถึงการปฏิบัติ ในสิ่งที่ดีงามและมีคุณค่า และห่างไกลจากสิ่งชั่วต่างๆ					
43	ท่านได้ตักเตือนผู้เรียนบางคนแบบไม่ประจาน					
3.เทคนิคการสอน						
เทคนิคการสอนโดยสร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียน						
44	ในช่วงเวลาสอน ท่านจะเป็นคนที่สุขุมเยือกเย็น รอบคอบ และมีเหตุผลกับผู้เรียน					
45	ท่านให้โอกาสผู้เรียนในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขจุดบกพร่อง และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
46	ท่านได้ไต่ถามทุกข์สุขของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ					
47	ท่านได้ไปเยี่ยมเยียนผู้เรียนที่เจ็บไข้ไม่สบาย					
48	ท่านได้มอบความอ่อนโยน เมตตากรุณาและรักผู้เรียนเสมือน ลูกของตนเอง					
49	ท่านได้พูดจาไพเราะและรู้จักเอาใจต่อบรรดาผู้เรียน					
50	ท่านได้ไต่ถามปัญหาและแก้ปัญหาของผู้เรียน					
เทคนิคการให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างผู้เรียน						
51	ในการสอนท่านได้คำนึงถึงสติปัญญาและความสามารถที่ แตกต่างกันของผู้เรียน					
52	ท่านได้ถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนตามระดับความ แตกต่างระหว่างบุคคล					
53	ท่านได้แนะนำและมอบหมายงานแก่ผู้เรียนตามความถนัด และความสามารถของพวกเขา					
54	ท่านได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัดและ ความสามารถของพวกเขา					

ข้อ	การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบิมุฮัมมัดของครูผู้สอนใน ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
55	ท่านได้ตอบคำถามของผู้เรียนตามลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล					
56	ท่านจะเสียบและยอมรับต่อผู้เรียนในบางโอกาส					
เทคนิคการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน						
57	ท่านได้เลือกหัวข้อการสอนในแต่ละคาบได้เหมาะสมกับ สติปัญญาและความสามารถของผู้เรียน					
58	ท่านได้สอนอย่างมีระบบและมีขั้นตอนโดยท่านได้สอนจากสิ่ง ที่ง่ายไปสู่สิ่งที่ยาก					
59	ท่านได้สอนจากเรื่องทั่วไปสู่เรื่องเฉพาะ และจากหัวข้อย่อยสู่ หัวข้อหลัก					
60	ในการสอนนั้น ท่านได้เริ่มจากสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ต้อง เรียนรู้ก่อนแล้วค่อยก้าวไปที่ละขั้นตอนสูงที่สุดที่สูงกว่า ยากกว่า และละเอียดกว่า					
61	เนื้อหาที่ท่านนำมาสอนมีความเหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียน					
เทคนิคการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน						
62	ท่านได้ฝึกการใช้สื่อประกอบการสอนก่อนเสมอเพื่อความ คล่องตัวในการสอน					
63	ท่านได้แสดงสื่อการสอนให้เห็นได้ชัดทั่วทั้งห้อง					
64	ท่านเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมร่วมหรือได้ศึกษาจากสื่อ การสอนนั้นๆด้วยตนเอง					
65	ท่านได้แสดงท่าทางประกอบและแสดงออกทางสีหน้า หรือ การปรับระดับสูงต่ำของน้ำเสียง					
66	ท่านเลือกใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ เนื้อหาและการรับรู้ของผู้เรียน					
67	ท่านใช้สื่อประกอบการสอนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ และเข้าใจบทเรียนมากขึ้น					
68	ท่านผลิตสื่อการสอนเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง					
เทคนิคการสร้างความสนใจ						
69	ท่านได้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและสนใจใน บทเรียนที่กำลังเรียนอยู่					

ข้อ	การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบิมุฮัมมัดของครูผู้สอนใน ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
70	ท่านได้เร้าความสนใจในสิ่งที่ท่านกำลังนำเสนอและถ่ายทอด ด้วยตั้งคำถามและเปลี่ยนอิริยาบถต่างๆ					
71	ท่านได้เกริ่นนำด้วยคำพูดที่เร้าความสนใจของผู้เรียน และ ในขณะที่พูดท่านได้เน้นเสียงสูงและต่ำสลับกันไปตามจังหวะ เนื้อเรื่องที่ต้องการนำเสนอ					
72	ท่านได้เร้าความสนใจในขณะที่ท่านสอนด้วยการเล่าเรื่องที่ เป็นตัวประกอบและแสดงท่าทางประกอบ					
73	ในระหว่างที่ท่านสอน ท่านจะหยอกล้อผู้เรียนตามกาลเทศะ					
74	ท่านได้มีการเน้นย้ำในเรื่องที่สำคัญให้แก่ผู้เรียน					

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอน

1.1 ปัญหาด้านรูปแบบการสอน

.....

.....

1.2 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาด้านรูปแบบการสอน

.....

.....

2.1 ปัญหาด้านวิธีสอน

.....

.....

2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาด้านวิธีสอน

.....

.....

3.1 ปัญหาด้านเทคนิคการสอน

.....

.....

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาด้านเทคนิคการสอน

.....

.....

ภาคผนวก จ

นิพนธ์ต้นฉบับ (manuscript)

Prince of Songkla University
Pattani Campus

การปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

อับดุลเลาะ มะฆา¹ กาเดร์ สะอะ²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา และสามัญและประสบการณ์การสอน 3) เพื่อรวบรวมปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือครูผู้สอนในตาดีกา จำนวน 226 คน จากประชากรทั้งสิ้น 521 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าการทดสอบทีและค่าทดสอบเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีเพศ ระดับการศึกษาสามัญ และประสบการณ์ในการสอนสอนต่างกัน มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดไม่แตกต่างกัน ส่วนครูผู้สอนที่มีอายุและระดับการศึกษาด้านศาสนามีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัด ของครูผู้สอนในด้านรูปแบบการสอน พบปัญหาคือ ครูผู้สอนมักจะใช้รูปแบบการสอนรูปแบบเดียวคือการสอนเป็นรายกลุ่ม แนวทางแก้ไข คือครูผู้สอนควรสอนด้วยการใช้รูปแบบที่หลากหลาย ใช้รูปแบบการสอนรายคนและรายกลุ่มสลับกันไปและมีการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้เรียน

¹ นักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาอิสลามศึกษา, วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ปรินญาเอก (อิสลามศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์

เพื่อที่จะได้เข้าถึงปัญหาของแต่ละคน ในด้านวิธีสอน พบปัญหา คือ ครูผู้สอนไม่ได้ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย แนวทางแก้ไข คือ ครูผู้สอนควรศึกษาความรู้ด้านรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านปี และด้านเทคนิคการสอนของท่านปี พบปัญหา คือ ครูผู้สอนไม่ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน แนวทางแก้ไขคือ ครูผู้สอนควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

คำสำคัญ : การปฏิบัติการสอนของท่านปี ครูผู้สอนตาตึกา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Teaching Practices According to the Prophet Muhammad's Approach for Teacher in Tadika in Mueang District Narathiwat Province

Abdulloh Makha ¹ Kader saa'd ²

ABSTRACT

This research aims 1) to study teaching practices according to the Prophet Muhammad's approach for teacher in tadika in Mueang, District Narathiwat Province, 2) to compare the teaching practices According to the Prophet Muhammad's Approach for Teacher in Tadika 3) and to compile problems and suggest ways to improve the teaching practices According to the Prophet Muhammad's Approach for Teacher in Tadika in Mueang, District Narathiwat Province. A sample consists of 226 Teachers in Tadika in Mueang District, Narathiwat Province from totaling 521 of the population. Data was collected through questionnaires. The data was analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test, and multiple comparisons test of Scheffe

The research findings showed follows:

1. The level of teaching practices according to the Prophet Muhammad's Approach for Teacher in Tadika in Mueang District, Narathiwat Province was high.
2. The comparison results of teaching practices According to the Prophet Muhammad's Approach for teacher in Tadika in Mueang District, Narathiwat Province base on gender, general education and teaching experience were not different. However, it was found that teaching practices according to the Prophet Muhammad's Approach based on age and religious education level were significant different at .05 level.
3. The compilation of problems and suggestions for improving practices According to the Prophet Muhammad's Approach for Teacher are on the teaching model problem, teachers often use one model teaching that is lecturing method, for improving is teachers should use various teaching models and organize activities with students to know the problems of students. on the teaching method problem, teachers lack of using various for improving is teachers should learn Muhammad's teachings approach. and on the teaching technique problem, teachers seldom use teaching learning media, for improving is Teachers should use various instructional media Technologic media to attract the students

Keyword : Teaching Practices of Prophet Teacher of Tadika

¹ Graduated (Islamic Studies) Prince of Songkhla University

² Ph.D. (Islamic Studies) Assistant Professor

บทนำ

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นสามัญชนคนหนึ่ง ที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงคัดเลือกท่านมา เป็น นบี เราะฮูลและเป็นครูผู้สอนให้แก่มนุษยชาติ ไม่ว่าพวกเขาเหล่านั้นจะนับถือศาสนาใด พูด ภาษาใดหรือเชื้อชาติใดก็แล้วแต่ ทั้งหมดนั้นล้วนเป็นผู้ที่จะต้องน้อมรับคำสอนของท่านทั้งนั้น แม้ว่า ท่านถูกส่งมาให้แก่ชนอาหรับเผ่ากุร็อยซ์ก็ตามแต่ แต่คำสอนของท่านมันครอบคลุมสำหรับมนุษย์ทุกคน กลุ่มชนอาหรับนั้นถือเป็นชนชาติหนึ่งที่ได้รับคุณธรรม จริยธรรม เป็นพวกที่ชอบสร้างความเสียหาย บนหน้าแผ่นดินอย่างมากมาย และเมื่อท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้มาสั่งสอนอบรมขัดเขลาจิตใจของพวกเขາ เหล่านั้นด้วยความรู้วะหยูของอัลลอฮ์ ﷻ สภาพสังคม วิถีชีวิตความของพวกเขาก็เสื่อมโทรมกลับ กลายเป็นสังคมแห่งความดี สังคมแห่งสันติภาพและสังคมแห่งการเรียนรู้ัจธรรมแห่งชีวิตของการเกิด มาบนอยู่โลกนี้ การวะหยูอัลกุรอานในครั้งแรกนั้น อัลลอฮ์ได้ทรงส่งท่านมลาอิกะฮ์ญิบรีลมาเป็นครุคน แรกของท่านนบีมุฮัมมัด และท่านนบีได้เรียนรู้สู่เราะฮ์อัลอะลัก โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ดังนี้ 1) การ อ่าน ท่านนบีได้เริ่มด้วยการอ่าน เพราะอัลลอฮ์ทรงวะหยูว่า จงอ่านเถิด 2) การฟัง ท่านนบีได้ฟัง โองการที่มลาอิกะฮ์นำมาถ่ายทอดให้แก่ท่านนบี 3) การมีสมาธิ ในตอนแรกเริ่ม ท่านนบีไม่ทราบว่าเป็นอะไร เกิดความกลัวจนตัวสั่นและไม่มีสมาธิ มลาอิกะฮ์ญิบรีลจึงเข้าไปสวมกอด ท่านนบีรู้สึกสบาย ใจและมีสมาธิที่จะรับรู้และเรียนรู้ 4) ใช้กระบวนการคิด เมื่อท่านนบีได้รับความรู้แล้วท่านได้ใช้ กระบวนการคิด คิดไตร่ตรองว่าสิ่งที่ได้รับรู้เหล่านั้นแท้จริงคืออะไร 5) การรายงาน เมื่อท่านนบีกลับบ้าน ท่านได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปรายงานให้ภรรยาท่านฟัง 6) การอภิปราย ท่านนบีและภรรยา ของท่านได้ร่วมกันอภิปรายในองค์ความรู้ที่ได้รับ 7) การสรุป ท่านนบีและภรรยาของท่านได้ร่วมกัน สรุปเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับ 8) การลงมือปฏิบัติ ท่านได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการสรุปไปปฏิบัติจริง 9) การประเมิน ท่านนบีได้ประเมินจากการปฏิบัติของท่านเองว่ามีผลเป็นประการใดบ้าง 10) การ เผยแพร่ สุดท้ายท่านนบีได้นำความรู้ที่ถูกต้องเที่ยงตรงไปเผยแพร่แก่มนุษยชาติ (สุนทร ปิยะวสันต์ 2550 : 58-59) และท่านนบีก็ได้สั่งใช้ให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านนำคำสอนไปเผยแพร่ให้แก่ผู้คน ต่อไป ในอัลกุรอานได้กล่าวถึงความประเสริฐของการเป็นผู้สอน ดังที่อัลลอฮ์ได้ทรงตรัสไว้ว่า

﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي

مِنَ الْمُتْسَلِّمِينَ ﴾

(فصلت : 33)

ความว่า “และผู้ที่ดีเลิศยิ่งไปกว่าผู้เชิญชวนไปสู่ อัลลอฮ์และเขาปฏิบัติงานที่ดีและกล่าวว่าแท้จริงฉันเป็นคนหนึ่งใน บรรดาผู้มอบน้อม”

(พศคิลิต : 33)

ท่านอิหม่ามอัลฆะซาลี (al-Ghazālīy, 1986 : 1/69-70) ได้กล่าวแนะผู้สอน เพื่อดำเนินการสอนด้วยวิธีต่างๆ ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจในความรู้อย่างชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และแสวงหาวิธีและเทคนิคการสอนเอียงอย่างท่านนบี และให้ปฏิบัติกับผู้เรียน เสมือนลูกของตนเอง

ชัยคุดาวูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-ฟะฏอนีย์ (Syeikh Daud al-Fatoni. Nd. : 2,5) ได้กล่าวว่า “ผู้สอนมีหน้าที่สอนให้ผู้เรียนมีความรู้เพื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติอิบาดะฮ์และมุอามาละฮ์ได้ ถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์และเพื่อเป็นบ่าวที่โปรดปรานและรักยิ่งของอัลลอฮ์ﷻ ผู้สอนต้องปลูกฝังถึงความสำคัญของการศึกษาแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความพากเพียรหมั่นที่จะศึกษาหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าค่ายผู้ที่ศึกษาหาความรู้ไม่ว่าเขาจะเป็นผู้สอนผู้เรียนหรือผู้ที่ให้ข้อชี้แนะแก่ผู้ที่ต้องการความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง”

รายงานจากท่านญาบิร บิน สะมุเราะฮ์ﷺ เล่าว่า

((كان رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يطيل الموعظة يوم الجمعة
إما هن كلمات يسيرات))

(أخرجه ابوداود : 1107)

ความว่า “ท่านเราะฮ์ลุสﷺ ไม่ได้ดักเตือน (อ่านคฺฎบะฮ์) ใช้เวลายาวนานในวันศุกร์ โดยการให้คำตักเตือนค่อนข้างสั้น”

(บันทึกโดย Abu Dāwud : 1107)

จากอะดีษข้างต้นชี้ให้เห็นว่าท่านท่านนบีมุฮัมมัดﷺได้อ่านคฺฎบะฮ์ตักเตือนเศาะหาบะฮ์ﷺในวันศุกร์ เป็นการตักเตือนที่ใช้เวลาไม่นานมาก เพราะเราะฮ์ลุสเกรงว่าบรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺของท่านจะรู้สึกเบื่อหน่ายในการฟังคฺฎบะฮ์ที่ใช้เวลานานเกิน และอาจจะทำให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺไม่ได้รับประโยชน์จากการฟังคฺฎบะฮ์

การปฏิบัติการสอนเป็นปัจจัยหลักของครูผู้สอนในการจะถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียน หากครูผู้สอนขาดความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอน อาจจะทำให้การจัดการเรียนสอนนั้นไม่บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ หรืออาจจะทำให้ผู้เรียนนั้นไม่เข้าใจหรือสับสนเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน ซึ่งอาจจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ผิดพลาดของผู้เรียนก็เป็นได้ ดังนั้นครูผู้สอนควรที่จะศึกษาเรียนรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนของผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีที่สุดของมนุษย์ นั่นก็คือท่านนบีมุฮัมมัดﷺ โดยการนำรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านมาประยุกต์ใช้ในการสอนของครูผู้สอนเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนต่อไป

การจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ถือเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาต่อสังคมมุสลิมมา ยาวนานมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการสั่งสอนลูกหลาน เพื่อให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคมและประชาชาติในอนาคต

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ทั้ง 67 ศูนย์ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส พบว่ามีครูผู้สอนที่หลากหลายทางด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ในบางตาดีกามีครูผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศและในประเทศ กระทั่งบางตาดีกามีครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี บางศูนย์มีครูผู้สอนในระดับปริญญาตรีเกือบทุกคน และยังมีครูผู้สอนไม่ได้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และยังพบว่ามีครูผู้สอนในตาดีกาที่ยังคงสอนแบบเดิม ๆ ที่ไม่ค่อยจะมีความหลากหลายในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งรูปแบบการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอนของท่านนบีﷺที่ครูผู้สอนปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับใดบ้างก็ยังไม่รู้ ซึ่งในความหลากหลายในด้านสถานภาพ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ของครูผู้สอนในตาดีกานั้น จะสามารถรับรองได้มากน้อยแค่ไหนว่าครูผู้สอนเหล่านั้นได้ปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านนบีﷺ และได้นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะป็นในด้านรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านนบีﷺ

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติการสอนตามแนวทางท่านนบีﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางท่านนบีﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางท่านนบีﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาด้านศาสนาและสามัญและประสบการณ์การสอน
3. เพื่อรวบรวมปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปฏิบัติการสอนตามแนวทางท่านนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส” มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำนวน 521 คน จากตาดีกา 67 ศูนย์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ครูผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำนวน 226 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม มี 3 ตอน ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ด้านรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน 3) แบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Questions) เกี่ยวกับข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์หาค่าต่าง ๆ โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (percentage) และค่าความถี่ (Frequency) เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผลในการศึกษาค้นคว้าแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยใช้ค่าทดสอบที (t-test) และค่าทดสอบเอฟ (F-test) ส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสมาวิเคราะห์โดยวิธีการสังเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน แล้วหาค่าความถี่เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุเฉลี่ยต่ำกว่า 31 ปี ระดับการศึกษาด้านศาสนาอยู่ในระดับชนะนาวิย ระดับการศึกษาด้านสามัญอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ประสบการณ์ในการการสอน 11 ปีขึ้นไป เมื่อสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีสาระสำคัญดังนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านรูปแบบการสอน ครูผู้สอนมีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก
2. ด้านวิธีสอน ครูผู้สอนมีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการสอนแบบบรรยาย การสอนแบบสาธิต การสอนแบบใช้คำถามและการสอนแบบตรัสบิและตรัสฮีบอยู่ในระดับมาก ส่วนการสอนแบบอภิปรายอยู่ในระดับปานกลาง
3. ด้านเทคนิคการสอน ครูผู้สอนมีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาด้านศาสนาและสามัญ และประสบการณ์การสอน สรุปผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีเพศต่างกัน ด้านรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีอายุต่างกัน พบว่าครูผู้สอนมีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าด้านรูปแบบการสอนไม่แตกต่างกัน
3. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีระดับการศึกษาด้าน

ศาสนาต่างกัน พบว่าครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาด้านศาสนามีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบี มุฮัมมัด ﷺ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

4. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบี มุฮัมมัด ﷺ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีระดับการศึกษาด้านสามัญต่างกัน พบว่าครูผู้สอนมีการปฏิบัติการสอนของตามแนวทางนบี มุฮัมมัด ﷺ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายข้อไม่แตกต่าง

5. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบี มุฮัมมัด ﷺ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีประสบการณ์ต่างกัน พบว่าครูผู้สอนมีการปฏิบัติการสอนของตามแนวทางนบี มุฮัมมัด ﷺ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายข้อไม่แตกต่าง

ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เป็นรายด้านและจัดระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะตามความถี่ ต่อไปนี้

1. ด้านรูปแบบการสอน พบปัญหาที่มีการเสนอมากที่สุดคือ ครูผู้สอนมักจะใช้รูปแบบการสอนรูปแบบเดียวคือการสอนรายกลุ่ม รองลงมาคือ ครูผู้สอนขาดการประเมินทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน และมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนด้านรูปแบบการสอนที่มีการเสนอมากที่สุดคือ ครูผู้สอนควรสอนด้วยการใช้รูปแบบที่หลากหลาย ใช้รูปแบบการสอนรายคนและรายกลุ่มสลับกันไปและมีการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้เรียนเพื่อที่จะได้เข้าถึงปัญหาของแต่ละคน รองลงมา คือ ให้มีการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับรูปแบบการสอนของท่านนบีสำหรับครูผู้สอน ตามลำดับ และพบปัญหาที่มีการเสนอน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนเมื่อสอนผู้เรียนรายกลุ่มมักจะเน้นผู้เรียนที่อยู่แถวหน้า

2. ด้านวิธีสอน พบปัญหาที่มีการเสนอมากที่สุด คือ ครูผู้สอนไม่ได้ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย คือเน้นการสอนแบบบรรยาย และครูผู้สอนมักให้ผู้เรียนเขียนตามครูและให้อ่าน รองลงมาคือครูผู้สอนมักจะสอนเน้นทฤษฎีไม่ค่อยจะทำเป็นตัวอย่างหรือสาธิตให้ดู และมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนด้านวิธีสอนที่มีการเสนอมากที่สุดคือ ครูผู้สอนควรศึกษาความรู้ด้านรูปแบบการ สอนวิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านนบี รองลงมา ให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับวิธีสอนของท่านนบีสำหรับครูผู้สอน และพบปัญหาที่มีการเสนอน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนไม่ได้ใช้คำถามในขณะที่สอนผู้เรียนและครูผู้สอนใช้ภาษาที่ทำให้ผู้เรียนยากที่จะเข้าใจในบทเรียนที่สอน

3. ด้านเทคนิคการสอน พบปัญหาที่มีการเสนอมากที่สุด คือครูผู้สอนไม่ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนจึงทำให้ผู้เรียนไม่ค่อยเข้าใจและไม่สนใจในการเรียน รองลงมา คือครูผู้สอนขาดการใช้เทคนิคที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน และมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนด้านวิธีสอนที่มีการเสนอมากที่สุดคือ ครูผู้สอนควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน รองลงมา ควรใช้เทคนิคที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน เช่นให้ผู้เรียนเรียนนอกห้องเรียนตามสภาพ บริบทและสถานการณ์ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และพบปัญหาที่มีการเสนอน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนไม่ค่อยจะให้ความสำคัญกับผู้เรียน

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่องปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีฮัมมัด^ﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีฮัมมัด^ﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้าน

โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของมุฮัมมัด วาแม (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะสูลของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับเรื่องการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะสูลของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของฮอซาลี บินล่าเต๊ะ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องหลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี พบว่า หลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของซากีเราะห์ เจ๊ะแหว (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกรายการ ยกเว้นด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของจিন্নันท์ พันฉลาด (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี พบว่า ประสิทธิภาพการสอน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของครู ความรู้ความสามารถใน

การสอน ความสามารถในการใช้สื่อการสอน การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการวัดและประเมินผลของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าโลกปัจจุบันล้าสมัยไปด้วยสังคมแห่งการเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้มากมายที่ใกล้ตัวสามารถที่จะศึกษา เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว จึงเป็นแนวทางในการศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่ดีของครูผู้สอน และครูผู้สอนมีการพัฒนาศักยภาพตนเองได้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้นทำให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และอาจเป็นเพราะปัจจุบันครูผู้สอนได้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมรับการอบรมพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การผลิตและการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลซึ่งทางสำนักงานการศึกษาเอกชนประจำอำเภอหรือจังหวัดได้จัดให้มีขึ้นแก่ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อย่างต่อเนื่อง

2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด ﷺ ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ด้านศาสนาและสามัญและประสบการณ์การสอนต่างกัน

1. ครูผู้สอนที่มีเพศ วุฒิการศึกษาสามัญ และประสบการณ์การสอน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอฮ์มัดซาคี มาหะมะ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลาที่มีตัวแปรเพศ ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสปีเยน แยนนา (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสองระบบจังหวัดนราธิวาส พบว่า ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ต่างกันในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ด้านศาสนาและสามัญ ช่วงระดับการปฏิบัติการสอน และประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสองระบบ จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนเริ่มมีการตื่นตัว กระตือรือร้น มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ได้รับการศึกษา ตักตวงประสบการณ์จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่ทันสมัยในปัจจุบัน ได้รับการพัฒนา และการเข้าร่วมการสัมมนาอบรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีการปฏิบัติการสอนไม่แตกต่าง รวมทั้งระดับการศึกษาสามัญของครูผู้สอนไม่มีความแตกต่าง อาจเป็นเพราะการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดไม่ได้ขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษาสามัญเสมอไป แม้ว่าครูผู้สอนในตาดีกาจะจบการศึกษาทางด้านสามัญสูงกว่าก็ตามแต่ แต่ถ้าครูผู้สอนได้พยายาม

ศึกษา เรียนรู้และค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับการสอนของท่านนี้แล้ว เขาก็สามารถจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะการเข้าถึงแหล่งข้อมูลหรือแหล่งเรียนรู้ในปัจจุบันมันง่ายกว่าและรวดเร็วกว่าเมื่อเทียบกับในอดีต

จึงทำให้ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาทางด้านสามัญไม่แตกต่างกัน เพราะเพศ ระดับการศึกษาทางด้านสามัญและประสบการณ์การสอนไม่ใช่ตัวแปรสำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดในการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของนบีมุฮัมมัด ﷺ

2. ครูผู้สอนที่มีอายุ และมีระดับการศึกษาด้านศาสนาต่างกัน มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยอาจเป็นเพราะครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน ย่อมมีวิธีการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประสบการณ์การสอนและความรู้ความสามารถที่ไม่เหมือนกัน จากการสังมมาทเป็นระยะเวลานานก็จะส่งผลให้การปฏิบัติการสอนมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวิธีสอนกับเทคนิคการสอนแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านวิธีสอนและเทคนิคการสอน ทำให้มีความแตกต่างกัน ครูผู้สอนที่มีอายุที่ต่างกันจะมีความรู้ความสามารถจากประสบการณ์การสอนทำให้มีความสามารถในการปฏิบัติการสอนด้วยวิธีสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ครูผู้สอนที่มีระดับศึกษาด้านศาสนามีความแตกต่าง แน่นนอนว่าการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดนั้น ﷺ ต้องอาศัยบุคคลที่มีการศึกษาด้านศาสนาที่สูงกว่า ยิ่งมีการศึกษาทางด้านศาสนาที่สูงขึ้น ครูผู้สอนย่อมมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัด ﷺ มากขึ้นตามลำดับ

และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านรูปแบบการสอนจำแนกตามอายุของครูผู้สอนไม่แตกต่างกันอันเนื่องจากการสอนตามรูปแบบของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ นั้นมีเพียงสองรูปแบบการสอนคือการสอนเป็นรายบุคคลกับการสอนเป็นรายกลุ่ม ซึ่งอายุของครูผู้สอนนั้นไม่ได้เป็นปัญหาในการสอนตามรูปแบบการสอนมากนัก เพราะครูผู้สอนที่มีอายุมากกับครูผู้สอนที่มีอายุน้อยก็สามารถที่จะเลือกสอนตามรูปแบบที่หลากหลายเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ของเรียนรู้ที่ได้วางไว้ ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ส่วนมากจะใช้ทั้งสองรูปแบบดังกล่าวสลับกันจึงทำให้ไม่มีความแตกต่างในด้านนี้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการนำผลวิจัยไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรจัดให้มีการสัมมนาให้ความรู้แก่ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน
2. ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เกี่ยวกับการสอนของท่านบีมุฮัมมัดﷺ
3. ควรมีการวัดและประเมินผลการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอหรือจังหวัดที่มีศูนย์ฯ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอหรือจังหวัดอื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺของครูผู้สอนตาดีกาในอำเภอเมืองจังหวัดนราธิวาสกับอำเภอหรือจังหวัดอื่นๆ
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺเพื่อให้ถึงข้อมูลรายละเอียดข้อเท็จจริงที่ลึกมากขึ้น

บรรณานุกรม

สมาคมศิษย์เก่าอาหรับประเทศไทย. 2542. พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย.

อัลมะดีนะฮฺ มุเนาะวะเราะฮฺ : ศูนย์กษัตริย์พะอู๊ดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน

สุนทร ปิยะวสันต์. 2550. การสอนอัลกุรอานโดยใช้ระบบกีรออาตี การบริหารจัดการและการ

จัดการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 3. สงขลา : ชานเมืองการพิมพ์

Abu Dāud, Sulaiman Ibn Ashath. 1988. Sunan Abi Dāwud. (سنن أبي داود) Dar Ihya' al-Sunnah al-Nabawiyah.

Muhammad Ibn Muhammad al-Ghazaliy. 1986 . (إحياء علوم الدين). Ihya'Ulum al-Din.

Lubnan : Dar al-kutub al-'Ilmiah.

Syeikh Daud bin Abdullah al-Fatoni. n.d. Bughyat al-Tulab Bangkok : Maktabah wa Mathaah Muhammadal-Nahdi wa Auladuh.

จีรนนท์ พันฉลาด. 2552. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์สาขาอิสลามศึกษา. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชากีเราะห์ เจ๊ะแฉ. 2552. พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 .วิทยานิพนธ์สาขาอิสลามศึกษา. วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สปียัน แฉนา. 2553. การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์สาขาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อัมมัดชากี มาหามะ. 2551. สภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.

วิทยานิพนธ์สาขาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ฮอซาลี บินล่าเต๊ะ .2552. หลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์สาขาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

